

IVAN FRANKO

VULPOIUL MYKYTA

Redactor *Mihai Hafia TRAISTA*
Coperta și tehnoredactare de *Iryna MOISEI*
Ilustrații de *Mihai Hafia TRAISTA*

Referenți:
Ioan HERBIL
Ioan REBUȘAPCA
Mihai Hafia TRAISTA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FRANKO, IVAN

Vulpoiul Mykyta / Ivan Franko ; trad. din lb. ucraineană de Corneliu Irod. - București : RCR Editorial, 2016
ISBN 978-606-745-003-3

I. Irod, Corneliu (trad.)

821.161.2-93-1=135.1

Carte finanțată de
UNIUNEA UCRAINENILOR DIN ROMÂNIA

Ivan FRANKO

Vulpoiul Mykyta

*Traducere din limba ucraineană
de Corneliu IROD*

Editura RCR EDITORIAL
București - 2016

IVAN FRANKO

– crochiu biobibliografic –

În anul 2016, se împlinesc 160 de ani de la nașterea (27 august 1856) și 100 de la moartea unuia dintre cei mai de seamă scriitori ucraineni – Ivan Franko.

Ivan Iakovyci Franko, marele poet, prozator, dramaturg, fabulist, filosof, etnograf, istoric, folclorist, sociolog, jurnalist, traducător și activist pe tărâm social și politic, s-a născut la Nahuievyci, un sat submontan din județul Drohobyci, nu departe de orașul Boryslav (estul Galiției, care în acea perioadă intra în componența Imperiului Habsburgic) în familia înstărită a fierarului Iakiv Ivanovyci Franko. Mama poetului, Maria Kulcecka, provenea dintr-o familie poloneză săracă.

În primele clase (1862-1864), Ivan Franko învață la școala din satul natal, iar apoi (1864-1867) își continuă învățătura la școala normală de pe lângă mănăstirea iezuită cu rânduială vasiliană¹ din Drohobyci.

La doar nouă ani, Ivan Franko rămâne orfan de tată, sfătuitorul și ocrotitorul lui cel mai apropiat. Pierderea părintelui îi va inspira și prima încercare poetică.

¹ *Vasilian, adică după modelul Vasiliadei, care era un așezământ de asistență socială întemeiat de Sf. Vasile cel Mare (330-379), arhiepiscop al Cezareei Capadociei, în care pentru prima dată, la inițiativa marelui Ierarh, mănăstirile cuprindeau: aziluri pentru săraci și bolnavi, casă de reeducare a tinerelor fete, școli primare, școli de meșteșuguri, spital de leproși etc. (C. Ir.).*

Între anii 1867 și 1875, Ivan Franko este elev al liceului din Drohobyci. Aici va locui la marginea orașului la o rudă îndepărtată, în condiții mizere, fiind adesea nevoit să doarmă în vreunul dintre sicriile care se confecționau în atelierul de tâmplărie al rudei sale. Neajunsurile îndurate în această perioadă le-a descris în povestirile „Învățătura școlară a lui Hryț“, „Creionul“, „La tâmplărie“ ș.a.m.d. În ciuda condițiilor neprielnice, tânărul Franko a fost un elev strălucit. Memoria excepțională îl ajuta să rețină atât de bine lecțiile predate de profesori, încât putea să le repete, pentru colegi, aproape cuvânt cu cuvânt. Elevul Ivan Franko citea foarte mult. Din fragedă copilărie, „Cobzarul“ lui Taras Șevcenko a fost cartea lui preferată. În același timp, Franko era pasionat de operele clasicilor europeni. Acum ia contact cu operele clasicilor polonezi, germani, francezi și latini, din care mai târziu va traduce foarte mult. Tânărul manifesta un interes deosebit și pentru lucrări de istorie și cărți de știință popularizată.

La vârsta de șaisprezece ani, Ivan Franko și-a pierdut și mama, pe care a iubit-o foarte mult și căreia i-a închinat poemul „Gânduri la răscruce“ și poezia „Cântec și muncă“. Merită subliniat faptul că după moartea mamei sale, în toți anii de studii, Ivan Franko a fost întreținut de tatăl său vitreg.

La strădania permanentă a tânărului Ivan Franko de a se forma intelectual a contribuit hotărâtor biblioteca pe care și-o formase în anii de liceu și care număra aproape 500 de volume, atât în limba ucraineană, cât și în alte limbi europene.

În vara anului 1874, Ivan Franko întreprinde o călătorie în zona subcarpatică și face înregistrări folclorice.

Pe 26 iunie 1875, Ivan Franko termină liceul din Drohobyci și obține diploma de bacalaureat. În toamna aceluiași an, devine student al Facultății de Filosofie a Universității din Lviv. Încă elev fiind, el publică în revista universitară „Druh“ („Prietenul“) primele sale creații literare. Revista era organul de presă al societății studențești „Grupul academic“. Apoi, ca student, Franko devine colaborator activ al revistei „Druh“: aici publică poezii, traduceri și prima sa nuvelă.

Intensa activitate social-politică, editorială și jurnalistică a lui Ivan Franko, precum și corespondența cu personalități cu vederi democratice, între care cea cu M. Drahomanov, au atras atenția poliției, iar în iunie 1877 el este arestat împreună cu prietenii săi, Myhailo Pavlyk și Ostap Terlețkyi.

După o detenție de nouă luni, Ivan Franko se implică și mai activ în viașa social-politică, participă la organizarea de cercuri socialiste la Lviv, colaborează la ziarul polonez „Praca” (Munca), citește cu interes lucrări de K. Marx și Fr. Engels, despre care, mai târziu (în articolul „Socialism și social-democrație” din 1897), va spune că scrierile celor doi sunt pure utopii, prin care au creat „o religie bazată pe dogme ale urii și luptei de clasă”.

Împreună cu Myhailo Pavlyk, Ivan Franko înființează, în 1878, revista „Hromadskyi druh” („Prietenul social”) care, după ce fusese interzisă de autoritățile habsburgice, a reapărut sub denumirile „Dzvin” („Clopotul”) și „Molot” („Ciocanul”). Tot în acest an, lui Ivan Franko îi apare poezia „Kameniar” („Pietrarul”), care alături de „Vicynyi revoliuționer” („Eternul revoluționar”) și „Ne pora...” („Nu e momentul...”), ambele din 1880, au devenit autentice imnuri populare, pătrunse de un comun patos revoluționar.

Învinuit de instigarea țăranilor la revoltă împotriva autorităților, Ivan Franko este arestat pentru a doua oară și, după o detenție de trei luni, este eliberat, dar rămâne sub supravegherea poliției, motiv pentru care este nevoit să-și întrerupă studiile.

Dar scriitorul continuă să creeze și să publice. Astfel, în 1881, lui Ivan Franko îi apar nuvelele „Boa constrictor” și „Boryslav smietsea” („Boreslavul râde”), iar în 1882, nuvela „Zahar Berkut” și o serie de articole de critică literară și publicistică.

În anii următori, Ivan Franko colaborează sau este coeditor la diverse publicații de orientare democratică („Zorea”, „Dilo”, „Svit”, „Narod”, „Jytie i slovo”), militând, ca și mai înainte, pentru libertatea și independența poporului ucrainean, pentru emanciparea socială, economică și spirituală a celor obidiți, pentru unificarea mișcării progresiste a intelectualității ucrainene.

Ivan Franko a fost, de asemenea (între 1887 și 1897), și redactor al publicațiilor poloneze „Kurier Lwowski” și „Przjacieli Ludu”, precum și colaborator în presa austriacă, îndeosebi la „Die Zeit”.

După ce, sub diverse pretexte (dar, de fapt, din cauza vederilor sale democratice și a unor intrigi politice), Ivan Franko a fost refuzat de universitățile din Lviv și Cernăuți să-și susțină disertația pentru obținerea titlului de doctor în filosofie, el pleacă la Viena și în vara anului 1893, la celebra Universitate, susține cu mare succes teza „Varlaam și Ioasaf”² și obține titlul de doctor în filosofie.

În urma acestui succes, în anul 1894, Ivan Franko încearcă să obțină, prin concurs, un post de profesor la Universitatea din Lviv și, deși expunerea sa despre poemul lui Taras Șevcenko „Slujnica” a stârnit entuziasmul auditoriului – studenți și profesori –, lui Franko i se face o nouă nedreptate: din cauza convingerilor sale politice, a scrierilor literare și publicistice, a atitudinii sale de patriot ucrainean, este împiedicat să ocupe un loc la catedră universitară (ca o tardivă măsură reparatorie, astăzi Universitatea din Lviv poartă numele ilustrului scriitor ucrainean). Din aceleași motive, încercările lui Franko de a candida la un loc în parlamentul de la Viena nu au avut sorți de izbândă.

Cu toată dezamăgirea, marele scriitor nu abandonează lupta și-și canalizează toată energia spre creația literară și spre o tot mai intensă activitate editorială și jurnalistică. De-a lungul anilor, i-au apărut numeroase opere. Voi aminti câteva dintre ele: ciclurile de poezie „De pe culmi și văi”, „Sonete”, „Frunze ofilite”, „Din zile de restriște”, „Semper tiro”, poemele epice „Ivan Vyšenskyi” și „Moise”; numeroase povestiri, nuvelele „Boa constrictor” și „Boryslavul râde”, drama „Fericirea furată”, basmele arabe „Fierarul Bassim” și „Papucii lui Abu Kasim”, ciclul „Pe

² *Varlaam și Ioasaf* – roman de mare circulație în Evul Mediu, scris în secolul VI de un călugăr creștin din Persia și tradus în greacă de Sf. Ioan Damaschin. (C. Ir.)

vremea când animalele vorbeau“ și, desigur, poemul „Vulpoiul Mykyta“, pe care-l prezentăm astăzi în versiune românească spre delectarea micilor cititori și, cu siguranță, nu numai a lor.

Deși grav bolnav, marele scriitor continuă să creeze. Chiar în ultimul an de viață, chinuit de cumplite dureri, Ivan Franko reușește, totuși (conform mărturiei fiului său Andrei) să traducă 232 de poezii, însumând aproape 7.000 de versuri.

Din păcate, Ivan Franko n-a apucat să-și vadă împlinit visul pentru care a luptat toată viața: luminarea, propășirea, libertatea și independența poporului său. Acest vis va fi înfăptuit de urmași mult mai târziu – abia acum un sfert de veac.

Ivan Franko se stinge din viață la 28 mai 1916 și este înmormântat în cimitirul din Lviv.

Dar poporul ucrainean nu l-a uitat și-i cinstește memoria cum se cuvine: pe întinsul întregii Ucraine, întru nemurirea lui Ivan Franko, au fost înălțate numeroase monumente, operele lui s-au tipărit în tiraje de masă, satul natal al poetului, una dintre regiunile Ucrainei și capitala regiunii, Universitatea la care a studiat, prestigioase distincții literare, precum și numeroase așezăminte de cultură poartă astăzi numele lui Ivan Franko. Vasta sa operă literară – prețuită și reeditată continuu – l-a așezat definitiv pe Ivan Franko alături de celălalt mare fiu al poporului ucrainean și cel mai de seamă poet al său – Taras Șevcenko.

Corneliu IROD

ІВАН ФРАНКО

Лис Микита

Cine e „Vulpoiul Mykyta” și de unde se trage?

Această poveste în versuri, pe care, voi iubiți frați, ați și citit-o, de care cineva poate doar a râs, iar altcineva poate a judecat mai profund, gândindu-se că și la noi, între creștini, nu o dată se întâmplă aceleași lucruri, precum cele descrise în această poveste, care nu este o plăsmuire a mea, ci își are istoria sa, și încă una destul de interesantă. Deși e o chestiune științifică, pur cărturărească – istoria unei cărți pe care o citești, apoi o uiți –, cu toate acestea, eu cred că nu e de prisos să vă povestesc, fie și pe scurt, această istorie – poate unora dintre voi ea o să placă, iar celor care nu, sunt liberi, se înțelege, să n-o citească.

Dar scriu aceste rânduri nu numai pentru oamenii simpli. Se pare că nici învățații și nici cărturarii noștri nu știu prea bine cine e „Vulpoiul Mykyta” și unde s-a născut. Iată cum stau lucrurile. Această poveste a fost publicată pentru prima dată în revista pentru copii, **Dzvinok (Clopotul)**, iar, mai apoi, a apărut în volum. Ca și acum, am menționat atunci că e o „prelucrare din germană”, dar n-am scris explicit după care anume carte. De ce? O să vedeți imediat. Dar oamenii noștri de cultură cunosc, desigur, o carte germană despre „Vulpoiul Mykyta” – acea poveste în versuri, care se tipărește, de regulă, odată cu celelalte opere ale celui mai mare scriitor german: Johann Goethe, și care se cheamă „Reineke Fuchs”. Scriitorii noștri cred, probabil, că această poveste e inventată chiar de Goethe și de aceea, la apariția poveștii mele

„Vulpoiul Mykyta”, s-au repezit cu toții să scrie că povestea mea este o prelucrare după Goethe. Aceasta pentru mine a fost un lucru neplăcut: chipurile, eu aș fi luat această fabulă din povestea lui Goethe și nu se știe de ce nu l-am menționat pe adevăratul autor, ci am scris doar cu titlu general: „din germană”, pentru a-i deruta pe necunoscători. O chestiune foarte urâtă!

N-am încotro, trebuie să lămuresc, pentru știutori și pentru neștiutori, ce și de la cine am luat și în ale cui pene mă umflu acum.

Citind în această cărticică despre întâmplările prin care au trecut Vulpoiul, Ursul, Lupul, Iepurele, Motanul, Țapul și alte animale, cu siguranță v-ați adus aminte: „A, păi aceleași lucruri sau foarte asemănătoare povestesc și la noi oamenii neștiutori de carte în ceasurile lor vesele!”. Și într-adevăr, povești și fabule despre diferite animale și întâmplările prin care ele trec se întâlnesc la toate popoarele lumii, chiar și la cele pe care le numim sălbătice. Și în toate acele povești animalele vorbesc ca oamenii, se comportă ca oamenii, trec prin mai multe sau mai puține întâmplări ca acelea din viața oamenilor. Cum se explică aceasta? Lucrul poate fi lesne înțeles, dacă suntem atenți și observăm cum se comportă copiii noștri cu animalele: cu câinii, cu pisicile, cu găinile, cu găștele ș.a.m.d. Cine n-a văzut cum discută copiii cu ele, cum se salută, cum se ceartă, cum își cer iertare, cum se supără, cum le drăgălesc? E limpede că le consideră egalii lor și la fel de inteligenți ca și ei. Copiii nu fac deosebire între om (adică ei) și animale și nu o dată copilul consideră că animalul e chiar mai inteligent și mai șiret decât el. Când vă povestesc copiii despre jocurile lor, vi-l prezintă pe câine, pe motan sau alt animal ca pe tovarășul lor de joacă. „Am fost cu Vulpițu în cutare loc.”, „Tăticule, ce vrea gânsacul, că tot sâsâie la mine?”, „Spune-i motanului să nu mă zgârie.” ș.a.

Cândva, cu mii și mii de ani în urmă, oamenii semănau la minte cu acești copii. Ieșind din starea de sălbăticie, oamenii s-au ocupat cu vânătoarea și cu pescuitul și, desigur, toată viața lor aveau de-a face cu animalele. În acea epocă trebuie căutate primele începuturi ale poveștilor și basmelor cu întâmplări între animale sau și cu

oamenii. Fără îndoială că din acele străvechi timpuri provin și primele variante ale acelor întâmplări reunite în povestea noastră despre „Vulpoiul Mykyta”.

Nu vorbim astăzi pe presupuneri, ci dispunem de dovezi antice, care confirmă că așa a fost. Cu două, trei sau mai multe mii de ani înainte de nașterea lui Hristos, în vechiul Babilon existau deja povești despre animale, foarte asemănătoare cu basmele noastre. Acele povești au fost scrise pe tăblițe de lut moale, care apoi erau arse și, astfel, s-au păstrat până-n zilele noastre. De la unele povești s-au păstrat doar desenele, la fel de vechi, și din care putem deduce că poveștile la care se referă desenele erau atât de cunoscute tuturor, încât, privind desenul, fiecare știa ce semnificație are. Același lucru îl găsim și în Egipt, cu 1000-1500 de ani înainte de Hristos; în afară de povești scrise, există și desene, după care astăzi ne putem da seama că se referă la basme și povești, în care animalele sunt personajele principale. Cele mai cunoscute dintre acele desene sunt: războiul pisicilor cu șobolanii și măgarul care cântă la liră. Povești foarte frumoase și străvechi, în care vorbesc atât animalele, cât și copacii, se află în Biblia evreiască¹.

De aici, din Babilon și Egipt, de la evrei și fenicieni, poveștile despre ce vorbeau animalele și prin ce întâmplări treceau au ajuns în Răsărit, la indieni, iar în Apus, la greci. Grecii le-au scris, dându-le o foarte frumoasă formă. Cel mai vechi fabulist grec a fost Esop², care a trăit cu vreo 500 de ani înainte de Hristos. Fabulele lui au cunoscut o mare faimă între greci, deși Esop fusese sclav. Fabulele lui Esop au ajuns la noi în proză și în prelucrări târzii grecești și latine. Dar în afară de fabule, grecii cunoșteau și povești mai întinse, ale căror personaje principale erau animale. A ajuns până la noi povestea grecească în versuri „Războiul broaștelor cu

¹ Este vorba, desigur, de **Tora**, cartea sfântă de bază a religiei mozaice. (C. Ir.).

² **Esop (Aisopos)** (c. 620 – c. 560 î. Hr.), fabulist grec, probabil sclav eliberat. Fabulele sale, culese de **Demetrios din Faleron** (sec. 4 î. Hr.) au fost prelucrate în versuri de **Babrius** (poet grec, sec. 2-3 d. Hr.) și **Fedru (Phaedrus)** (poet latin de origine tracă, 15 î. Hr. – c. 59 d. Hr.) (C. Ir.).

șoarecii”, atribuită lui Homer³, al cărei subiect, probabil, fusese împrumutat din Egipt.

Este foarte posibil ca, odată cu scrisul, să ajungă în India și fabulele și poveștile cu animale, unde s-au dezvoltat și au înflorit și mai mult decât în Grecia. Indienii sunt un popor înzestrat cu fantezie bogată și minte ascuțită, căruia îi place să mediteze asupra celor mai înalte chestiuni legate de Dumnezeu, de menirea omului și a vieții lui pe pământ. Pentru lămurirea unor idei atât de înalte, indienii se foloseau adesea și de povești cu animale, prelucrau unele mai vechi sau creau altele noi, care până azi trezesc emoții în sufletele noastre. Savanții presupun că și mai târziu, în secolele III și II înainte de Hristos, indienii au preluat numeroase povești cu animale de la greci, care, sub Alexandru Macedon⁴, au cucerit Persia⁵ și apoi sute de ani au avut propriul stat Bactria⁶, vecin cu India, cu care au avut diverse și îndelungate relații.

După nașterea lui Hristos, începe o nouă migrație a fabulelor, a poveștilor cu animale și felurite altele, și anume, dinspre Răsărit spre Apus. În India, cu 500 de ani înainte de Hristos, a apărut un bărbat de neam împărătesc care, renunțând la succesiunea la tron, a devenit pustnic, apoi un cerșetor sărac, și a început să-i învețe pe oameni că trebuie să fie milostivi, cinstiți, drepți și iubitori. El învăța că viața omului e o grea încercare pentru suflet, e o permanentă suferință; că toate plăcerile și desfătărilor pământești sunt otravă pentru suflet, căci în urma lor suferința e și mai dureroasă; că singurul mod de a te elibera de durerile și grijile vieții pământești este lepădarea de lume, de desfătărilor și bucuriile ei, lepădarea de

³ **Homer** (probabil, între sec. 10 și 8 î. Hr.), cel mai mare poet epic grec din Antichitate, căruia i se atribuie capodoperele „Iliada” și „Odiseea”. (C. Ir.).

⁴ **Alexandru Macedon** (356-323 î. Hr.) – rege al Macedoniei (336-323 î. Hr.); a cucerit orașele grecești (335 î. Hr.), a învins Imperiul Persan, Fenicia, Egiptul, ajungând până în nordul Indiei. A întemeiat peste 70 de orașe care-i poartă numele. (C. Ir.).

⁵ **Persia** – denumire oficială (până în 1935) a Iranului. (C. Ir.).

⁶ **Bactria** – regiune în Asia Centrală (Afganistan, Turkmenia, Tadjikistan și Uzbekistan), cucerită de Alexandru Macedon; pe teritoriul ei a luat naștere, în secolele 3-2 î. Hr., un regat elenistic independent. (C. Ir.).

tată, de mamă, de casă, de familie, de avere și a trăi în gânduri evlavioase și rugăciune, muncind numai pentru a-ți asigura hrana și a mânca numai pentru a te menține în viață. Pe acest bărbat l-au numit Buda⁷, adică „iluminatul” și „luminătorul”. El a devenit întemeietorul unei noi religii – budismul – care s-a răspândit liber în întreaga Indie, iar apoi în toată Asia și care numără astăzi (adică la începutul secolului XX, *nota mea, C. Ir.*) circa 500 de milioane de adepți. E important de subliniat faptul că nu cu mult înainte de nașterea lui Hristos, principalii conducători ai religiei budiste au hotărât să trimită misionari în toată lumea pentru a propovădui noua religie. Din acel moment, învățăturile lui Buda au depășit hotarele Indiei spre Tibet, China, Mongolia, Japonia. Și, bineînțeles, propovăduitorii budismului au mers și spre apus, la perși, greci, arabi, evrei și dacă aici budismul nu a prins, se datorează faptului că între timp, în Palestina, a apărut o nouă religie, asemănătoare în unele privințe cu budismul, dar în cele mai multe, mult superioară acestuia – creștinismul. Pentru noi e important să spunem că primii creștini tocmai de la adepți ai budismului au preluat unele povești și alegorii și le-au adaptat credinței lor.

Creștinismul, care la începuturile sale a avut o atitudine ostilă față de cultura greacă și romană, mai ales că din partea unor împărați romani a cunoscut cumplite persecuții, a învins definitiv și a asimilat moștenirea culturală greco-romană. Răspândindu-se la popoarele semisălbatică ale Europei, el aducea cu sine și germenii civilizației și culturii, dobândirile gândirii grecești și romane, între care și poveștile, basmele și fabulele care fuseseră hrana spirituală a acelor popoare. În mod deosebit, poveștile și basmele cu animale au găsit un teren fertil la acele popoare, căci ele mai sălășluiau încă în păduri și câmpii, într-o apropiată vecinătate cu animalele sălbatice și, probabil, le plăcea să-și povestească propriile întâmplări de la vânătoare. Iar acele povestiri se împleteau cu poveștile grecești și latine. În serile lungi de iarnă, oamenilor le place să asculte povești

⁷ **Buda** (sau **Buddha** = **Iluminatul**) s-a născut în anul 563 î. Hr. dintr-o familie princiară în localitatea Kapilavastu din nord-estul Indiei. La 29 de ani, părăsește viața princiară spre a medita, în singurătate și asceză, asupra marilor probleme ale existenței. (C. Ir.).

lungi, nesfârșite, și astfel, treptat, scurtele fabule grecești, de regulă terminate printr-o profundă idee filosofică, se transformau în lungi povești în care nu se urmărea atât o profundă idee filosofică, cât un interesant și amuzant conținut. Astfel de povești au proliferat cu precădere în secolele XI și XII după Hristos. În acele vremuri, creștinii au ajuns de multe ori în Asia pentru a lupta cu turcii și arabii, care, trecând la mahomedanism, cuceriseră Palestina, Ierusalimul, Betleemul și toate locurile sfinte prin care trecuse cândva Iisus Hristos⁸. Așadar, creștinii s-au dus în număr mare în Palestina să lupte pentru „sfânta cruce” și pentru a recuceri de la turci Ierusalimul, de aceea unele războaie sunt numite războaie ale crucii. Eliberând Ierusalimul, cruciații au rămas un timp acolo, întemeindu-și un regat și trăind în vecinătatea musulmanilor, de la care au preluat un mare număr de povești și fabule, care fie erau compuse chiar de arabi, fie au ajuns la ei din India prin intermediul perșilor și al arabilor. Acele povești au fost aduse în Europa, oamenii le ascultau cu mare interes, le transcriau, le prelucrau, le împleteau cu propriile lor povești și astfel a apărut în Europa un mare număr de frumoase povestiri și poeme care de-a lungul multor secole au constituit hrana sufletească a strămoșilor noștri și care n-au încetat să placă și astăzi.

Tot atunci a fost compusă și povestea noastră despre „Vulpoiul Mykyta”. Că ea nu fusese închipuită de cei care au scris-o, ci luată din cărți mai vechi, din povești aduse de departe, o dovedește faptul că primele variante fuseseră scrise în latinește de cărturari și clerici și, cu toate că au fost scrise în Lotaringia și Flandra, regiuni litorale (de unde au plecat cei mai mulți cruciați), în ele apar animale precum leul, papagalul, leopardul, care nu existau atunci în Europa, ba chiar e amintit un pește indian, al cărui creier era folosit pentru tratarea unor boli. Cea mai veche astfel de poveste este „Eliberarea prizonierului” (*Ecbasis captivi*), scrisă de un călugăr din Lotaringia pe la anul 940, adică cu peste 100 de ani înaintea

⁸ Ivan Franko se referă la cruciade, adică la acele expediții armate creștine din Evul Mediu care, conduse de principii și regi, au plecat din țările Apusului pentru a elibera locurile sfinte de sub stăpânirea otomană. Cruciadele au fost în număr de opt, între anii 1096 și 1270. (C. Ir.).

cruciadelor. Prizonierul despre care este vorba în acea poveste e un vițel închis în grajd. El reușește să iasă afară, fuge în munți pentru a ajunge din urmă cireada scoasă la pășune, însă se rătăcește și cade în captivitatea lupului. Acesta vrea să-l sfășie, dar vițelul îi amintește pacea pe care a hotărât-o împăratul. Lupul îl duce pe captiv în bârlogul său, dar a doua zi apare cireada însoțită de câini pentru a-l elibera pe prizonier. Începe asediul cetății lupului. Lupul nu se teme de inamicii săi, se teme doar de vulpoi și le povestește prietenilor despre întâmplări mai vechi pe care le avusese cu acel dușman viclean. Dar iată că în tabăra asediatorilor apare vulpoiul; îl cheamă pe lup afară, care pierе în coarnele unui bou, iar prizonierul, adică vițelul, este eliberat din bârlog. În acea poveste despre vițel este inclusă și povestea despre dușmănia dintre vulpoi și lup.

După cum am menționat deja, în timpul asediului, lupul le povestește prietenilor de ce se teme el de vulpoi. Cică odată leul-împărat s-a îmbolnăvit. Toate animalele au venit la el, doar vulpoiul nu. Lupul l-a asmuțit pe împărat că pentru asta vulpoiul trebuie torturat și ucis. Când iată că sosește vulpoiul și spune că îl va vindeca pe împărat. El are creierul unui pește din India, cu acesta va unge șalele împăratului, dar până una-alta, trebuie jupuit lupul și cu pielea lui înfășurat împăratul bolnav ca să-i treacă fierbințeala. S-a făcut așa, și leul s-a însănătoșit și l-a numit pe vulpoi cel mai de seamă ministru al său.

Aceeași poveste despre leul cel bun pe care vulpoiul l-a vindecat cu nu știu ce buruieni și cu pielea jupuită de pe lup a stat la baza unui alt poem în limba latină, compus în Flandra la începutul secolului al XII-lea, cu titlul „Insengrimmus” (acesta era numele lupului). 50 de ani mai târziu, a fost compus alt poem în latină, cu titlul „Reinardus” (așa se numea vulpoiul), mult mai întins decât precedentele; aici sunt adunate la un loc 13 povești, dintre care unele se află și în prelucrarea noastră, „Vulpoiul Mykyta”, și anume:

1. povestea despre cum l-a învățat vulpoiul pe lup să prindă pește (la mine, Cântul XI);
2. povestea despre lupul care le-a făcut berbecilor măsurători cadastrale (la mine, Cântul I);

3. povestea despre cum l-a spovedit vulpoiul pe cocoș (la mine, Cântul X);

4. povestea despre cum a vrut lupul să cumpere mînzul de la iapă (la mine, Cântul IX);

5. povestea despre berbecul care a vrut să sară în gura lupului (la mine, Cântul VII);

Aceste povești în versuri, scrise în limba latină, s-au răspândit repede prin mănăstiri, școli, iar mai apoi și pe la curțile boierilor învățați din Franța, Germania și Olanda. Cântăreții de curte, învățăceii ambulanți și cavalerii le răspândeau tot mai departe, le transpuneau în limba poporului: franceză, germană și olandeză. Cea mai importantă și mai largă pelucrare este cea franțuzească. Este vorba nu de o poveste, ci de o întreagă serie de povești, aproape fără legătură între ele, când mai scurte, când mai lungi. Aceste povești, scrise de diverși oameni în veacurile XI și XII, au fost tipărite în secolul al XIX-lea, alcătuind patru volume masive; ele conțin aproape 50.000 de versuri.

Au apărut sub titlul „Povestea lui Renart” (*Le Roman de Renart*), iar ca povești separate s-au numit „branșe”, adică, pe înțelesul nostru, „fascicule”. Astfel de fascicule au fost, se pare, mult mai multe; până la noi au ajuns 36. Dar ele nu alcătuiau un întreg, iar în prelucrările ulterioare, precum și în lucrarea mea „Vulpoiul Mykyta”, reprezintă centrul poveștii în jurul căruia se adună toate celelalte povești, adică povestea despre judecata leului, despre chemarea de trei ori a vulpoiului, despre condamnarea lui, despre vicleniile prin care a scăpat de moarte și despre duelul dintre vulpoi și lup; acestea se află în vechiul poem francez, dar acolo reprezintă un fascicul separat și nu parte a unui întreg.

În jurul anului 1170, această poveste a transpus-o din franceza veche în germana veche cavalerul Heinrich Glichezar din Alsacia. El a scurtat foarte mult poveștile franceze, pe alocuri a adăugat și lucruri noi, dar nici el n-a reușit să facă din întâmplări disparate un tot unitar.

O încercare destul de reușită de a realiza un astfel de întreg trebuie considerată întreprinderea italiană de transpunere a unei părți din poemul francez, și anume a aceleia în care se relatează judecarea

vulpoiului de către leu. Varianta italiană poartă titlul „Rainaldo”; eceasta este foarte scurtă în comparație cu poemul francez și n-a cunoscut o mare răspândire.

Abia poetul olandez Willem, care pe la 1250, prelucrând povestea despre întâmplările vulpoiului în olandeză (germana de jos), a reușit acest lucru. Povestea despre judecata leului a devenit, la el, acea bază în jurul căreia se adună alte povești, precum cristalele în jurul unui nucleu comun. Poemul în versuri al lui Willem a fost tradus în latină undeva pe la 1280, iar, mai târziu, a fost redată în proză (în olandeză s-a tipărit în 1479 și 1485, în germană, în 1489, iar în 1564, în belgiană) (probabil este vorba de valonă sau flamandă, *nota mea, C. Ir.*). Varianta în proză, în germana veche, unde vulpoiul se numește „Reineke”, a fost tradusă de marele poet german Goethe, în hexametri, respectând întocmai conținutul vechii cărți; opera lui se numește „Reineke Fuchs”, prin care a răspândit în toată lumea faima vechii povești olandeze.

De la sfârșitul secolului al XV-lea, când au fost tipărite prelucrările în proză ale vechilor povești despre vulpoi, aceste cărți au devenit lectura preferată a oamenilor în Germania, Olanda, Belgia, iar de aici au trecut, fie în traduceri, fie pe cale orală, și la alte popoare. Povești orale, foarte asemănătoare cu „fasciculele” poemelor în franceza veche, întâlnim la toate popoarele europene; de asemenea, sunt numeroase și la popoarele slave, îndeosebi la ucraineni, ruși și sârbi, deși formele scrise, cărțile franțuzești de poeme în vremurile de demult nu ajunseseră aici. Foarte multe povești cu întâmplări ale vulpoiului și ale lupului au fost aduse de către saxonii care s-au așezat aici încă în secolele XIII și XIV. Chiar din gura unor evrei din Galiția, care nu știu să citească în germană, am auzit o poveste lungă despre un vulpoi, foarte asemănătoare cu povestea de bază din poemul meu; aceeași poveste a fost notată de la boșimanii hotenți din Africa de Sud, unde a fost adusă de misionarii europeni odată cu învățătura lui Hristos; credința lui Hristos nu s-a prins de ei, dar povestea despre vulpoi și lup le-a rămas în minte.

Mai trebuie să spun câteva cuvinte și despre felul în care am prelucrat eu această străveche poveste. Scriind-o, eu am preluat doar cadrul general al poemului olandez al lui Willem, deci același care

se află și în cartea germană despre Reineke în adaptarea făcută de Goethe, și am completat acel cadru absolut liber, preluând și din „fasciculele” franceze, și din bogata comoară a poveștilor noastre. Dorind să scriu o carte pentru tineret, a trebuit să elimin din opera veche, dar și din ceea ce a scris Goethe, tot ceea ce nu era potrivit pentru tineri. În schimb, am completat din vechile fabule și din poveștile noastre populare cu unele lucruri noi, încât, în general, în a doua ediție a scrierii mele, în povestea care creiona cadrul general comun tuturor cânturilor, am inserat treizeci de povești și intercalări mai mari sau mai mici.

Și încă ceva. Eu nu am dorit să traduc, ci să prelucrez o veche poveste despre vulpoi, făcând-o un bun al poporului nostru, dându-i specificul nostru național. Eu, așa zicând, am luat un desen de împrumut și l-am colorat în culorile noastre. De tradus, n-am tradus de niciunde nici măcar un rând. Dacă aceasta e o lipsă sau un merit al meu – nu mă pronunț, e suficient să afirm că, din acest punct de vedere, îmi aparține.

Ivan FRANKO

Vulpoiul Mykyta

Cântul I

Sosi, iată, mândra primăvară,
Caldă și senină, cu flori multe iară,
Ca o fată care poartă coroniță,
Luncile ca florile-nviară în a ei cosiță.
Peste tot e zarvă, glasuri cristaline
Și de cântece dumbrăvile sunt pline.

Leul, împărat peste-animale,
Scrie iar poruncă, pune și pecete
Și trimite peste tot, la fiecare-mparte:
„E vremea adunării generale!
La-mpărăție să veniți degrabă-n cete
Toate fiarele – de-aproape, de departe!”

Iată că sosesc mulțimi în valuri
Ca-ntr-o procesiune și cu flamuri –
Tot ce urlă, latră, croncăne și miaună;
Doar unul nu-i nici singur, nici cu ceata –
Ăsta-i haidamacul de Vulpoi Mykyta,
Care a rămas să doarmă acasă, în cetate.

Nu se-ascunde el degeaba!
Îl muștră cugetul, se vede treaba:
„I-ai oropsit pe animale nu o dată!”.
În capitală-n vremea asta
Împăratul și-a luat cu el împărăteasa
Și s-au pus să facă dreaptă judecată.

Primul se înfățișă Lupul Nesătulu.
– Împărate, – zice, – cu Mykyta ăsta
Nu știu, zău, ce să mă fac!
Pe copii mi-i bate,-i mușcă, iar nevasta
Mi-o face-n toate felurile, că mi-i rușine
Să și spun cum, mai bine tac.

Iar pe mine – să mă credeți pe cuvânt! –
M-a luat cu viclenii, cu lingușeală,
Că era gata să mă bage în mormânt!
Asta fost-a nu demult, ci mai încoace,
Când din poruncă-mpărătească
Fusesem uns judecător de pace.

Vine-atunci Mykyta repede la mine:
„Treaba e grozavă, Lupule, vezi bine!
Patru Berbeci sosiră-acum în grabă
La tine să le faci o socoteală dreaptă:
Un ogor au de la tatăl lor ca moștenire
Și nicidecum nu știu Berbecii să-l împartă.

Au și-nceput o ceartă fără de sfială,
Că nu pot să ajungă la vreo împărțea!

Și nici vreun topometru nu găsesc.
Eu mă duc să-i chem acum din sală,
Să le faci dreptate, să fii topometru,
Iar pentru osteneală – eu o să-ți plătesc.”

Iar eu m-am bucurat, o spun să n-am păcat,
Căci pe Berbeci îmi place să-i împac,
Să judec eu cum știu a lor pricină:
Că-așa cum dezlega-voi treaba cu ogorul,
Niciunul dintre ei și niciodată
Cu vreun recurs la tine n-o să vină.

Eu degrabă-atuncea mă gătesc,
Pe Berbeci la mine îi poftesc –
Tare mi-au plăcut că-s dolofani ca niște purceluși.
„Hai, băieți, să mergem la acel pământ,
Vă descurc eu treaba chiar cât de curând!
Dar ați luat voi niște bețe sau niște țărugi?”

„Uite-avem, – răspund ei, – totu-i pregătit!”
Și iată că Berbecii în câmp cu noi au ieșit.
Dau iarăși să măsoare – nu le iese, zău!
Unuia-i pică prea mult, altuia puțin,
Nici în lat nu merge, nici în lung, poate în clin,
Într-un loc pământu-i bun, în altul e rău.

Iar Vulpoiul Mykyta le grăi pe dată:
„Știu eu calea cea mai dreaptă
Să vă ducă la-mpăcare.
Lupule, ia stai tu-n mijloc binișor,

Iar voi ăștia patru luați-o într-o parte
S-ajungeți fiecare în câte-un colț de-ogor.

Vă opriți acolo și să stați cuminte,
Fiecare-n locul lui, să țineți minte!
Când eu striga-voi: un', doi, trei! Atunci voi
Spre domnul Lup să năvăliți ca la război
Tuspatru iute ca mâncând pământul,
Fiecare dintre voi dorind s-ajungă primul.

Acela care-ajunge primul la mijloc
Pe Lup să-l îmbrâncească de pe loc,
Și-așa-i va revini lui partea cea mai mare.
Ați înțeles ce spun?" „Am înțeles!”
„Ei, hai acum la treabă fiecare
Și Doamne-ajută, ca toți s-aveți noroc!”

În mijlocul ogorului m-așez eu bucuros colea,
Iar că ar fi trădare – prin minte nu-mi trecea.
Mykyta pe răzor se dă-ntr-o parte, Iuda,
Și râde-n sinea lui pe seama mea.
Apoi deodată fluieră și latră:
„Un', doi, trei! Acum dați fuga!”

Abia către Berbeci strigă Mykyta,
Că fiecare-și scăpără copita
Și val-vârtej porniră către mine!
Iar când bușiră toți deodată,
Ziceam că am ajuns în puiă
Și-s burdușit cu maiul bine!

Patru Berbeci deodată mă loviră
În coaste și mi le zdrobiră,
Încât și cel mai rău de mila mea ar plânge;
Iar eu m-am învărtit gemând
Și-ndată, buf, căzusem la pământ,
Iar ochii mi-erău plini de sânge.

Dar afurisiții de Berbeci – nici că le pasă
Că din mine sufletu-i gata să iasă
Și zac unde căzusem leșinat:
Unul mă-mpunge dintr-o parte,
Altul mă lovește-n spate și mă dă deoparte,
Ca pământul lui să fie cât mai lat.

Multă vreme s-au tot repezit în mine,
Fiecare cum credea că-i bine –
Buf și buf, mă luau în coarne!
Iar pe javra de Mykyta-l umfla râsul,
Hohotea ținându-se de burtă,
Când vedea cum îmi dau duhul.

Și cu siguranță-atunci Berbecii-n țarină
Mi-ar fi făcut pe loc de petrecanie,
De n-ar fi-adus-o Dumnezeu în câmp
Pe biata mea Lupoaică chiar la timp
Și-atunci Berbecii și javra de Mykyta
De frică și-au luat cu toții tălpășița... –

Și-oricât de jalnic Lupul povestise
Ce groaznică-ntâmplare-atunci pățise,

Plângându-se amarnic la-mpărat,
Împărăteasa chicotea pe înfundat,
Iar împăratul cu greu și înadins
Se stăpânea să nu pufnească-n răs.

Și-atuncea Hector, un biet cățeluș,
Se ridică-n lăbuțe și făcuse sluj:
– Slăvite împărat, al noastru bun străjer!
Am avut și eu o bucățică de cârnat
Pe care-l ascunsesem cu grijă-ntr-un ungher,
Dar și de-acolo Vulpoiul l-a furat!

Atunci Motanul Miau sări din spate:
– Iote-a câinilor dreptate!
Păi, acel cârnat era al meu!
Că Vulpoiul-i hoț știe oricine,
Dar acel cârnat, vezi bine,
De la fierăreasă îl furasem eu!

– Ăsta-i purul adevăr, mă jur pe cele sfinte, –
Începu și Râsul să cuvinte, –
Că acest Vulpoi, Mykyta, e un hoț.
N-are cuget, cinste, iar credință nici atât.
Pentru-o dușcă de rachiu ce-o dă pe gât
E în stare să ne vândă, fără a clipi, pe toți.

E un Iuda, un păgân și un nimica,
Patriotism la el? Nici atâtica!
Cin' s-aștepte de la el vreun bine?
Că-l cunosc și eu, și orișicine,

El pe toți ne-ar vinde la ovrei de blană
Doar pentru un kil de slană.

Uite Iepurele, suflet cuvios, sărmanul,
Zi și noapte-și duce traiul,
Fără a pricinui cuiva vreun rău.
Dar și-a zis odată-n gândul său
Să se ducă la Mykyta nu atât pentru povețe,
Cât *tropare*⁹ și *condace*¹⁰ de la el să-nvețe.

Dar învățătura prea i-a fost amară,
Că Vulpoiul chiar în prima zi i-a tras papară.
Și când ajunseseră să-nvețe glasul cinci¹¹,
L-a scărmanat, l-a scuturat, de-l scoase din opinci.
Și-ar fi scos din bietul Iepure și sufletul, văleu,
De n-aș fi sărit să-l scap chiar eu. –

Dar iată că de tron se-apropie agale
Să-i sară azi Vulpoiului în apărare
Chiar unchi-su, acel Bursuc Babai.
– Că bine ne-nvățau bătrânii noștri an de an:
Să nu aștepți o laudă de la vreun dușman.
Ce de minciuni, ce bârfe-am auzit aici – vai-vai!

⁹ **Tropar** – de la grecescul **o tropos** = mod, chip; e o cântare care preslăvește felul vieții unui sfânt. (C. Ir.).

¹⁰ **Condac** – de la grecescul **to kontakio** derivat probabil de la **o contos** = în cântarea psaltică, este o strofă poetică, așezată după cântarea a treia sau a șasea a Canoanelor. (C. Ir.).

¹¹ Cântările bisericești folosesc opt **glasuri** sau **churi**. Pentru a cunoaște felul scării unei cântări, muzica psaltică folosește niște semne, numite **mărturii** și **ftorale**. (C. Ir.).

Iar ție, Nesătulu, nu ți-ar fi rușine
Cleveteli să-mpărăștii? Știu că te pricepi prea bine
Să dezgropi și morții vremilor trecute!
Mult mai bine-ai face să ne spui curat
Cum umblai tu cu Vulpoiul noaptea la furat,
Abia atuncea ai rosti tu adevăru-adevărat.

Mykyta ți-a fost ție un prieten sincer, bun,
Dar răutatea ta hapsână, nesătulă
Cu rău doar răsplătește lucrul cel mai bun.
Străbăteți odată voi întinse stepe
Și vă răzbise-o foame, crâncenă, zăludă,
Când ești gata să mănânci orice, până și pietre.

Și deodată-n drum se-aude: „Dii, haida, dii!”
Se vede că un om probabil se ducea
La târg să vândă pește până-n zi.
„Ei, – grăi Vulpoiul, – a dat norocul peste noi!
De-acuma, frate, haleală multă vom avea,
Doar să ai grijă și deștept să fii!

Și dintr-un salt Mykyta se aruncă
Lat în drumul ce venea din luncă.
Rămase-ntins ca mort, cu labele în lături.
Și sta așa lungit de-a dreptu-n cale:
Putea să moară fără îndoială
Chiar de mâna-acelui om ce cobora la vale!

Țăranul se opri – iote minune!
Sări din car să ia de jos o piatră:
Să-i sfarme capul lui Mykyta, să-l termine.

Dar tot atunci văzu că nu răsuflă!
„Norocul meu, – își zise el în șoaptă, –
Îmi iese-un guler din astă blană mândră.”

Pe Mykyta el de coadă mi-l apucă
Și-n căruță peste pește îl aruncă.
Se urcă și el apoi și își văzu de drum țăranul,
Iar Mykyta-al nostru, hoțomanul,
Aruncă tot peștele, niciunul n-a rămas
În căruță, numai putina cu cvas¹².

Când zvârli ultimul pește, și Vulpoiul o zbughi,
Mai încolo, lângă drum, el pe Lup îl întâlnește,
Ăla tocmai cea din urmă știucă chiar atunci o hăpăie.
– Ei, ce zici, Mykolko frățioare,
Tu vreo bucățică mi-ai lăsat și mie oare?
Dă-mi ceva acuma de mâncare!

– O, – zise atunci Lupul Nesătulu, –
Iote și bucata ta: grozavă-i încă!
Ia, să nu te-îneci, mănâncă! –
Și să vezi ce rău îl înșelase:
Să mănânce îi dădu doar oase
De la-atâția pești pe care Vulpoiul îi furase!

Iepurelui nu-i convine-ntr-adevăr
Că dascălul l-a tras de păr?
Păi, pe noi oare nu ne-au altoit?
Dar văzut-a-n lume cineva

¹² **cvas** – băutură răcotitoare, preparată prin fermentare din pâine neagră, fructe, malț și apă. (C. Ir.).

Să-ți intre cartea-n cap fără nuiă?
E de răs, de asta nimeni n-auzit.

Iar cățelul ăla, Hector, cică e cuminte,
Dar văd că gura l-a luat pe dinainte!
Chiar Motanul Miau ne-a spus azi nouă
Că bucata-aceea de cîrnat ori două
Pentru care pe Mykyta îl învinuia
Chiar el îl șterpelise de la Miau.

Nepotul meu Mykyta-i credincios bărbat,
Pe lângă el orice necredincios spurcat,
Să știți, e rudă bună cu Satan.
Că nepoțelul meu de-aproape-un an
Ține post aspru, post adevărat
Și-n gură carne n-a pus neam.

Adesea m-am îngrijorat, of Doamne,
Că el prea a slăbit de-atâta foame... –
Aici Babai deodată a tăcut,
Căci iată un alai gălăgios și mare
Știe doar Domnul de unde-a apărut
În codru-mpărătesc spre înserare.

Un Cocoș bătrân pășește-n frunte,
După el, pe două rînduri, vin persoane multe.
Ei pe umeri un coșciug pe năsălie¹³ poartă,

¹³ **năsălie** – suport de lemn sau de metal pe care se așază coșciugul cu mortul pentru a fi transportat la biserică sau la cimitir; i se mai spune și **pat**. (C. Ir.).

Iar în el se află o Găină moartă.
Tot cortegiul e cuprins de jale mare,
Plânsete și bocete, și văicăreli amare!

Cocoșul spre tronu-mpărătesc se-avântă
Și cu glasul de tenor așa cuvântă:
– Milostive-al nostru împărate!
Speranțele ne-au fost ucise și-s deșarte!
Iar ucigașul e Mykyta, nu-i altcineva!
Și-am venit acum la judecata ta.

Viețuiam în liniște la sfânta mănăstire,
Rău nimănuia nu-i făceam, că nu ne stă în fire.
Dar din vreme-n vreme la poartă am văzut
Târcoale dând Vulpoiul cel temut.
Se furișa tiptil și nevăzut, hoțește –
Cu ochi hulpav pe toți ne urmărește.

Eu vicleșugurile lui le știu prea bine
Și copilașilor le spun: „Să fiți atenți la mine:
Păziți-vă, ferit-a Dumnezeu!
Voi în pădure nu mai alergați mereu –
Acolo e dușmanul nostru fioros,
El într-o clipă vă poate înhăța pe toți!”.

Când într-o zi, cioc-cioc deodată:
Pe cine îl vedem bătând la poartă?
Pe Mykyta: în rasă de călugăr; se smeri
Și-apoi pe toți el ne blagoslovi.

Avea în mână și gata să citească
Un zapis¹⁴ cu pecete-mpărească.

„Uite, dragii mei, ucaz¹⁵ de garanție,
În care împăratul așa scrie:
Ca pacea între animale să domnească,
Lupul cu Oile să se-nfrățească,
Iar eu să vă fiu vouă de-acum pe mai departe
Prieten, rudă, ce mai – frate!

Iată m-am făcut călugăr, m-am lepădat de toate,
În gură nu mai pun nici pic de carne,
Mănânc doar buruiene, miere și ce rodește pomul.
Pace vouă, copilași! Trăiți în Domnul!”
Și făcându-ne smerită plecăciune,
Ne părăsi, plecând pribeag în lume.

„Ei, copii, de-acum e voie, suntem liberi!
Din ogradă să plecăm și dintre ziduri!
Hai pe câmp, pe miriști aurite!”
Mare bucurie ne-a cu prins pe toți!
Am plecat cu cântec noi atunci din curte,
Dar de-ntors acasă n-apucarăm toți.

De cum am ieșit afară, sare din ascunzătoare
Acel Vulpoi Mykyta-n graba mare
Și-o înhață chiar pe fata mea!
Strig la el să nu mi-o fure,

¹⁴ **zapis** – act, dovadă scrisă, ordin. (C. Ir.).

¹⁵ **ucaz** – decret, poruncă. (C. Ir.).

Zbier la hoț pe loc să stea,
Dar Vulpoiul a și șters-o în pădure.

Iar eu țin din toți rărunchii,
Și cu mine neamurile, verii, unchii,
Câinii credincioși s-au repezit să-i prindă urma.
S-au întors apoi cu fata mea, dar moartă.
Of, Doamne, of, amară soartă!
Iar hoțul ăla, împărate, ți-a călcat porunca! –

Zise-atuncea împăratul: – Babai, asta cum mai vine?
La nepotul tău acesta-i post pe care-l ține?
Cică sufletul și-l mântuiește!
Păi, cu găini, cu carne și cu pește?
Gata! Nu mai merge, nu se poate!
Asemenea năravuri le-oi stârpi pe toate! –

Și pe Ursul Mormăilă chiar atunci îl cheamă:
– Fii bun, pritene, și-acum de bunăseamă
Încinge-ți sabia și du-te la Vulpoi în luncă
Și-i du împărăteasca mea poruncă:
Ne-ntârziat să se prezinte la palat,
Unde fi-va drept și aspru judecat!

Dar să bagi de seamă bine,
Să nu te păcălească și pe tine,
Că el e un viclean și jumătate!
– Pe mine el să mă prostească? –
Urlă atuncea Mormăilă supărat
Și pe dată pe Mykyta a plecat să-l caute.

Cântul II

Cine-n codru n-a mai fost de multă vreme
Habar n-are, se-nțelege, nu-i mirare
Că nu știe cum trăiește-n el Vulpoiul:
Într-o fortăreață-adevărată-n care
Sunt mulțime de intrări mărețe,
Dar și gropi, capcane și ascunzători secrete.

Mykyta-n pat tocmai ședea în tihnă,
După muncă și alergătură, se cere odihnă,
Când deodată bate cineva, cioc-cioc, afară.
Vrea să vadă cine-i, se ridică-n silă –
Văleu, Doamne, e chiar Ursul Mormăilă!
Și-are-n mână un ciomag ce te-nfioară!

– Hei, Mykyta! Netrebnicule, unde ești?
Afară te poftesc numaidecât să ieși!
Sunt de împărat trimis. Să ieși pe dată,
C-ai făcut, nemernice, atâtea rele
Și l-ai supărat pe Leu, pe-al nostru tată,
Încât e vremea să dai socoteală pentru ele!

Ești chemat acum la Leu la judecată,
Mi-a zis el: „Aici să se prezinte de îndată
Hoțomanul de Vulpoi Mykyta!
Dac-o zice șarlatanul că nu vine,
La torturi să fie pus și de mâna unui gâde
Las-să moară ca un câine!” –

Vulpoiul-atent urechea și-o ciuli,
De poartă să asculte se lipi
Acele groaznice amenințări, cumplete.
„Ei, – își zise el, – trebuie să fac acum ceva,
Pe acest prost să-l învăț minte
Și fudul cum e, să nu mai urle-așa!”

Printr-o găurică se uită cu teamă
Să nu fie vreo capcană.
Dar nu. E singur Mormăilă-afară!
Atunci Vulpoiul iese bucuros,
Se-nclină-n fața Ursului și îl poștește:
– Intră, unchiule, te rog frumos!

Vai, unchiule, la vârsta dumitale
Te-ncumeți să străbați atâta cale!
Iar afară-i vipie grozavă,
Intră înăuntru fără de zăbavă
Să-ți tragi sufletul oleacă,
Că și blana-ți de sudoare-i leorcă.

Dar slăvitul nostru împărat nu are
Alt sol ca să trimită pe așa un soare

Și-l trimite pe cel mai bun dintre supuși?
Cu-atât mai onorat mă simt acuși
Ca să primesc cu bucurie mare
În casa mea un oaspte și nu oricare!

Iar judecata-i floare la ureche pentru mine,
Căci știu desigur foarte bine
Că tot sfatul vostru-mi ține parte.
Iar dacă și mata mă mai susții oleacă,
Atunci și împăratu-o să mă ierte
Și supărarea o să-i treacă.

Noi, unchiule, suntem de-un neam, bag seamă,
Și merg oriunde cu mata, că nu mi-e teamă!
Dar să mai stăm doar noaptea asta,
Că uite norii-a ploaie se adună ciurdă,
Mata de drum ești ostenit, iară pe mine
M-au apucat – iertare-ți cer – dureri de burtă...

– Dar ce-ai pățit, nepoate, ce te doare?
– Vai unchișorule, am dat de-un necaz mare!
Doar știi că-s pustnic și nu mi-e-ngăduit
Carne să mănânc. Și-atunci sunt nevoit
Să mă hrănesc – să n-am păcat și-așa se cere –
Zi de zi doar cu scârboasa miere...

– Miere? – strigă vesel Mormăilă. –
Doamne! Și de miere, zici, îți este silă?
Păi, pentru miere, eu și sufletul mi-aș da!
Unde-o ai? De unde zici c-ai târguit?

Dacă mă tratezi cu miere, crede-mă,
Îți jur: n-ai să fii nici judecat, nici osândit!

– Unchiule, – zise Vulpoiul, – glumești, se vede!
– Să glumesc? Ia să-mi dai tu vreo trei vedre,
Că doar mierea-i hrană luată din rai,
Și îți jur acum, și-ți dau în scris anume!
Pentru miere fac orice, dacă îmi dai!
Ca mierea nu-i nimic mai bun pe lume!

– Ei, iubite unchiule, dacă-i așa,
Hai să mergem! Mă bazez pe dumneata,
Căci puterea mi-a slăbit, gata era să pier,
Iar cuvântul ce l-ai spus, parcă-ar fi din cer.
Pentru oaspeți ca matale, fac tot ce se poate,
Nici puteri eu n-o să cruț, nici sănătate.

Uite-aici, nu prea departe,
Să tot fie-un sfert de verstă¹⁶,
Stă unul Ohrim, cu copii și cu nevestă.
Are el prisacă bună. Dar să-ți spun ceva:
Nu că poți mânca la el pe săturate,
Dar are atâta miere, că te poți scălda în ea!

– Ah, – oflează Ursul, – vai ce chin,
Mă ia la lingurică cu leșin!
Hai, Mykyta, iute, hai chiar să fugim,
Mai degrabă să ajungem la acel Ohrim! –

¹⁶ verstă – veche unitate de distanță, egală cu 1,067 km. (C. Ir.).

După munți de-acuma soarele-a apus,
Când cei doi la locul cu pricina au ajuns.

În grădina omului, lângă hambar,
Zăcea trunchiul unui gros stejar.
Tâmplarul Hrin în lung vrea să-l despice;
Îl sparse mai întâi la capăt și înfipse
În spărtura zdravănă din lemn o pană,
Încât acea gaură o scorbură să pară.

Iar gaura aceea e destul de mare
Și stă căscată cât timp din ea pana nu sare.
Crăpătura-i largă numai într-o parte,
Cât despică pana, nu întreg bușteanul,
Care parcă geme, scârțâind, sărmanul,
De răsună valea până hăt departe.

Atunci Vulpoiul spuse-n șoaptă-așa:
– Unchiule! Acea scorbură o vezi mata?
Hai du-te-acum tiptil la ea!
Nu căta că ai să-ncapi cu greu.
Ea, să știi, de miere-i plină ochi,
Tot de-acolo miere iau și eu.

Vezi că-i întuneric, soarele-a apus,
Iar de-acuma gospodarul doarme dus.
Pe-ntuneric n-are cine-aicea să te vadă,
Du-te fără grijă, cât vrei poți mânca,
Că eu, nu te teme, stau aici de pază,
Unchiule, hai du-te, pe gânduri nu mai sta!

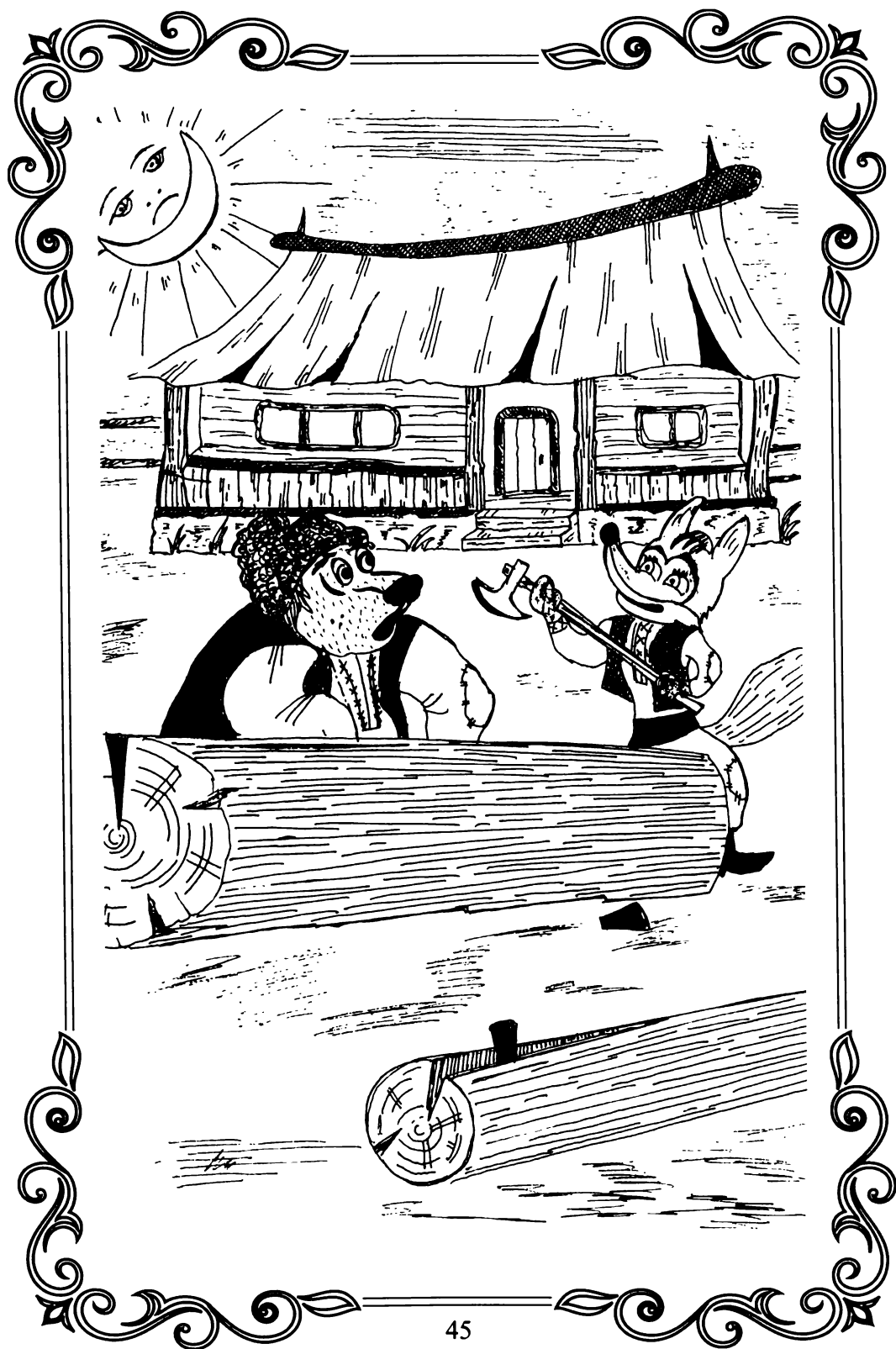
– Vai, îți mulțumesc, nepoate, –
Zise Ursul, – dar să stai aici că poate
S-ar putea s-apară vreun duh rău.
Ah și vai de mine, ce miros de miere vine!
Stai aici, nepoate, mă păzește, zău,
Uite, ia toporul, poate-ți prinde bine. –

Și-atunci Mormăilă se repede, frate,
Labele și capul, trupul jumătate
În spărtură iute și le bagă;
După care și Mykyta ia toporu-n grabă,
Dă cu muchia-n pană și o scoate-afară,
Iar stejaru-l prinde pe Urs de subsuoară.

– O! – stejaru-și zice, – eu mai am putere! –
Și pe Urs îl strânge tare, de credea că piere:
Capul ca-ntr-o menghină i-l prinse.
– Unchiule! – îi strigă Mykyta-ndată, –
Vezi că scorbura e minunată?
Am știut eu că te duc la miere... –

Însă Ursul a rămas înțepenit!
Geme, greu mai suflă, dar să scape nu e chip,
Căci stejarul nu-l slăbește.
Mormăilă-ncearcă, se smucește,
Gâtul, labele-i trosnesc cumplit,
Dar degeaba – nu scapă, doar se chinuiește.

– Cum văd, unchiule, pe cât se pare,
Mierea îți priește tare,

Cred că și albinele te-nțeapă.
Mata de-aceea înghite fără grabă,
Că dacă nu mănânci câte un pic,
S-ar putea ca mierea să-ți iasă prin buric... –

Dar lui Mormăilă nu-i mai arde-acum de miere!
Se sucește, geme, cu putere se smucește,
Dar stejaru-l ține cantr-un clește!
Dă să rupă, zgârie cu ghearele-i de fier,
Însă când se zbate, urlă de durere
Și așa de tare, că răsună pân-la cer.

Dar Vulpoiul-l ia pe Urs peste picior:
– Uite ce mai cântă unchi-miu de zor!
Unchiule, dar nu mai face-atâta gălăgie:
Se trezește lumea, bine n-o să fie!
Iată-n casă e lumină, aracan de mine,
S-a trezit țăranul și încoace vine!

Iar Ohrim din somn se scoală –
„Ce-or fi urletele care vin de-afară?” –
Să se uite pe fereastră se grăbi. –
„Dar lângă stejarul meu ce-o fi?
Uite ceva negru. O fi hoț!” – sare el de zor,
Se repede, pune mâna pe topor.

Iese gospodarul-afără-n noapte
Și pe Urs îl vede cum se zbate!...
Atunci Ohrim strigă tare la vecini:
– Săriți iute, oameni buni!

Iată Mormăilă s-a prins în copac,
Hai cu toții să-i venim de hac! –

Oamenii din sat degrab' se scoală,
La Ohrim cu toții dau năvală,
Parcă-s lupi veniți în haită,
De somn lumea încă e năucă,
Iese fiecare așa cum se află
Și pune mâna-n grabă pe ce-apucă.

La Mormăilă toți s-au repezit
Și mi-l iau la bumbăcit.
Unul are un ciomag, altul ia o furcă,
Baba cu-un vătrai se-ncurcă,
Iar Ohrim toporul îl ridică
Și cu muchia două lovituri i-aplică!

De durere, puterea Ursului sporește
Și deodată el mai tare se smucește!
Dar, of Doamne, de pe frunte pielea-și jupui,
Își scoase apoi și labele când iar se opinti,
Dar și stejarul și-a luat obolul:
I-a rupt ghearele și labele i le juli.

– A scăpat! Păzea, pericol mare! Uite-l e colo! –
Oamenii se-mprăștie care-ncotro.
Iar Ursul, ca scăpat din pușcă, fuge,
Dispare în pădure, nimeni nu-l ajunge.
Într-o tufă el gemând se-ascunde,
Amărât ca vai de el, de milă-și plânge.

Și iată că la el Vulpoiul vine:
– Ei, miere ai mâncat cât ai poftit,
Unchiule, să-ți fie-acum de bine!
Te-ai săturat, se vede, treaba-i bună,
Și de voiești, îți pregătesc – lasă pe mine! –
Așa un prânz în fiecare săptămână!

Dar să știi că m-am speriat când am văzut
Că stai de vorbă cu țăranul,
Mă temeam că poate te-a bătut.
Dar cred că omenește voi v-ați înțeles,
Că la urmă chiar priteni v-am văzut,
Însă ceva totuși ai plătit, bine-nțeles.

Iar asta ce-i? Nu cumva de supărare
Ai încălțat papucii roșii de plimbare?
Și căciulița asta roșie de unde-ai cumpărat?
Dacă te-ntreb, nu-ți fie cu bănat.
Sau poate vrei s-o duci acasă fetei
Ori altcuiva, poate măicuței ei?... –

Așa-și bătea joc Vulpoiul și râdea,
Iar Mormăilă doar gemea, se tăvălea
Și bombănea ceva pe sub mustață.
Abia a treia zi, când a văzut că a rămas în viață,
Cu chiu, cu vai a reușit să se târască,
Șontâc, șontâc până la curtea-mpărătească.

Când l-a văzut, împăratul s-a arătat uimit
Că Mormăilă e atât de prăpădit.

Își frânse mâinile și îi ieși în prag.

– Ce-i cu tine, ce-ai pățit, prieten drag?

Cine te-a bătut în halul ăsta? Oi fi trecut prin clipe grele,

Văd că ți-au jupuit și o bucată zdravănă de piele! –

Zise-atuncea Ursul: – Prealuminate împărate,

Prin ce-am trecut de povestit nici că se poate!

Și de toate doar Mykyta-i vinovat!

Din cauza lui, eu chinuri groaznice am îndurat,

Nici n-a lipsit prea mult de groapă să m-apropii,

Cum s-ar zice-adică: să dau ortul popii!

– Ah! – bătuse împăratul din picior. –

Pe coroana mea mă jur c-am să-l omor!

Dar mai întâi la caznă-n mâna mea să pice,

Pe-acest nemernic hoțoman eu am să-l fac arșice,

Numai să mi-l aduceți și lăsați pe mine,

Că Vulpoiul n-o să mai apuce ziua de mâine! –

După asta, se mai liniști și împăratul,

Pentru sfat, el convocă senatul:

Cum să facă, cum să dreagă, pe Vulpoi să-l prindă?

Zise tare: – Pe Mykyta-aici îl vreau pentru osândă! –

Și hotărî ca pentru o atât de grea misiune

Să-l aleagă sol pe Motanul Miau.

– Tu, Motane, – zice, – credincios mi-ai fost mereu

Cu toate că nu-i prea înalt nici rangul tău,

Dar ești deștept, că nu te-ntrece nimenea.

Te fac solul meu și-aceasta e misiunea ta:

Te duci numaidecât și din bârlogul lui să-l scoți
Și-aici să mi-l aduci pe-acel nemernic, șarlatan și hoț!

Să-i spui că eu ți-am dat poruncă-mpărătească
Ne-ntârziat Mykyta la curtea mea să se ivească!
Să-l ameninți că dacă nu te crede,
O să ajungă-n lanțuri și-n ghiulele grele!
Să vină, deci, că îl așteaptă judecata
Pe hoțomanul ăla de Vulpoi Mykyta! –

Motanul Miau făcu o plecăciune de rămas-bun
Și porni numaidecât la drum.
Îl treceau fiorii pentru-o astfel de misiune,
Dar când porunca ce atât de aspru sună
Vine chiar de la-mpăratul tău anume,
N-ai ce face: execuți și pace bună!

Cântul III

Motanul Miau și-a luat picioarele la spinare
Și porni degrabă prin pădure, pe cărare,
Un șoarece fript avea în traistă ca merinde.
Și merge pe la umbră, pasul îl întinde,
Iar după-o zi întreagă, pe-nserate,
În sfârșit ajunge la Mykyta la cetate.

Bate Miau stăruitor în poartă și așteaptă,
Iar Vulpoiul iese la fereastră.
Atunci Motanu-și scoate șapca de pe cap,
Face-o plecăciune-adâncă de respect,
Îl salută cum de mic a învățat
Și cuviincios îi spunte, dar direct:

– Nașule, te rog să nu fii supărat,
Dar la mata eu n-am venit c-un fleac,
Ci cu strașnică poruncă-mpărătească:
E a doua oară când stăpânul nostru luminat
Trimite sol să te poftescă
La judecata sa să vii ne-ntârziat.

Să lungesc eu vorba rost nu are,
Pe dumneata stăpânul supărat e tare,
Așa că sfatul meu cel bun este să vii.
Află că împăratul pe coroană a jurat
Că de nu vii, dar cât mai repede neapărat,
El tot neamul dumitale îl va nimici!

– Măi Mieunilă! – strigă Mykyta bucuros. –
Ce surpriză! Și ce oaspete frumos!
Doamne, vai ce bucurie! Parcă visez.
Vino, Miau, încoace să te-mbrățișez!
Să nu spui că tu, abia sosit la noi,
Vrei acum să și pleci degrabă înapoi!

Nici la mătușă-ta Vulpe să nu intri tu măcar?
Cum se poate? Ea te vede doar atât de rar!
Și nu te lasă ea să pleci noaptea la drum.
Iar celor mici, Vulpițelor, ce să le spun?
Vor să-și vadă vărul, cum să pleci acum?
Vrei să te întorci imediat, dar la ce bun?

O să cinăm cu toții împreună,
Apoi la noapte-o să avem odihnă bună,
Iar dis-de-dimineață ne pornim la drum,
Căci judecății împăratului nu mă opun.
Așa că mâine amândoi vom merge la palat,
Unde cică voi fi aspru judecat.

Iar cu Mormăilă altă întâmplare fu.
Vine carevasăzică Ursul – judecă și tu! –

Ca un tâlhar la mine-acasă
Cu un ciomag în mână și, nepăsându-i de nimic,
Urlă la mine c-o mutră fioroasă!
Eu groaznic m-am speriat, că vezi, sunt mic.

– Vai nășicule, – grăi Motanul Miau, –
Văd că ești prea amabil cu mine, zău...
Dar eu zic că astăzi să plecăm la drum.
Noaptea-i minunată, uite și ce lună!
De la nevastă și copii ia-ți ziua-bună
Și să pornim degrabă, chiar acum.

– Măi Mieunilă, tu ascultă ce-ți spun eu,
Noaptea e periculoasă, dragul meu!
Doar nu mergem cu căruța și nici n-o să zburăm!
În pădure, cu atâtea fiare, cum o să-nnoptăm?
Dacă ne atacă cineva pe ne-așteptate
Ce ne facem? Ne luăm picioarele la spate? –

Pe Motanul Miau l-au pus pe gânduri
Acele vorbe și l-au înspăimântat de moarte.
– Văd, nășicule, că ai dreptate, –
Și mai zise: – O să dorm aici la noapte...
Dar de mâncare unde să găsim ceva,
De unde crezi că am putea procura?

– Să știi, – zise Vulpoiul, – că-mi pare tare rău,
Eu sunt credincios, post aspru țin mereu,
Dar ție am să-ți dau, iubitul meu Motan,
Cea mai gustoasă mâncare pe care-o am

Și care, ai să vezi, numaidecât îți dă putere,
Tot asta, vezi, mănânc și eu: un fagure de miere!

Miere?! Tpfu! – scuipă Motanul Miau cu silă. –
Miere să mănânce Mormăilă!
Eu nu mănânc, să știi, așa ceva,
Dar în cămară sau în altă parte, undeva
Nu găsim un șoarece ca lumea, fie și urât,
Cu care să-mi astâmpăr foamea cât de cât? –

Și-atunci Vulpoiul îi răspunse-asa:
– Glumești, nepoate? Păi nici turcilor eu nu le-aș da
Șoareci să mănânce! Cum se poate
Să scornești așa ceva, nepoate?
Șoareci să mănânci?... Of, Doamne Sfinte!
Nu se poate, dragă! Ce n-ai minte?

Însă dacă tu cu dinadinsul șoareci vrei,
Am să-ți fac eu rost de ei,
Că la primar în casă și-n ogradă
Sunt câtă frunză, câtă iarbă
Și poți mânca, fine, acolo câți vrei.
Primarul stă aproape – hai degrabă!

– Ah, nășicule, ești minunat!
Du-mă la-acei șoareci neîntârziat!
Eu pe șoareci pun mult preț.
– Bine. Hai să mergem, dacă zici. –
Și-o luară prin scaieți și prin urzici,
Până la primar în curte, la coteț.

Cotețu-avea o gaură-n perete,
Ades prin ea se strecura Mykyta.
Chiar ieri pe-acolo-n vizită trecuse,
Pe al primarului cocoș el laba puse
Și nu se lăsă, afurisita de dihanie,
Până nu-i făcu cocoșului de petrecanie.

Primarul se-nroși, se-nfurie, pe semne,
Când din cocoș găsi doar pene.
El strigă: „Nu mai merge-așa, v-anunț pe toți
C-o să pun cât de curând mâna pe hoț!” –
Și lângă gaură din sfoară puse laț.
„În asta eu pe hoț o să-l înhaț!” –

Dar Vulpoiul mirosi acea mișcare
Și zise: – I-auzi, Miau, ce chițait răzbate!
Nici nu zici că-s șoareci în coteț, nepoate,
Ci stol de vrăbii neastâmpărate.
Uite-aici ce gaură frumoasă se zărește:
Intră prin ea și prinde șoareci cât inima-ți poștește!

– Dar n-o fi vreun pericol, nașule, ce zici?
Că astăzi în belele una-două pici!
Și-apoi primarii-s niște șmecheri toți!
– He, – râde trădătorul de Vulpoi, –
Cine azi e prea fricos la noi
Să stea acasă, să nu tremure de frică-aici!

Înăuntru nu am fost și nu știu ce-ar putea să fie
Și nici n-am auzit de-a primarului vreo șmecherie,

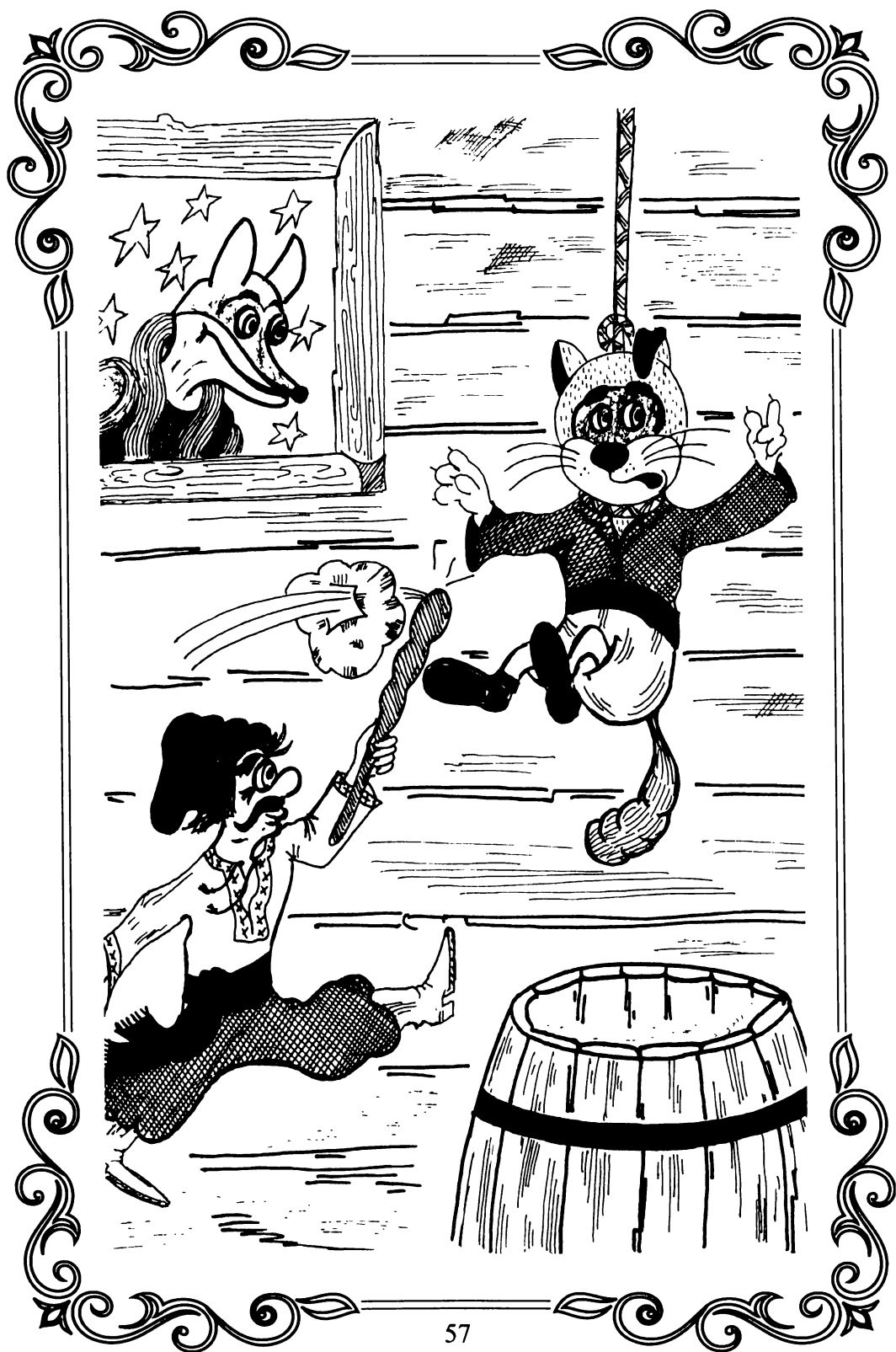
Dar dacă frică ți-i, atunci mai bine lasă
Și hai să ne întoarcem și-om mânca acasă,
Ce-o da Domnul, primim cu plăcere:
O ridiche-acolo, un fagure de miere... –

Motanul face fețe-fețe rușinat:
– Dumneata crezi poate că eu m-am speriat? –
Pe Mykyta-l întrebă fudul nevoie mare. –
Frica nu-i deloc în firea mâțelor, să știi! –
Și chiar atunci prin gaură sări.
Dar – haț! – îl prinse lațul din vreme aranjat.

Motanul se văzu în aer atârnat
Și cu cât mai tare se zbătea el disperat,
Cu-atât lațul îl strâgea mai tare.
Se smuci din nou, dar degeaba – nu-i scăpare!
Iar de sus, din gaura prin care el sărise,
Îl privea Vulpoiul trădător și râse:

– Hei, ce zici, Motănilă drag,
Șoarecii îți sunt pe plac?
Au un gust grozav, se pare!
Vrei cumva la ei și niște sare?
Mă duc să cer sare la primar
Sau poate-ți plac așa – eu n-am habar.

Văd că și pe tine te-a apucat cântatul!
E frumos, nu-i ca mieunatul!
Ești tenor! Grozav îmi place, pe cuvânt!
Melodia asta tristă îmi susură în suflet blând,

Aproape că mă umflă plânsul... Dar e cert:
Ești un talent! Îți mulțumesc pentru concert. –

Deodată ușa scârțâi și a intrat primarul
Doar în pijama și cu baston, iar după el – alaiul:
Băieții lui și multe slugi veniseră cu parul,
Unul avea o curea, altul un ciomag vrea să ridice,
Iar bietul Miau avea inima doar cât un purice!
Vai de pielea lui ce o păți, săracul!

– Luați-l pe hoț la bătaie! – le strigă primarul. –
Ieri acest nemernic cocoșul mi-l fură!
Altoiți-l zdravăn, dați cu parul! –
Și-atunci duium de lovituri iar curg...
Dar Motanul totul în tăcere-ndură,
Parcă-i orb și mut, și surd.

– Dați așa! – țipa primarul. – Nu-l lăsați în viață! –
Dar în clipa-aceea, Miau îi sări în față,
Îl mușcă de nas, ghearele în mutra lui le-nfipse!
Zgâria, mușca și-ntruna mieuna.
Dâre lungi de sânge pe față îi lăsa,
De părea că dracul vreun ogor grăpa.

– Ajutor! Săriți! – striga primarul de durere,
La pământ căzu sleit, fără putere.
Toți la el veniră. – Cum te simți, tată?
Aduceți iute apă, felinar și vată! –
Toți se străduiau sângerarea să oprească,
În astfel de clipe, nimănui de Motan nu-i pasă.

Iar Motanu-n timpul ăsta-și reveni,
Își mai trase sufletul, dar se pripi
Să se-ocupe acum de sfoara care-l ține,
Se apucă s-o roadă și o rupse-n fine.
Apoi se opinti, sări prin gaură afară-n iarba deasă,
Iar de-acolo, liber, o zbughi la sănătoasa.

Și acuma, să nu mai lungesc vorba,
În coteț lui Miau de șoareci îi trecuse pofta.
Și punându-și coada pe spinare,
Prin pădure o porni în fuga mare
Și așa, fără să se mai oprească,
Ajunse el la curtea-mpărătească.

Când îl văzu cât de rău Motanul e bătut,
La față Leul pe dată verde s-a făcut.
– Ce-i asta?! – strigă al animalelor stăpân, –
Oare iar acel Vulpoi hapsân
Nesocotește porunca pe care o dădusem eu
Și iarăși râde de cuvântul meu?

Nu! Vulpoiul a-ntrecut orice măsură de-astă dată,
Blestemat să fiu și eu, și al meu tată,
Dacă pe nemernic am să-l iert vreodată!
Împotriva trădătorului o să trimit armată,
Pe hoțoman să-l prindă de îndată,
Iar sălaşul lui pe dată praf să-l facă! –

Amenințări urla-mpăratul mânios,
Pe Vulpoi l-ar sfâșia pe loc, dar ce folos,

Dacă hoțomanul nu se află-n fața lui?
Iar când împăratului mânia-i mai trecu,
Babai luă cuvântul împăciuitor
Și așa grăi în fața tuturor:

– Luminate stăpâne, vreau să-ți amintesc ceva,
Anume, că Mykyta e om liber în împărăția ta.
Iar legea glăsuiește că un împricinat
La judecată să fie de trei ori chemat
Și dacă nici atunci nu catadicsește el să vie,
Tu poți imediat să-l judeci în contumacie¹⁷.

Care lucru e adevărat și care nu-i
Despre-atâtea bârfe ce se pun pe seama lui
Să vorbesc acuma n-are rost. Dar e bine
S-amintesc că legea este pentru toți egală.
De-aceea, rogu-te, stăpâne, trimite-mă acum pe mine,
Și-om vedea dacă Mykyta o veni să ți se-nchine. –

După ce-ascultă, împăratul doar din cap dădu
Și că-i de-acord, cu sceptrul¹⁸ semn făcu,
Dar nu rostise nici măcar o vorbă;
Atunci Babai numaidecât se pregăti,
Își luă toiagul și la drum plecă în grabă,
Iar la Vulpoi în toiul nopții el sosi.

¹⁷ în contumacie – în lipsă, adică judecarea inculpatului poate avea loc, fără ca el să fie prezent la proces. (C. Ir.).

¹⁸ sceptru – baston purtat de suverani ca simbol al autorității. (C. Ir.).

Cântul IV

Vulpoiul se afla pe înserate
Cu copilașii săi în curte la cetate,
Se juca cu ei, plimbându-se fără grabă,
Când deodată glas se auzi dinspre dumbravă:
– Bine v-am găsit! Sunteți sănătoși, vioi?
Iată c-am ajuns cu chiu, cu vai la voi.

– Ah, Babai! Tu ești, bătrîne?
Tu cred că ai venit acum la mine
Să-mi aduci o veste mare! Zic eu bine?
Ești ostenit? Și cam trist, îmi pare, ești.
Hai înăuntru, ai să dormi la mine,
Că mâine vom avea destulă vreme de povești. –

S-au salutat cu toții cum se cade,
Între ei s-au întrebat de sănătate.
Babai bău cu Mykyta apoi o vișinată
Și se așeză pe prispă să se odihnească.
Vulpoiul vrea să știe ce-i nou pe la palat:
– Hai spune, nu ofta și nu fi supărat!

– Hei, vere, nu știu ce te-a apucat, –
Babai către Vulpoi atunci grăi. –
Bagă-ți, măi băiete, mințile în cap!
Faci prostii, de trimiși tu îți bați joc!
Oare chiar de judecată într-atât te temi,
Că la împărat nu vrei să vii deloc?

Până-acum tu, dragul meu, ai întrecut măsura,
Dar sunt convins că dacă vii, tu poți
Într-o clipă dușmanilor să le-nchizi gura,
Că minte proastă au ei toți.
La Leu ei te pâărăsc întruna:
Dragul meu, așa e astăzi lumea!

– Că bine mai grăit-ai, nene! –
Zise Vulpoiul. – Că de ce m-aș teme?
O să mă duc! Curajul mi l-ai ridicat
Și o să vadă toți că n-am păcat.
Că cine râde azi mâine va plânge, așa să știe!
Iar Leul își va schimba mânia-n bucurie!

Deși-mpăratu-i supărat acum pe mine,
Dar el un lucru-l știe bine:
În clipe de primejdie, la supărare,
Prostii și vorbe goale-i spune fiecare,
Dar un sfat bun, o vorbă chibzuită
Doar de la Mykyta poate fi-auzită! –

Plecară înăuntru amândoi din curte,
Iar Babai o salută pe Vulpe.

Se așezară toți apoi la masă,
Iar Vulpișorii Mițko și Mina veniră la unchi,
Veseli i se urcară pe genunchi
Și buna dispoziție se-nstăpâni în casă.

– Cred că împăratu-i supărat pe mine tare. –
Mykyta-i spuse lui Babai. – Îmi pare
Că din cauza chinurilor prin care Ursul a trecut.
Dar noi o veche socoteală am avut,
Iar eu, să știi, cu nerăbdare ocazia am așteptat
Când să-i plătesc cu vârf și îndesat!

Cu ceva ani în urmă, cred că îți aduci aminte,
Leul hotărî să facă un lucru înțelept, cuminte
Și-l numi guvernator pe Mormăilă
Peste codrii noștri de pe deal și de sub munte,
Ca el să judece, chiar fără pic de milă,
Pricinile noastre, care știi că-s multe.

Chiar atunci Lupul Nesătulu
Și-a propus să mă distrugă, însă gândul
Doar în înțelegere cu Ursul îl putea realiza;
Așa că pentru ideea genială-a mea
În judecată la gubernie¹⁹ m-a dat
Și-acolo prima dată eu am fost chemat.

Și ce idee crezi că am avut? Îți spun îndată.
Eu și Lupul flămânzisem rău de tot odată

¹⁹ gubernie – unitate administrativ-teritorială în vechea Rusie. (C. Ir.).

Și-am ieșit: poate găsim să îmbucăm ceva.
Era ziua. De la biserică dangăt de clopot răzbătea.
Iar foamea pe noi din pădure ne gonește
Afară, unde crivățul zăpada-o viscolește.

Cu băgare de seamă, spre sat o luăm,
Cu nasu-n vânt, flămânzi adulmecăm:
Ceva de mâncare n-om găsi noi oare?
Iar în sat grozav miroase a slănină și a carne!
Ba te ia și amețea de așa miros!
Te zăpăcește, de-ți vine să cazi jos!

Adulmecăm și-adulmecăm, precum ți-am spus,
Iar acel miros ca o ață ne-a condus
Direct chiar la cămara popii.
Iar adulmecăm, în jur ne rotim ochii
Să nu fie vreun pericol, de bucluc să dăm.
Și atunci o ferestruică observăm.

Era mică ferestruica, strâmtă tare.
– Lupule, intrăm? – Intrăm! Ce întrebare! –
Zice Lupul. – Dar tu sări mai întâi
Și vezi dacă nu-s gratii sau vreun cui,
Că după tine o să sar și eu, –
Mă sfătuiește Lupul, – sări, că vin și eu! –

Am sărit; trupul meu ușor trecu.
Mă uit atent în jur. – Hai sări și tu! –
Așa pe Lup atunci l-am îndemnat,
Și cu toate că era tare nemâncat,

Totuși cu greu prin ferestruică a-ncăput,
Dar în cămară sări și el – zdup!

Iar în cămară, Doamne, câte mai erau!
Atâtea bunătați te amețeau:
Carne multă, o grămadă, și untură,
Tobă, caltaboși vreo cinci, afumătură,
Iar pe un raft atârnă gata zvântați
Șiraguri lungi de gustoși cârnați.

M-am oprit să cumpănesc ce-i de făcut:
Atâtea bunătați în viața mea n-am mai văzut,
Dar Lupul hulpav s-a și repezit,
În prima halcă lacom colții și-a înfipt
Și mușcă, roade, rupe, sfâșie,
Înghite pe nemestecate, gâfâie.

„Ei, Lupule, mănâncă, – îmi zic eu, –
Că astea nu-s pe placul meu.
Eu mă duc mai bine la cârnați,
Și-i iau de pe prăjină gata afumați.”
Șirag după șirag adun în grabă
Și pe fereastră îi arunc pe toți afară.

Iar după ce termin cârnații de-aruncat,
Pe fereastră sar și eu ne-ntârziat.
Îmi pun în jurul gâtului șiragurile grele
De cârnați precum niște măргеle.
Și spre pădure bucuros eu am tulit
Să-mi ascund comoara într-un loc ferit.

Mi-am oprit cam cât în burtă să încapă
Și-am ascuns comoara într-o groapă.
Iar după ce grozav m-am săturat,
La cămara popii înapoi am alergat.
Lupul tot mânca, bucăți mari își îndesa în gură,
Hăpăi slănină și trecu la oala cu untură.

– Ajunge, Lupule, – șoptesc, – te-ai ghiftuit,
Uite, lumea din biserică-a ieșit,
Hai să fugim, să nu ne prindă careva! –
El se sperie, spre ferestruică alergă, săracul,
S-ajungă-afară cât mai repede-ncerca,
Dar Lupului abia de-i încăpu doar capul.

De cât mâncase, el se umflă ca un butoi!
Înțepeni în ferestruică: nici înainte, nici înapoi,
Doar ochii îi holbă ca la broscoi.
De spaimă, să scoată o vorbă nu putea.
Îi strig: – Ce te-ai oprit? Hai vino-ncoa’!
Uite la el! Lupule, să știi: dăm de belea! –

Lupul nu-și dă seama acum ce face!
Se îndeasă, dar degeaba – nu încape.
Se sucește, dă să iasă și se zbate,
Dar sforțările-i se dovedesc zadarnice,
Curg sudorile pe Lup, dar n-are spor.
– Cumetre, – zice, – să știi că eu aicea mor!

– Lupule, – zic, – ești nebun de-adevărat
Ori cu untură tu te-ai îmbătat!

Ieși mai repede acum afară
Și hai s-o ștergem în pădure iară!
– Of, Mykyta, aș ieși – nu pot de burtă,
Vino tu mai repede și mă ajută!

– Ei acum, Babai, spune și tu,
Dacă hablea de Lup pe ferestruică nu-ncăpu,
Eu ce să fac? Cum să-l ajut eu oare?
Că dacă-l las aici, poate să moară.
Și-atunci îmi vine un gând salvator:
Să mă duc la popă să cer ajutor.

Să îl rog frumos, cu vorbă bună,
Poate i-o fi milă și de Lup se-ndură.
Poate-mi da un ferăstrău ca să largesc fereastra.
Când îmi veni mie ideea asta,
Îi spun Lupului: – Mă-ntorc acuși, așteaptă! –
Și în clipa următoare mă îndrept spre casă.

Popa se afla-n sufragerie, se plimba,
Își făcea siesta după masă
Și cu plăcere din lulea tot pufăia.
Mă opresc cu grijă sub fereastră,
Cu laba zgârii sticla – ușurel, cu milă,
Îl rog, adică, s-o deschidă.

Când cu ochii-a dat de mine popa,
Strigă: – Un Vulpoi în curtea noastră!
Iote, se zgâiește pe fereastră.
Ieșiți, prindeți-l, să nu scape javra! –

Slugile se repeziră, gata să mă prindă lângă prag!
Eu o zbughesc, îmi iau avânt, sar peste gard.

Larmă-aud și țipete în urma mea aud,
Intru repede-n cămară să m-ascund!
Unde? Unde?! Sub un raft mai scund.
Intră după mine val-vârtej următorii:
– Unde e Vulpoiul? Unde-a dispărut?
Că apucarăm să-i vedem doar vârful cozii! –

Caută toți, în jur atent se uită
Și-n ferestruică îl zăresc pe Lup!
– Aici erai? Ah, oasele am să ți le rup!
– Fraților, dar ăsta-i Lup! Nu-i nimic. Încaltea
Merită și el o bătaie, una bună,
Cum se zice: să fie soră cu moartea! –

Când văzu că nu-i de glumă, Lupul sare
Și se-ascunde după ușă în cămară.
Dar următorii când intrară,
Atunci Lupul reuși să se strecoare
Și pe dată printre ei țâșni afară,
Încercând cu fuga să-și salveze pielea.

Și totuși Lupul în această încercare
Tot s-a ales cu câteva ciomege pe spinare
Și abia târându-se cu of și silă,
Ajunse în pădure direct la Mormăilă,
Nu să se oblojească, rănilor să-și lingă,
Ci cu dinadinsul de mine să se plângă.

Deși doar el e vinovat de toate
Și lăcomia lui de cele întâmpate,
Pe mine la Urs s-a gândit să mă pârască,
Cu bârfe și minciuni să-l păcălească!
Și crezi că Mormăilă pricina o înțelege
Și va proceda cum scrie-n lege?

Da' de unde! Și el e hulpav, fără saț,
Când aude că-i vorba de cârnați,
Pe care eu cu chiu, cu vai i-am procurat,
S-a repezit la mine și-a urlat:
– Hoțule! Toți cârnații-n clipa asta
Să-i aduci numaidecât aici și basta!

– Și i-ai dus? – Babai a vrut să știe.
– Păi cum? Doar nu puteam altfel, bădie,
Nu mai spun c-a vrut să-mi taie coada!
Cârnați i-am dus doar patru, șase mi i-am oprit mie,
Dar, se-nțelege, fără ca Ursul să știe
Și m-am grăbit să-i părăsesc cât mai curând ograda.

Iar Mormăilă uite cum a judecat:
„Pentru că-ai mâncat bătaie cu vârf și îndesat,
Lupule, îți dau acuma un cânat,
Că ceilalți sunt ai mei. Iar tu, Mykyta,
Să fii bucuros că n-ai mâncat bătaie.
Și-acuma – marș din fața mea, potaie!”

Să știi că asta-i judecata Ursului.
El foarte rău m-a amărât
Și am jurat pe coada împăratului
Să-i plătesc vreodată însutit!

Și știu că-n mâna mea cândva
El cu siguranță va pica! –

Apoi cina s-a servit devreme:
Un gotcan²⁰ fript cu tot cu pene.
Au mâncat cu toții și s-au săturat,
După-aceea la taclale au mai stat –
Ba de una, ba de alta, un răspuns la întrebare,
Și s-au dus cu toții la culcare.

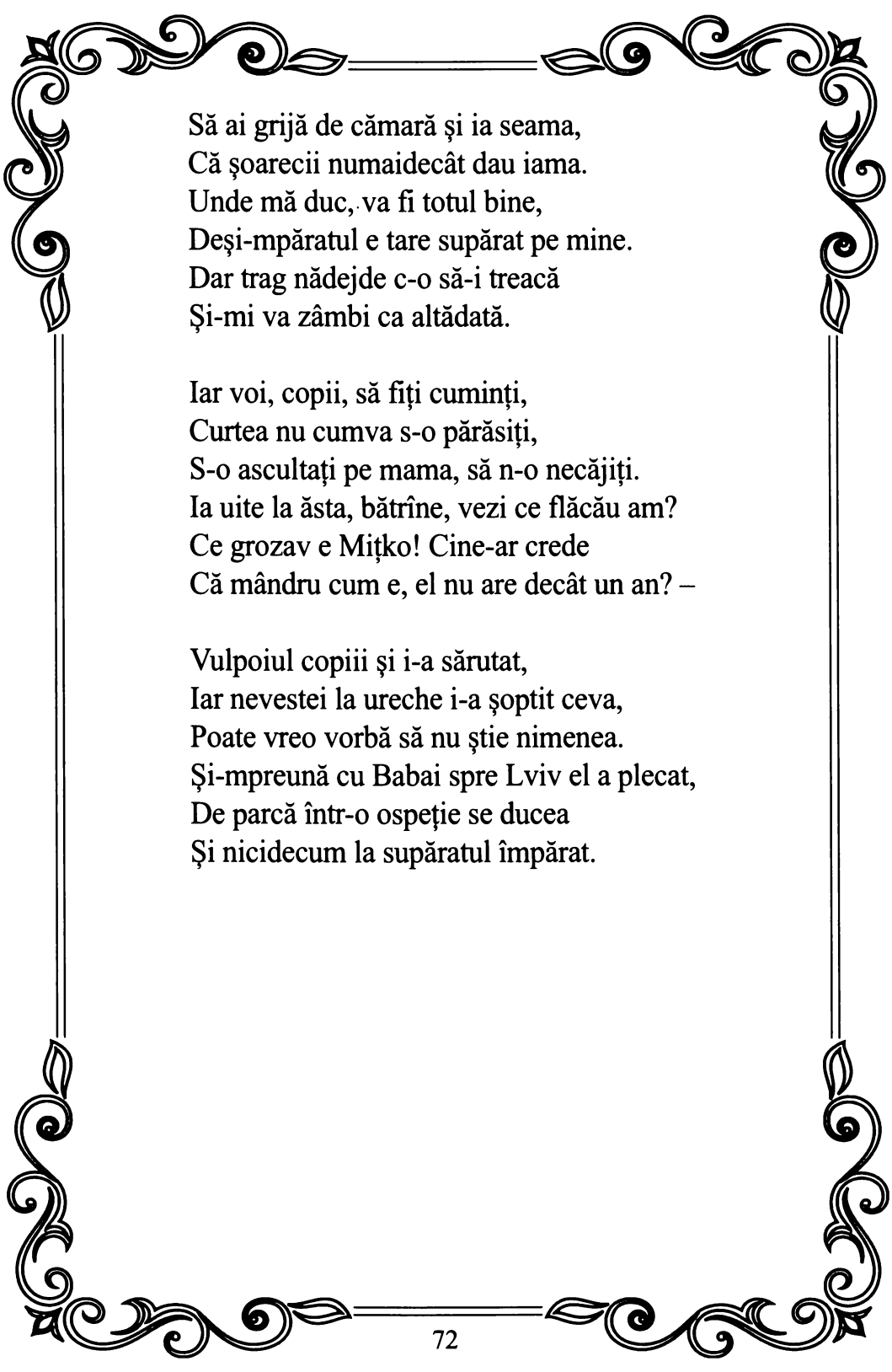
Dimineața toți devreme s-au sculat
Și la masă iar s-au așezat.
Slănină au mâncat întâi cu usturoi,
Pastramă fragedă de gâscă-apoi
Și la urmă, fiecăruia pe gustul său,
Pește marinat sau batog²¹ de șalău.

Iar după-acest bogat dejun,
Vulpoiul Mykyta s-a pregătit de drum.
Și-a luat rămas-bun de la nevastă și copii:
– Scumpa mea, rămâi cu bine,
La Lviv²² va trebui s-ajung eu până mâine,
Uite cheile, păstrează-le la tine.

²⁰ **gotcan** – cocoș-de-munte. (C. Ir.).

²¹ **batog** – spinare de pește (de regulă, morun sau nisetru), sărată și afumată. (C. Ir.).

²² **Lviv** – (în ucr. = **al Leului**). Oraș în Ucraina, întemeiat de cneazul de Halici, Daniil Romanovici (prima mențiune în anul 1256). Situat la încrucișarea drumurilor comerciale care leagă Marea Neagră de Marea Baltică. Lvivul de azi a cunoscut diferite denumiri: **Liov** (în Moldova), **Lwow** în Polonia când i-a aparținut (între 1349-1772 și 1919-1939), **Lemberg** în perioada 1772-1919, când a aparținut Austriei, **Lvov**, în perioada sovietică (1939-1941; 1944-1991) și, în fine, **Lviv** din 1991, odată cu independența Ucrainei. (C. Ir.).

Să ai grijă de cămară și ia seama,
Că șoarecii numaidecât dau iama.
Unde mă duc, va fi totul bine,
Deși-mpăratul e tare supărat pe mine.
Dar trag nădejde c-o să-i treacă
Și-mi va zâmbi ca altădată.

Iar voi, copii, să fiți cuminți,
Curtea nu cumva s-o părăsiți,
S-o ascultați pe mama, să n-o necăjiți.
Ia uite la ăsta, bătrîne, vezi ce flăcău am?
Ce grozav e Mițko! Cine-ar crede
Că mândru cum e, el nu are decât un an? –

Vulpoiul copiii și i-a sărutat,
Iar nevestei la ureche i-a șoptit ceva,
Poate vreo vorbă să nu știe nimenea.
Și-mpreună cu Babai spre Lviv el a plecat,
De parcă într-o ospetie se ducea
Și nicidecum la supăratul împărat.

Cântul V

Ho, ho ho! – vuieste vestea la împărăție,
De parcă-i un eveniment de care lumea știe:
– A venit Mykyta! Uite-l, e Vulpoiul!
Iar lui Mykyta nici că-i pasă de acel elan,
Trece nepăsător, fudul, fluturând codoiul,
Printre rândurile dese de dușmani.

Apoi în fața tronului se opri anume
Și către împărat făcu adâncă plecăciune,
Rostind răspicat aceste cuvinte:
– Împărate-al nostru, milostive!
Am ascultat a ta poruncă și neîntârziat
Am venit la tine să fiu judecat.

Îți cunosc dreptatea și noblețea
Și nu îți pleci nicicând urechea
La niște netrebnici mincinoși,
Care cu bârfe, cu minciuni și cu povești,
Vor să bage dușmănie între noi,
Pentru că sunt răi, vicleni, invidioși. –

Însă împăratul îl privi cu ură
Și-i strigă: – Ești o ticăloasă creatură!
Mai ai obraz să dai din coadă?
Drepturi îndrăznești să ceri tu, javră?
Cu lingușeli, cu viclenii, cu învârteli?
Nu mă mai duci acum cu păcăleli!

Ia privește: Cocoșul a venit cu jalba,
Motanul Miau e-aici și el să ceară milă,
Nu mai vorbesc de bietul Mormăilă!
Le-ai pricinuit rușine, durere și chin!
Puneți mâna pe Vulpoi, hai mintenaș
Și la tribunal cu el acuma! Marș!

– Împărate, – rosti Mykyta iar spăsit, –
Oare ți-au adus dovezi de neclintit
Că față de ei atât de grav aș fi greșit?
Uită-te la Mormăilă: el e atât de lacom,
Că toată mierea i-a înfulecat acelui om
Și pentru asta tot eu să fiu pedepsit?

Iar Motanul să se plângă îndrăznește?
Oare pentru ce, Doamne păzește?
Păi, știe toată lumea că de la vânătoare
Mai pleci bătut, mai iei o scărmanăală!
Dar pentru Șoareci, mă întreb eu, oare
Constituția noastră drepturi pentru ei nu are?

Se spune despre mine: e un hoț, un șarlatan, un rău!
Dar Motanul ăsta Miau, trimisul tău,

Nu-i deloc mai breaz ca mine.
Oare nu pentru ucideri și hoție
Se băgase el prin gaura aceea?
Haida de! Să-i spună cui l-o crede și nu mie!

Eu îs supusul tău credincios, împărate,
Iar dacă supărarea ta nu are margini,
N-ai decât să mă condamni la moarte!
Pe vinovații cei mărunți tu îi condamni la ștreang,
Spre bucuria marilor bandiți și asta le e drag!
Decât așa o viață, primesc mai bine moarte! –

Dar împăratul nici nu-l asculta măcar!
Și-atunci Vulpoiul fu luat pe sus
Și fedeleș legat ca orișice tâlhar.
Apoi la tribunal fără zăbavă a fost dus.
Iar acolo mari judecători erau
Doi Țapi bătrâni și doi Măgari.

Mykyta încercă ceva să spună, dar în zadar,
Căci cel mai bătrân dintre Măgari
De cinci ani era surd ca toaca.
Așa că l-au și condamnat îndată:
Să fie spânzurat Vulpoiul de o cracă,
S-atârne-n ștreang, până-și dă duhul!

Lupul, Mormăilă și Motanul când au auzit
Că Vulpoiul la spânzurătoare-i osândit,
Grozav se bucurară câteșitrei
Și numaidecât se oferiră călăi să-i fie ei.

Iar lui Mykyta i-au spus atunci râzând,
Că pâ-n-la ștreang, o să-și bată joc de el pe rând.

Când pe Vulpoi l-au scos, atunci pe loc
Ursul i-a dat una peste bot!
– Asta-i pentru papucii mei ce-i roșii! –
Lupu-a vrut să-l doară și mai tare
Și lui Mykyta mâinile-i suci la spate:
– Nu te zbate, javră, n-ai scăpare! –

Iar Motanul în copac se și urcă
Și de cracă funia iute o legă,
Iar la capăt bine lațu-l înnodă.
Apoi degrabă îl chemă pe Corb
Și-i spuse: când Vulpoiul-o s-atârne,
Să-i scoată ochii și să-l lase orb.

Toată suflarea-atunci s-a adunat
Să vadă cum Vulpoiul va fi spânzurat.
Straja înconjurase locul roată,
Vulpoiul păsea ca o curcă beată.
Din spate, Lupul câte-un ghiont îi da,
Iar Mormăilă de sfoară îl smucea.

Lupul zise: – Nu te teme. Văd că ești speriat...
Da, o să atârni, dar n-o să mori imediat.
O să te bălângăni și o să te zbați,
Din labe o să dai tu iar și iar,
Până ce Cârțița o să termine de săpat
Groape pentru tine sub stejar. –

Se-ntoarse-atunci Vulpoiul către el:
– Da' ce, o sfoară mai ca lumea, tare,
Voi n-ați găsit pe-aici defel?
Poate că Motanul Miau încă mai are
Acea sfoară zdravănă de la primar,
Adică lațu-n care atârname atunci el...

– Tacă-ți gura! – se răsti Ursul urlând. –
Să-ți înțepenească limba-n gât!
Ție și acum de glume-ți arde?
Nu vezi că ștreangul nu mai e departe?
Mai bine te-ai căi, așa se cade,
Sufletul să ți-l mai cureți de păcate! –

Au ajuns cu el lângă spânzurătoare,
Ștreangul i l-au pus pe gât în graba mare.
Iar Vulpoiul se urcă pe scară binișor,
Se-ntoarse-ncet cu fața spre popor,
Împăratului-i făcu adâncă plecăciune,
Își drese glasul și începu a spune:

– Iată se apropie ceasul în care,
(Ah, dar să știți, așa pățește fiecare!)
Somnul cel de veci îl voi dormi și eu.
Te rog acum pe tine, împăratul meu,
Cum faci mereu și dacă-i cu puțință,
Să-mi satisfaci și mie ultima dorință.

Aici, în fața morții și a gropii mele,
Toate relele vreau să le spun,

De păcate să mă spovedesc acum,
Să dau perdeaua la o parte de pe ele,
Ca nimenea după a mea moarte
Ponoase să nu tragă și nici alte rele. –

Astfel el grăi și se-nclină spre cei de față,
Amare lacrimi vărsând el totodată,
Care-au mișcat sufletul celor ce priveau,
Chiar și împăratul a căzut pe gânduri
Și falnica-i coamă în jos el o lăsa,
Apoi spuse: – Bine. Fie și așa! –

Mykyta se lovi cu pumnu-n piept:
– Oameni buni, să vă spun drept,
Am păcate multe și nelegiuiri,
Cred că nu-i niciunul dintre voi,
Care ar putea aici să spună
Despre mine azi o vorbă bună.

Încă din copilărie, în toate zilele mele,
Să știți, am făcut doar fapte rele,
Pentru care tata m-a certat și m-a bătut.
Vouă, biete Găini, Gâște și Rațe, sincer vă spun,
Zău că mi se rupe inima acum:
Atâtea nenorociri și rele v-am făcut!

Eu nu am fost voinic și nici prea tare
Să mă compar cu alte fiare,
Dar mă-ncumetam la pradă mare.
Începusem să prind ba un miel, ba ied,

Care de turma lor se răzlețeau,
Că recunosc: tare-mi plăceau!

Însă alții m-au dus la hoții și alte rele!
M-am înfrățit cu Lupul în toate cele:
Pe el eu l-am avut învățător.
Și dacă-acuma am ajuns sub ștreang,
Aici, la umbra stejarului,
Să știți: meritul e-al Lupului!

Făcusem noi o înțelegere odată,
Să știm clar fiecare dintre noi ce pradă.
Și am hotărât: eu cele mici, el ce-i mai mare,
Iar la împărțeală, să ia fiecare
Parte egală. Și așa să facem mereu.
Dar osânda, după cum se vede, o iau eu.

Dar când veneam la împărțeală,
Nici vorbă de porție egală!
Lupul nu se mulțumea cu jumătate:
Amenințător, el mârâia spre mine și, hulpav,
Înfuleca el totul, fără să gândească
La burtă, că-i gata să plesnească.

Iar dacă un vânat mai mare
Ne cădea vreodată-n gheare,
Nesătulu se-apuca să urle tare
Și-atunci Lupoaica cu puii după ea
La ospăț venea în fuga mare:
Cât ai clipi, nici pic de carne nu mai rămânea.

Țin minte-odată, parcă a fost ieri:
Ne ducem noaptea în curtea unei muieri.
Eu mă urc în pod, chiar dacă nu era lumină,
Și dibui lângă horn o halcă mare de slănină.
Cu toate că atârna cam sus pe sfoară,
Am reușit s-o-nhaț pe toată.

Zic: – Lupule, vezi că încercarea moarte n-are?
Uite c-am găsit aici ceva bun de mâncare,
Stai sub streășină și ai răbdare. –
Iau eu slănina-n graba mare,
De unde atârnase o apuc
Și drept în gura Lupului-o arunc.

Lupul slănina din zbor o-nhață
Și-o rupe imediat la sănătoasa.
Îmi zic: „Dă-o-ncolo de slănină!
Eu am poftă-acuma de-o Găină.
Iar la acea femeie, tot în pod, pe stinghie,
Mulțime de Găini dormeau ca pe frânghie.

Mă târăsc eu binișor, în liniște,
Pe lângă șirul de pe stinghie
Și-ajung eu la Găini, mai am un pic.
Inima îmi bate... E liniște... E întuneric...
Și uite-n clipe cum e asta,
Întotdeauna-și bagă necuratul coada.

Am pățit atunci și eu și nu-s de vină,
Eram sigur că la margine e o Găină.

Și când colo, era un zdrahon de Curcan.
Eu chiteam s-apuc de gât Găina-n pripă,
Dar îl nimeresc pe Curcan într-o aripă,
Iar el, afurisitul, face scandal și țipă.

Dau cu dinții să apuc de ceva cald,
Dar Curcanul mă pocnește cu aripa în cap!
Am ajuns Vulpoi bătrân degeaba,
Că de la lovitură-am amețit, se vede treaba,
M-am clătinat, m-am poticnit nițel
Și, buf!, în brațe am căzut cu el!

Din păcate n-am căzut în pod pe grindă,
Ci am nimerit în gura podului, rea întâmplare,
Și cu Curcan cu tot m-am prăvălit în tindă!
Și cu-atâta forță m-am izbit și-atât de tare
De pardoseala tindei, încât credeam' c-acolo jos
În mine n-a rămas întreg măcar un os.

Dar întâmplarea nu se sfârși cu asta,
Că în tindă era ca la-nchisoare,
Nu puteam ieși de-acolo, nu aveam scăpare.
Și-atunci m-ascund tiptil într-un ungher,
Mă fac covrig și tot mai sper
Să scap cumva și de beleaua asta.

Dar nădejdea mi se dovedi deșartă.
Aud un glas: – Hei, Andrei, scoală-te îndată,
Că-n tindă mi se pare c-a căzut ceva,
Din pod mai multe țipete s-au auzit

Și vezi în tindă ce-a bufnit,
Hai scoală iute, nu mai sta! –

Pe argat îl aud că bombăne ceva,
S-a sculat, dar zgreaptăună, pocnește,
Probabil vrea lumina s-o aprindă;
Apoi deschise ușa el spre tindă,
Un opaiț²³ avea în mână cât un licurici:
– Da' ce dracu' a căzut aici? –

Și deodată pe Curcan el îl zărește
Prin tindă țațoș cum pășește.
– Ia te uită cine face gălăgie! –
Dar apoi cu ochii dă în colț de mine:
– Aoleu, stăpână, vino-ncoa' degrabă,
Că în tindă avem un musafir de vază!

– Ce musafir? – Un Vulpoi! E chiar Mykyta!
– Bate-l, mă Andrei, cu ce-oi putea!
– N-am cu ce, vino-ncoa' mai bine,
Și așa, împreună cu mine,
Amîndoi i-om veni cumva de hac,
Îl prindem pe Vulpoi și îl băgăm în sac. –

Pînă s-a gătit stăpâna să iasă,
Argatul se apropie de mine,
Cu opaițu-mi lumina în față.
Iar eu stau chitic și tremur bine,

²³ opaiț – lampă primitivă de mici dimensiuni, cu fitil introdus într-un vas cu seu, untură sau ulei. (C. Ir.).

Dar continui să-mi storc mintea,
Cum să fac s-o șterg de-aicea?

Iată că stăpâna vine-n tindă,
Clipa asta-o așteptam, stăteam la pândă:
De cum se deschise ușa spre odaie,
Eu – tuști! – pe lângă ea într-o secundă
Și, fără să-mi pese că mă taie, mă omoară,
Sar, fac geamul țandări și m-arunc afară.

Însă geamul care în bucăți s-a spart
În multe locuri pielea mi-a însângerat.
Dar ce contează, sunt liber iarăși!
Sar gardul în livadă, merg târâș,
Sar alt gard și-ajung în câmp deschis,
Și-o iau la sănătoasa spre pădure-n pas întins!

Și-am alergat, și m-am tot dus,
Până când în fine am ajuns
La Lup, la vizuina din pădure.
– Ah, Lupușorule, de mine te îndură!
Dă-mi din carnea ce mi se cuvine,
Adică cea pe care ai păstrat-o pentru mine. –

Nesătulu râde: – Desigur, ți-am păstrat, păi cum!
Ai să te sature bine cu ce-ți dau acum.
Și ține minte că-i un dar mărinimos! –
Și – închipuiți-vă ce ticălos! –
O bucată de prăjină-mi dă, adică un ciomag,
Pe care, știți, se pun cârpele la uscat.

La toate astea trebuie să mai adaug ceva:
Păcatul, adică vina e a mea,
Că m-am înhăităt cu el să mergem la furat,
Dar nu m-am ales cu nimic, doar cu păcat.
Și dacă pe cont propriu n-aș mai șterpeli câte ceva,
Am fi murit de foame toți: eu, copiii și nevastă-mea.

Dar, după cum se știe, nu-s lacom eu deloc!
Uite, bunăoară, comoara regelui Horoh
A fost toată-n mâna mea!
Și ce comoară! Veți fi auzit de ea:
S-o pui în saci, abia în șapte care
Cu chiu, cu vai, eu cred, ar încăpea. –

Când Leul de așa comoară auzi,
Pe dată el împărăteștile urechi ciuli.
– Vulpoiule, ce tot scornești?
Despre ce comoară trăncănești?
Să nu-mi spui că acea comoară o ai și-acum! –
Vulpoiul îi răspunse: – O am, păi cum!

Împărate, stăpâne-al nostru scump,
Doar un pas mai am eu până la mormânt,
N-o să-mi încarc sufletul cu încă un păcat!
Și ceea ce eu – pentru nimic în lume! –
Nici copiilor și nici nevastei nu i-aș spune
O să-i spun iubitului meu împărat.

Dar, stăpâne, trebuie să mai știi ceva:
Imensa-acea comoară era pentru pieirea ta

Și nenorocire pentru toți, nu numai pentru împărat,
Dacă eu acea comoară nu aș fi furat,
Vărsări de sânge ar fi fost, iar tu ucis,
O răzmeriță mare împărăția-ar fi cuprins! –

Împăratu-atunci sări ca urzicat,
Urlă strașnic, de ziceai că a turbat:
– Ce-ce-ce?! Ce tot spui acolo tu?
Răzmeriță, zici? Vărsări de sânge?
Nenorociri? Și lume care plânge?
Ia, Vulpoiule, să-mi spui tu tot ce ai aflat!

– Eu, împărate, și voia, și porunca
Le-aș împlini pe loc, fără crâcnii,
Dar nu pot face acum așa ceva,
Căci tot ce-aș spune și alții-ar auzi.
Numai ție marele secret ți-l spun
Și unde e comoara regelui Horoh acum.

– Hei, ia dezlegați-l pe Vulpoi, iar el,
Fără cătușe, în fața mea să vină acest mișel! –
Strigă Leul către călăi poruncă,
Iar ei, fără tragere de inimă, îl dezlegară,
Convinși că Mykyta și mai tare o să mintă,
Pe împărat o să-l păcălească iară.

Iar Vulpoiul, odată eliberat,
Răsuflă acum ceva mai ușurat.
„Slavă Domnului! – își zise el în sine. –
Că scap acum de moarte, asta-i bine,

Dar musai să gădesc iar o minciună gogonată!”
Și-așa, în fața împăratului păși îndată.

– Ei, Mykyta, – împăratul pe Vulpoi îl preveni, –
Spune-mi tot, dar nu minți,
Doar purul adevăr și fără înconjur!
Că dacă ai să minți, uite, eu aici mă jur:
Cu capu-n jos te spânzur, javră,-ndată
Și te las să mori, să nu mai minți vreodată!

Cântul VI

Și-atunci Mykyta cel viclean îndată
S-a gândit să scape c-o minciună sfruntată.
Și chiar dacă minciuna asta, iată,
Salvându-l pe el de spânzurătoare,
Va fi o rușine și o pată-ngrozitoare
Pe cugetul și pe obrazul propriului lui tată.

– Împărate și onorată asistență!
Mă paște-acum cu siguranță,
Și pe merit, o cruntă pedeapsă!
Pentru furturi, o să-mi pierd acum viața,
Dar despre-un furt cum n-a mai fost pe lume
Acum o să vă povestesc anume.

Ani buni de-atuncea să tot fie,
Când peste tatăl meu (unde, în ce loc,
Cu siguranță nimenea nu știe)
A dat pe neașteptate un mare noroc:
Faimoasa comoară a regelui Horoh el a găsit,
Dar bucurie nu i-a adus ea niciun pic.

Tatăl meu era mândru și foarte priceput,
La finanțe chiar era neîntrecut
Și era domeniul care întotdeauna i-a plăcut.
S-a dat pe lângă împărat cu vorbe istețe,
Doar-doar l-o pune ministru de finanțe,
Lucru pe care și-l dorea el cel mai mult.

Dar, stăpâne, că-i șmecherie seama tu ți-ai dat
Și de la curte numaidecât l-ai alungat.
La finanțe ministru-atunci pe Râs l-ai pus,
Iar taică-meu – ce era să facă? – în pustiu s-a dus.
Dar tot atunci el și-a jurat cu ură înfocată
Să se răzbune pe tine, împărate, odată și-odată!

În pustiu găsi el comoara blestemată,
După care-n cap îi încolți pe dată
Gândul de răscoală, cu un scop exact:
De pe tron să-l dea jos pe împărat!
Iar coroana Leului s-o ia cu sila
Și s-o așeze pe cap lui Mormăilă.

O mulțime el de complotiști a adunat,
Iar pe Motanul Miau l-a delegat
Să-i ducă Ursului depeșă că uite-așa și-așa,
Pe Leu vrem să-l dăm jos și, dacă-i voia ta,
Să porți tu coroana lui, știm că ești demn,
Dacă accepți, dă-ne cât mai repede un semn.

Pe Mormăilă vestea l-a cam zăpăcit,
Ba, se poate spune, chiar l-a amețit

Și repede a dat fuga la Vulpoi:
„Fraților! – zise el. – Eu sunt cu voi!
Eu sunt gata să-mi pierd capul și orice să fac
Pe Leu să-l detronăm și să-l băgăm în sac!”

Și-atunci s-au adunat la tatăl meu
Lupul, Ursul și Motanul,
Și multele lor neamuri sosiră cu toptanul,
Solemn cu toții au jurat
Ca ei să-și trădeze suveranul,
Să-l detroneze-adică pe-mpărat.

Și cu-a regelui Horoh comoară
Să năimească mercenari din altă țară
Și cât de mulți, dar cum spun, de-afară.
Discuția am auzit-o în mai multe rânduri
Despre nelegiuirea lor trădare
Și-atunci eu am căzut pe gânduri.

Eu a Ursului vicleană fire
O știu de mult și-o știu prea bine.
După ce că-i necinstit, e și de tot râsul!
Și te-am comparat, stăpâne, atunci cu Ursul
Și mi-am zis: „Această pocitanie s-ajungă împărat?!
Nu se poate, tată, așa ceva! Te-ai înșelat!

Te-ai priceput comoară mare să găsești,
Dar ce folos? Că-așa bogat cum ești,
Conducător ca lumea n-ai găsit!
Să știi: dacă Mărmăilă ăsta prăpădit

O să ajungă împărat, adio cinste, libertate
Și nici vorbă să facă el cuiva dreptate!”

Și parcă glas din cer se auzi,
Care anume mie îmi vorbi:
„Trădarea asta trebuie împiedică!
Chiar dacă trădătorul e-al tău tată,
Tu, Mykyta, fii cu sufletul, cu tot
Alături de-mpărat, fii patriot!”

Și tot gândindu-mă în sinea mea așa,
Am așteptat momentul când tata va pleca
După mercenari în altă țară,
Așa cum hotărâra trădătorii.
Și acea zi sosi, și toți plecară-n grabă,
Iar eu știam că voi avea de-acuma altă treabă.

Eu mai demult, din întâmplare,
Aflasem a comorii-ascunzătoare,
Unde taică-meu a pus-o la păstrare.
Și-atunci eu fără nicio-ntârziere
Am furat comoara, adică zi și noapte
Am cărat-o și-am ascuns-o-n altă parte.

Nu trece mult și tata se întoarce
Cu armată numeroasă-ncoace,
Care-i gata la acțiune să pornească!
Mai trebuia doar solda s-o plătească.
Apoi mai are el pe generali s-aleagă,
Ca ei prin foc și sabie totul să treacă!

Tata nici pe-acasă n-a trecut,
Direct la comoară el s-a dus grăbit,
Dar când a ajuns acolo, a rămas trăsnit:
Grotă era goală, iar comoara-a dispărut!
Toată bogăția ascunsă acolo bine și cu rost
Dispăruse, de parcă nici n-a fost.

Cât a căutat el peste tot, a scormonit,
Dar nici urmă de comoară, n-a găsit nimic!
Din cauza asta, bătrânul și-a ieșit din minți,
A tot scheunat, ca de dureri dinți,
Și-ntr-un târziu, nebun și disperat,
A legat funia de-o creangă și s-a spânzurat.

Și-atunci Nesătulu și Ursul Mormăilă
Au înțeles ce s-a-ntâmplat cu tatăl meu,
L-au părăsit în grabă și fără pic de milă.
După-aceea s-au întors – cu ce tupeu! –
Să-l slujească cu credință pe-mpărat,
Iar ca trădător ei numai pe Vulpoi l-au arătat.

Astăzi, stâlpi ai tronului sunt ambii socotiți,
Iar eu, care-am salvat coroana, știți,
Și pe tată la pieire l-am adus,
Sub spânzurătoare stau supus
Și moartea mi-o aștept, cum bine știți.
Ei, spânzurați-mă! Am terminat ce-aveam de spus. –

Așa-ndrugă Vulpoiul multe minciuni gogonate,
Lăsându-i pe cei prezenți cu gurile căscate,

Iar Leul de mânie se cutremură:

– Așa deci! Asta-atunci se petrecea!

Îți mulțumesc, Mykyta! Ești un supus bun!

Dar... Ia spune, acea comoară... Unde e acum?

– Pe Ciornohora²⁴, sus pe înălțime,

De unde Ceremușul²⁵ iute vine,

Mânându-și apa peste stânci și pietre,

Chiar în inima Hoverlei²⁶ este,

În apropierea falnicelor creste,

O peșteră de piatră ca-n poveste.

Acolo am ascuns comoara eu

Numai pentru împăratul meu,

Căci pentru tine am păstrat-o neatinsă!

Dar ce-mi pare tare rău,

Că nimănui n-am spus la ea cum se ajunge,

Ca după moartea mea să... –

Însă Leul pe Vulpoi l-a întrerupt:

– Despre moarte nici nu vreau s-aud!

A ierta doar împăratul are dreptul!

Poruncă dau: îl dezlegați numaidecât

Pe Vulpoi și-i scoteți ștreangul de la gât,

Iar eu procesul îl casez. Am hotărât!

²⁴ **Ciornohora** – masiv muntos în Carpații Păduroși. (C. Ir.).

²⁵ **Ceremuș** – rîu în partea de vest a Ucrainei, afluent al Prutului. (C. Ir.).

²⁶ **Hoverla** – vîrf în Munții Maramureșului (în Transcarpatia), 2.061 m, cel mai înalt pisc din Ucraina. (C. Ir.).

Dintre toate animalele, și nu numai cu blană,
Meritele tale-s cele mai de seamă!
Iar măruntele păcate pentru care
Urma s-ajungi tu la spânzurătoare,
Față de merite, o spun acum pe față,
Nu fac măcar nici cât o ceapă degerată.

Dar, Vulpoiule, acum bagă de seamă,
Măine-n Ciornohora urcăm împreună,
Devreme, când gornistul deșteptarea sună;
Doar numai eu va trebui să aflu drumul
Și, se-nțelege, nimeni dinafară,
Spre-a regelui Horoh marea comoară.

– Împărate, – zise Mykyta cu voie bună, –
Gata sunt oricând ca împreună
Să mergem în acel loc doar eu și tu,
Însă cu vreun ceas înainte de-a muri,
Am jurat că un canon voi ispăși,
Dacă scap cu viață și n-aș vrea să-l calc acu’.

Până-n Pelopones²⁷ am promis că merg pe jos,
Apoi pân-la Herson²⁸ în drumul de întors,
Așa jurasem că voi face negreșit.
Iar după ce mă-ntorc, fii liniștit,
Comoara îți va aparține garantat
Și-atunci sigur fi-vei tu cel mai bogat!

²⁷ **Pelopones** – peninsulă în sudul Greciei între Marea Egee și Marea Ionică. (C. Ir.).

²⁸ **Herson** – oraș în sudul Ucrainei, port fluvio-maritim pe Nipru. (C. Ir.).

– Dacă-i așa, – zise Leul, – e vorba de credință!
Să calci un jurământ nu-i cu putință.
Așa că du-te sănătos, drum bun! –
Apoi aprozilor dădu poruncă
Să anunțe tot poporul chiar acum
Despre hotărârea-mpărătească:

– Cei cu funcții, atribuții sau dregătorie
Datori sunt toți de azi să știe:
Leul, în drepturile lui de împărat,
Pe Vulpoiul Mykyta azi l-a grațiat.
Totodată, de toate învinuirile-l achită,
Iar el în grațiile vechi de azi reintră!

Cine va-ndrăzni să se atingă de Mykyta,
Nu cu laba, dar nici cu atâtica,
Sau de va-ndrăzni vreun idiot
Să bârfească un asemenea patriot,
Unora ca ăștia – cu poruncă de la împărat –
Li se va tăia limba neîntârziat! –

Vai, când auziră Ursul, Motanul Miau
Și Lupul sentința împăratului, știau
Că mare supărare-i va cuprinde!
La-nceput doar mârâiră a nemulțumire,
Apoi țipară și făcură tărațoi îngrozitor,
Nu doar ei, ci și toate neamurile lor.

Dar era zadarnic tărațoiul lor!
De pe tron, Leul răcni amenințător:

– Cine îndrăznește să mai mârâie?

A, voi erați nemernicilor?

Voi, care în propria mea casă

Ați jurat c-o să-mi luați viața!

Pe față vă arătați slugi credincioase,

Dar cu suflet negru și gânduri dușmănoase!

De Vulpoi ați vrut să scăpați, căci el aflate

De uneltirile voastre și intențiile ucigașe.

Dar gata! Acuma veți simți pe pielea voastră

Cât de dreaptă este legea noastră!

Din fața mea să-l luați acum pe Mormăilă

Și-l legați în lanțuri grele, la labe câte-o bilă!

Pe Nesătulu în obezi să-l prindeți vreau!

Pedeapsă aspră merită Motanul Miau!

Pe el voi fedeleş acuma să-l legați

Și-n groapa cea întunecoasă să mi-l aruncați!

Cântul VII

Era-n cetate un beci adânc și rece,
Întunecos și umed, unde-și petrece
Osânda fiecare dintre cei trei condamnați.
Motanul tace, Ursul moțăie, dar ambii-s supărați.
Numai Lupul blestemă tare și-ndârjit:
– Lua-l-ar dracu' de Vulpoi afurisit! –

E vremea prânzului. Dar amărății de ei
Nu-s obișnuiți să mănânce ghiveci,
Dar așa-i mâncarea arestaților la beci.
Când le-au pus trei străchini cu așa mâncare,
Din nas cu scârbă strâmbase fiecare
Și a scuipat în lături cu obidă mare.

Pe gânduri Lupul îndelung a stat
Și s-a pus pe plâns și pe oftat,
Apoi prelung și jalnic a urlat!
Și tovarășilor săi de suferință
Despre pățanii și dureri ce-a suferit
Pe-ndelete-așa le-a povestit:

– Cerule, pământule și ție, mare,
Despre suferințele-mi amare
Vă spun acum, și sufletu-mi se rupe,
Ca suferința mea pe voi anume
Să vă cutremure până-n adâncuri,
Iar plânsu-mi să vă pună azi pe gânduri.

Nesătulu mă numește astăzi fiecare,
Pentru că am o mare poftă de mâncare,
Cu care Dumnezeu m-a înzestrat pe mine,
Dar ia să-mi spuneți: oare asta-i o rușine?
Și-apoi, de ce să fiu eu vinovat,
Dacă stomacu-mi cere și-mi cere ne-ncetat?

Lupu-i nesătul, – zic unii, – e flămânzilă,
Unde-l prindeți, omorâți-l fără milă!
Dar că Lupul suferă de foame, vai de capul lui,
Și nu doar el, ci și toți ceilalți ai lui,
Nevestei lui și copilașilor le plângi de milă,
Dar de asta, vezi bine, nu-i pasă nimănui.

Lupu-i ucigaș! Lupu-i lacom și mâncău!
Dar că sufletul meu suferă atât de rău,
Că mi-e milă, vă jur, și de-o muscă
Și că inima mi-i credincioasă, blândă,
Miloasă, bună și tare simțitoare,
Cui, credeți, că de asta-i pasă oare?

Eu sunt cinstit și am un suflet care iartă,
Iar dacă toată lumea-ar fi deșartă

Și dacă eu aș fi sătul mereu,
Mai bun ca mine n-ar fi nimeni, zău,
Nici milostiv și nici ascultător ca mine,
Iar lumea m-ar uita sau m-ar vorbi de bine.

Însă eu și-acuma – ce să mai vorbim! –
Când îmi plânge iar stomacul, e un chin!
Atunci și cinstea mea dispare.
Stomacul mă împinge iar la vânătoare,
Iar eu din nou pe mulți îi supăr
Și-mi aud ocări din nou fără de număr.

Și uite-așa, plec într-o zi la vânătoare
Și dau peste un cârd de Gâște stând la soare.
Eu le zic: „Gâștelor, Gâscuțelor, vă mănânc pe voi!”
„Sigur, Lupule, – zic ele, – o să ne mănânci pe noi.
Dar mai întâi, fii bun, noi te rugăm,
Lasă-ne să spunem rugăciunea, să ne închinăm.”

„Bine, hai rugați-vă! Un minut vă dau!”
Iar ele aripile-au ridicat, acolo unde se aflau,
Și mi-a părut: cu multă evlavie au ridicat.
Apoi au găgăit ceva și au zburat
Ca o furtună din locul unde-au fost,
Lăsându-mă cu ochii-n soare ca pe-un prost.

„Ei, – îmi zic, – am rămas cu buza umflată:
M-au păcălit afurisitele înaripate!
Dar ce sunt eu duhovnic sau paracliser
S-ascult ruga Gâștelor înălțată la cer?”

Și adulmecând, am mers eu mai departe,
Nădăduind curând de altceva să am eu parte.

Când deodată zăresc o Scroafă-n baltă
Și cu ea șapte purcei văd că se scaldă,
Rozalii și dolofani – mândrețe mare.
„Hei, Purcico, draga mea, ia ieși afară
Din mocirlă, că v-ați scăldat destul,
Pe Purcei o să-i mănânc, să fiu sătul!”

„Bine. Să-i mănânci, dacă ți-i pofta, –
Din mocirlă îmi răspunde Scroafa, –
Numai, vezi, e o problemă,
Una importantă, mă refer la igienă.
Purceii îs murdari și cu noroi pe ei
Iar tu în halul ăsta, cred, să-i mănânci nu vrei!”

„Da, și-acum ce facem? Văd și eu că așa e.”
„Simplu, Lupule: mergem să le fac o baie.
Uite colo râul și pe el o moară,
Eu iau Purceii și merg la râu degrabă.
Tu stai colo, mai la vale și așteaptă,
Iar eu toți Purcelușii-i spăl îndată.

Și spălându-i de noroi și jeg pe fiecare,
Eu câte unul o să-i arunc cu-ndemânare
Drept în gura ta. Ești de acord să fac așa?”
„Ei, – mă gândesc, – mai pot să zic ceva?
Văd că Scroafa e cinstită, îi place igiena,
Iar Purcelușii ei nu-s Gâște, n-or zbura.”

Aștept sub scocul morii ca-ntr-o groapă,
Iar Scroafa sus pe Purceluși îi spală.
Se-aude grohăit și vesel bălăcit.
„Ei, – îmi spun în sinea mea, – ea-i spală bine,
Iar eu s-o tulbur acum nu se cuvine,
Cu răbdare o să aștept aici până ce vine.”

Iar sus în scoc, ea la stavilă se-aruncă,
Cu dinții zdravăn scândura o apucă,
Se opintește, trage cu forță și-o ridică.
Vâj! Din jgheab se prăvăli pe mine
Un val de apă rece și greu – o stâncă!
M-a amețit, nu mai știam nimic și ce-i cu mine.

Acel potop de apă m-a smuls, m-a dus la vale
Și m-a purtat o destul de lungă cale
Ca pe-o surcea sau ca pe-un pai.
Mult n-a lipsit să mă înec, mă jur!
Și până ce m-am cățarat pe mal cu chiu, cu vai,
Nici urmă de Porci n-a mai rămas în jur.

Stăteam ca prostul, ud și mă gândeam:
„Mă, da' fraier mai pot fi! – eu îmi ziceam. –
Pe mine să mă păcălească Scroafa?
Ca pe-un prost să mă arunce-n apă?
Și-apoi, ce-s eu? Năzuos ca alți fărtați,
Purcei să nu mănânc că nu-s spălați?”

Atunci sus și tare-am hotărât pe loc
Să nu mă mai las păcălit deloc.

Mi-era o foame groaznică. Și plec.
Deodată, ce-mi văd ochii? Mai încolo: un Berbec!
Mă-ndrept spre cornut și văd că nu se sperie defel
Și-atunci de departe strig la el:

„Stai puțin, Berbec! Așteaptă, nu pleca!
Am să-ți spun neapărat acum ceva.”
Berbecul stă, m-așteaptă. Mă și mir
Când mă întreabă: „Ai venit cu ceva știri?”
„Da. Pe tine-am să te mănânc! Și basta!
Ce zici, îți place știrea asta?”

Iar Berbecul – cine oare-ar fi crezut? –
Nu s-a speriat și nu s-a pus pe plâns,
Ci plecăciune îmi făcu pân-la pământ:
„Lupule, – îmi spune, – Dumnezeu azi te-a adus!
De trei zile stau cu ochii-n zare
Să văd de nu cumva apari pe cale.

Nu te mira că te aștept aicea pe imaș,
Dar să știi: sunt un Berbec sinucigaș!
Ce rost mai are să trăiesc eu dacă
Toți semenii mei sunt astăzi în robie?
Noi trăim doar pentru tine viața toată,
Și-atunci, de ce să-mi fie frică mie?”

Când aud așa o vorbă de ciudată,
Ca un prost pe gânduri cad îndată
Și rămân un timp stană de piatră.
„Ce tot trăncănești acolo, măi Berbec?”

Ce spui tu acum nimeni nu-nțelege,
Iar eu cu-atâta mai puțin, se vede.”

„Domnule, o clipă de răbdare-ți cer
Și-ai să pricepi motivul pentru care pier,
De ce atât de bucuros mă duc la moarte,
De ce tot neamul de cornute, iată,
Te va slăvi – și nu cu vorbe deșarte –
Ci ca pe-un mântuitor, ca pe un tată.

Iar acum îți spun secretul meu cel mare!
Să știi: eu sunt Berbec, dar nu oricare,
În fața ta îl ai pe-al Oilor patriot!
Și năzuința mea cea arzătoare,
Pe care, cred, s-o-nfăptuiesc eu pot,
Acea de-a elibera întregul Oilor norod!

De multă vreme, ție pot să-ți spun,
Un Moise²⁹-al Oilor vreau să devin de-acum!
Pe Oi eu din jugul robiei să le scot,
Din saivan, de la stăpân. Credeam că pot...
Multă trudă am depus, durere – un calvar!
Dar, din păcate, totul a fost în zadar.

În mintea Oilor, o minte-ngustă,
Nu poți băga o idee, fie ea oricât de justă.

²⁹ **Moise** (sec. 13 î. Hr.) – mare profet al Vechiului Testament; el este cel care a dat evreilor primele legi și i-a eliberat din robia egipteană, călăuzindu-i în Țara Canaanului. (C. Ir.).

Din fire sunt fricoase, sperioase toate:
«La ce ne-ar folosi nouă acea libertate?
Noi doar pentru Lup suntem mâncare,
Iar să vrei libertate e-un păcat prea mare!»

Sunt convins c-ai înțeles, domnul meu cel bun,
Cât de-mpovărat mi-e sufletul acum!
Să râdă probabil a vrut soarta de mine:
În suflet mi-a pus gânduri de proroc, senine,
Iar în jur, doar capete de Oi tâmpite,
Care nu visează altceva: fân și saivane încălzite!

Ca sufletul să mi-l mai ușurez puțin,
M-am dus la vrăjitoare să-mi ghicească de destin,
Iar ea răspicat mi-a spus, ce crezi?
«De vrei tu neamul Oilor să îl salvezi,
Jertfește-te de bună voie-ntâi pe tine
Pentru-ntregul neam, și-atuncea va fi bine.

Pentru asta, tu ieși în țarină când poți
Și rățăcește-acolo trei zile și trei nopți;
Și-ai să-ntâlnești un Lup grozav de tare,
Ăsta, după cum mi se arată-n cărți, e-n stare
Să te înghită, Berbece, pe nemestecate
Și-abia atunci va răsări la orizont, departe,

Noua stea a Oilor. Ea pe cer va străluci mereu.»
De aceea-n clipa asta, domnul meu,
Inima-mi dă ghes să te întreb de-a dreptul,
Și nu te supăra, te-ntreb cu tot respectul:

Oare ești convins că ai putea de-adevărate
Să mă înghiți întreg și pe nemestecate?”

Eu mă gândeam: „Ce tot vorbești, Berbec?
Văd că la bazaconii nimeni nu te-ntrece.
Abia aștept s-ajungi în colții mei cu orice chip
Și-ai să vezi atunci cum știu să-nghit!”
Iar lui îi spun încă cu glasul potolit:
„Dar, dragul meu, te rog eu să fii liniștit!

Azi-noapte-n vis prevestitor eu te-am visat,
De-aceea acum mă aflu-aici: te-am așteptat.
Iar de-nghițit, te-oi hăpăi eu pe nerăsuflate!”
„Ei, slavă Domnului, – grăi Berbecul, – am parte
De-o soartă milostivă, bună, norocoasă
Și simt că-n suflet o liniște blândă mi se lasă.

Iubite Lup, stai pregătit, că vin acuși,
Dau fuga-acum colo, pe derdeluș,
Îmi fac vânt și sar direct în gura ta,
Iar tu înghite-mă îndată, nu mai sta.
Și înghițindu-mă, la mine te gândește:
Uite-așa un patriot sfârșește!”

Să te-nvoiești, prost tare trebuie să fii!
Că Berbecul de pe dâmb cu coarnele se repezi
Și stele verzi eu am văzut când mă izbi!
Din bușitură, ca un titirez m-am învățit
Și la pământ eu leșinat m-am prăbușit,
Iar Berbecu-a dispărut cât ai clipi!

Mă scol de jos, plâng de durere și suspin,
Îmi blestem soarta pentru-așa un chin,
Se-nțelege, și prostia din capul meu.
Păi ce, tatăl Oilor sunt eu?
De ce nu l-oi fi-nhățat eu pe Berbece
Și să-l hăpăi cât ai zice pește?

Doar sensibilitatea mea e vinovată!
De ce-oi fi stat eu cu gura căscată
Să ascult prostie după prostie?
Ei, de-acum n-o să-l mai prinzi, bădie!
De azi încolo, inima-mi va fi de piatră,
Sunt flămând! Și burta nu mă iartă!

Și luând eu această hotărâre mare,
Am scrâșnit din dinți să n-am de nimeni îndurare
Și la drum îndată am pornit.
Merg ce merg și deodată un om am întâlnit.
„E un croitor și bine-mi pică:
O să-l mănânc, de ăsta nu mi-e frică.”

Cum l-am văzut, la el m-am dus îndată,
Ce am de gând eu o să-i spun pe față:
„Croitorule, să știi că azi vei fi mâncarea mea!
Să fugi să știi că n-are rost și nu te apăra!
Nu mă ruga și nici nu cere îndurare,
Căci mațele îmi chiorăie, cerând mâncare!”

„Să fug – nu-s iute de picioare,
Să mă apăr – n-am putere mare,

Iar să cer eu îndurare, nu câștig nimic!
Să mă mănânci? Dar pentru tine sunt prea mic,
Abia dacă-ți ajunge de-o îmbucătură,
Fii bun, și lasă-mă să-ți iau măsură.”

Până m-am gândit eu ce și cum,
El metrul mi l-a și lipt de-acum
Ușor de coaste, ca măsura mea s-o vadă.
Când deodată m-a-nhățat de coadă
Și a-nceput să mă lovească peste tot,
Pe spinare, peste cap și peste bot.

„Au, croitorule, – strig eu. – ce faci?”
„Te bat! O să te-nvăț eu minte
Ca niciodată pe oameni să nu-i ataci!”
„Au! Îți promit să nu mai fac în viața mea!”
Dar croitorul, nervos și foarte supărat,
M-a tot lovit și m-a bătut neîncetat.

Simțeam atunci că mor. Ce-i de făcut?
Mă smulg eu cu putere! Și mi-am rupt
Din coadă jumătate! Dar oare mai conta?
Mă grăbesc să spăl mai iute putina!
Și la bârlog ca vai de mine am sosit,
Apoi trei zile după asta am bolit.

Iată, dragii mei, prin câte am trecut!
Și ziceți că mai bine-aș fi tăcut?
Dar cum să nu mă plâng de soartă, cum?
Și se mai adaugă colac peste pupăză acum:

Împăratului i-a spus trădătorul de Vulpoi
O groază de minciuni sfruntate despre noi!

Nu. Văd că alinare nu găsesc acum în jur,
Mai plâng în pumni puțin, apoi mă spânzur! –
Lupul Nesătulu așa tot bombănea,
Motanul moțăia, iar Ursul chiar dormea.
Atunci Lupul, amărât și tare supărat,
Ghiveciul din cele trei străchini l-a mâncat.

Cântul VIII

Dis-de-diminează, într-o zi, la împărat
Vulpoiul în ținută de călătorie s-a înfățișat
Și plecăciune-adâncă i-a făcut pân-la pământ.
– Împărate, fii tatăl meu cel bun și sfânt
Și binecuvântare dă-mi acum cu gura ta,
Astăzi în pelerinaj să pot pleca! –

Leul zise: – Fiule, îmi pare rău că pleci departe,
Atât de repede și tocmai în străinătate!
– Împărate, – scheună Vulpoiul, – nu vorbi iar!
Că inima, să știi, mi-o pui pe jar!
Dar ce să-i faci? Împărate, lucrul cel bun
Cu bunătate se cade răsplătit acum! –

La care Leul: – Da-da, prietene, se cade
Și să știi, Mykyta, eu mă bucur tare
Că te văd pe tine atât de credincios!
Spune-mi, cu ceva îți pot fi de folos?
Nu te jena și spune-mi ca lu' tata,
Că eu cu orice să te ajut sunt gata.

– Împărate... – să plângă Vulpoiul începu. –
Ce darnic, bun și milostiv ești tu!
Eu pentru drum nici traistă n-am!
Iar Ursul are traiste – eu așa știam –
Și cojoace strânse cu duiumul,
Poate vrea să-mi dea și mie unul...

– C-o vrea să-ți dea, că nu, o să vedem, –
Zise Leul, – noi însă o să-l obligăm!
– Vai, împărate-al meu, ești foarte bun!
Dar eu aș vrea încă ceva să-ți spun,
După cum se vede, eu nici cizme n-am
Și cum să plec, desculț, la-așa un drum?

Doar am de străbătut atâta cale,
O să mă-nțep la tălpi și mă lovesc de pietre!
Niște cizme-aș vrea sau măcar ghete.
Două perechi de cizmeu Lupul știu că are.
Oare o pereche o să vrea să-mi dea el mie
Să mă apere în lunga mea călătorie?

– Ce vorbă-i asta: vrea, nu vrea! –
Zbieră Leul încât palatul se cutremura. –
Ei, voi de colo! Duceți-vă la pușcărie,
De la Mormăilă să luați traista de dimie,
Iar pe Lup de cizme să-l descălțați
Și-apoi Vulpoiului imediat le dați!

Iar voi, boieri, suita mea vestită,
Aveți misiune chiar în astă clipă

Să-l conduceți pe Mykyta, dar cu tot onorul,
Că-i în grațiile noastre să vadă azi poporul.
Să-l conduceți până la pădure, așa, de bun-rămas,
Că eu mă duc acuma să mă odihnesc un ceas. –

Porni la drum Vulpoiul, dragul de el,
Smerit și pașnic, ca un mieluşel,
Cu traista-n băţ, păşea agale,
În timp ce-n jurul lui alaiul mare –
Boieri, baroni, mari dregători –
Se învârtea precum un stol de ciori.

Alături Țapul, secretarul general,
Și Iepurele, vardist în corpul comunal,
Merg cu Vulpoiul din prietenie o bucată
Și-oricât de plăcută-ar fi discuția ce-o poartă,
Mai au puțin pân-la pădure, iată,
Vine și clipa când va trebui să se despartă.

Atunci Vulpoiul-n drum se-oprește
Și ștergându-și lacrimile,-așa grăiește:
– Ah, măi Urechilă, vino-n brațe la mine...
Cum... Cum să mă despart oare de tine?
Doar când mă gândesc la asta, mă doare
Și mă cuprinde jalea din cap pân-la picioare!

Ah, și tu, măi Vasilică, prietenul meu scump,
Știi că te iubesc atât de mult,
Că fără tine abia mai pot trăi.
Te rog din suflet ca atât de bun să fii,

Încă o bucată mică de drum să mă petreci,
Căci despărțirea-i grea, sunt sigur că mă înțelegi. –

Și zicând acestea, se mai smiorcăi,
Cu mâneca își șterse lacrimile și se opri.
– Dintre animale, voi doi sunteți cuminiți,
Curați la suflet și neprihăniți,
Mâncați doar iarbă și frunze tinere mereu
Și tot din astea, știți, mănânc și eu...

Să ucideți sau să jefuiți la drumul mare
Nu vă trece nici prin cap așa ceva!
Voi chiar deloc nu mâncați carne,
Sufletele voastre sunt sincere, curate.
Pe vremea când pustnic eu eram,
Doar pe voi doi eu ca exemplu vă aveam. –

Și tot așa, cu vorbe mângâioase,
Vulpoiul i-a amăgit pân-la el acasă,
Unde au ajuns cu bine căteșitrei.
– Te rog pe tine, Vasilică, dacă vrei, –
Îi zice Mykyta Țapului, – stai aici puțin,
Uite, paște niște iarbă până vin.

Iar tu, dragul meu Urechilă,
Hai cu mine-n casă și ai milă,
Că nevastă-mea când o auzi acum
Că eu sunt pregătit să plec la drum,
O să plângă-n hohote, cum face ea mereu,
Și-o să țipe, de să ferească Dumnezeu!

Iar mie, drept să-ți spun, tare nu-mi place
Când văd muierile plângând, săracele,
Și nici că mă pricep să le mângâi.
Iar tu, măi Iepurilă, am auzit că știi.
Așa că hai acum, prietene ce-mi ești,
Pe nevastă-mea s-o liniștești. –

Se știe doar că Iepurele are suflet bun,
Când auzi așa, îi venea și lui să plângă-acum.
– Biata femeie! – zise Iepurele fără teamă. –
Sunt gata s-o iubesc ca pe propria mea mamă! –
Și cuprins de durere și de multă milă,
Împreună cu Vulpoiul, intră și Urechilă.

Iar înăuntru, ce să vezi, of, Doamne sfinte,
Numai bocete și plâns, și țipete!
Nevasta lui Mykyta și copiii, uneori cumiști,
Acum se vaită și varsă lacrimi fierbinți.
Iar Vulpea strigă: – Mykyta, oare tu să fii?!
Ia uitați-vă, tatăciul vostru-i viu, copii! –

Să-l îmbrățișeze, să-l sărute toți s-au repezit,
De bucurie mare că Mykyta acasă a venit!
– Dragul meu! Gata! Necazul a trecut!
Acum spune-mi unde-ai fost și ce-ai făcut?
Eu am crezut, dragule, că ai murit...
Vai, cât am mai plâns, cât am bocit!

– Să ne bucurăm! – zise Mykyta, –
Împăratul nostru – fie-n veci slăvită

Întreaga împărăției și supușii lui! –
A dat astăzi ordin tribunalului
Să fiu iertat de toate greșelile mele,
Căci m-a iertat și el de toate cele.

Iar dușmanii mei înverșunați
Abia-și trag sufletul, întemnițați:
A Leului mânie pe toți trei i-a pedepsit –
Pe Motanul Miau, pe Nesătulu și pe Urs
Cu botul pe labe stăpânul i-a pus
Și la răcoare-n beci i-a osândit.

Iar acest Iepure viclean și ticălos,
La procesul meu un martor mincinos,
Mi-a fost dat ca eu să-i fiu stăpânul.
Și-acum ce fac cu el? Îl las sau îi iau gâtul?
Eu zic: el să ne fie azi mâncare,
Că Urechilă oricum n-are scăpare! –

Când aceste vorbe bietul Iepure le auzi,
De spaimă într-un ungher el se chirci,
De parcă un ogar e gata să-l înhațe-ndată.
– Vasilică! – strigă el. – Mi-ești ca un tată!
Ajutor! Vulpoiul, uite, vrea să mă omoare!
Iubite Țap! Mă Vasilică! Vino de mă scapă!

– Taci! – se răsti la el Vulpoiul și îndată
Cu dinții îl și apucă de beregată
Și-ntr-o clipă, fără pic de milă,
L-a și ucis pe nefericitul Urechilă. –

Să le fie dușmanilor mei învățătură:
Cu Mykyta nu e bine să se pună! –

Și lingându-se de sânge pe bot bucuros,
Vulpoiul îi anunță atunci pe toți:
– Dar să știți că amărâtul ăsta e gustos!
La cină o să avem, copii, friptură la cuptor
De iepure. Și mâncând pe săturate,
Vom merge la culcare pentru somn ușor.

Iar acum, scumpa mea, îți povestesc cu drag
Cum era gata-gata să ajung în ștreang
Și cum până la urmă c-o minciună am scăpat. –
Vulpoiul i-a povestit Vulpiei de la cap
Prin ce-a trecut și câte-a mai pățit,
Totul-totul, în amănunt, pân-la sfârșit.

Iar Vulpea și toți Vulpișorii ei
S-au așezat s-asculte-n jurul tatei –
Ba râdeau cu poftă, ba-i apuca un tremurat.
– Vai, dar bine te-ai mai descurcat! –
Spune Vulpea cu vădită încântare, –
Te-ai priceput cum să-l iei pe fiecare!

Dar, Mykyta, de un lucru-mi pare rău:
Iar mă lași singură și pleci de capul tău
Nu știu unde în pelerinaj, departe!
– Nevastă! – atunci Vulpoiul sare. –
Oare chiar mă crezi atât de prost,
Să-mi iau lumea-n cap, să plec fără rost?

Când în față ai doar caznă și moarte,
Fără rușine-ndrugi verzi și uscate,
Și-o grămadă de minciuni, ca să scapi de chin.
Dar uită-te la mine: am mutră eu de pelerin?
Da, l-am mințit pe Leu și pe ai lui, ce vrei?
Să-mi scap pielea! Iar acumă râd de ei!

Chiar de-ar crăpa de ciudă, nici că-mi pasă!
Eu, să știi, rămân cu tine și cu copilașii-acasă,
Iar de hagialâc³⁰ nici vorbă nu mai poate fi! –
Și deodată de afară strigăt se auzi:
– Iepurilă, unde ești? Hai, nu vii?
Că eu toată iarba am păscut-o aici, să știi! –

Atunci Vulpoiul ieși repede afară:
– Ah, Vasilică, prietene dragă!
Nu te supăra, probabil că te-ai plictisit,
Dar Iepurele cu nevastă-mea s-a întâlnit
Și cu cei mici; discută, râd, ca-ntre prieteni de demult,
Iar tu, se vede, răbdarea ți-ai pierdut.

– Zici că râd? Păi adineaori eu l-am auzit
Pe Iepure îngrozitor țipând și ajutor cerând:
„Vasilică, iubite Țap! Scapă-mă de-aici!”. –
Atunci Vulpoiul spuse: – E adevărat ce zici.
Vulpea a aflat că plec pentru timp lung,
I s-a făcut rău pe dată și – buf! – a căzut!

³⁰ hagialâc – pelerinaj la locurile sfinte. (C. Ir.).

Atunci Iepurilă – dă-i, Doamne, sănătate! –
S-a repezit pe Vulpea mea s-o scape.
I-a turnat apă pe față și după ajutor striga:
„Vai-vai-vai! Mă Vasilică, vino-ncoa’!
Vino iute să mă ajuți pe mine!”.
Dar, slavă Domnului, nevastă-mea acum e bine.

– Și eu, – zise Țapul, – îi mulțumesc lui Dumnezeu!
Atunci mi se păru, cel puțin așa crezusem eu,
Că cineva pe Iepure chiar îl jupuia de viu.
– Mă Vasile, tu mă știi nesperios să fiu?
Înăuntru Iepurele mult n-o să mai stea,
Doar să-și ia cadourile și-apoi va pleca.

Dar să-ți mai spun ceva, prietene bărbos,
Pe tine-acum ceva te rog frumos!
I-am promis împăratului că, înainte de plecare,
Am să-i trimit negreșit scrisoare
Despre un lucru pe care-l știm doar Leul și cu mine
Și să-i duci scrisoarea, dar chiar acum, te rog pe tine.

Că-n timp ce Iepurele și copiii mei râdeau,
Se zbenguiau, țipau, se hârjoneau,
Eu de scris degrabă-am terminat
Pentru iubitul nostru împărat,
Și nu o scrisoare, ci două, mari și grele,
Iar tu ducându-le, să ai grijă de ele.

– Bine, – zise Țapul, – grijă o să am, păi acum!
Să nu le pierd, ferească Dumnezeu, pe drum

Sau din greșeală să li se rupă lor pecetea!
– Ai dreptate! Așteaptă-mă puțin aicea,
Că-n traista Ursului le pun, iar traista oi lega
Și-atunci la drum tu fără grijă poți pleca! –

Și-năuntru Vulpoiul dădu fuga imediat,
Iar tot drumul râse înfundat:
„Ai să vezi tu ce scrisori îți dau! Așteaptă dară!”
Luă el capul Iepurelui însângerat,
În traista Ursului cu grijă l-a băgat,
Traista a legat-o bine și i-a dus-o Țapului afară.

– Iată, Vasilică, dragul meu, aici
E o scrisoare mare, grea și alte două mici.
Împăratului le du, te rog, în graba mare,
Mergi binișor, uite pe-aicea, pe cărare
Și cu grijă, să nu le pierzi, băiete,
Iar traista să n-o dezlegi, să nu se rupă vreo pecete.

De Iepure n-ai nicio grijă, du-te liniștit!
El s-a luat cu vorba și văd c-a zăbovit.
Te roagă să îl ierți, să nu fii supărat pe el,
Vezi-ți de drum și mergi-nainte frumușel,
Că Iepurele știi ce iute-i de picior, e nemaipomenit,
A zis c-o să te prindă el din urmă negreșit.

Și să-ți mai spun ceva-nainte de plecare:
Împăratului nostru îi plac foarte tare
Vorba de duh, stilul limpede și cald,
Iar aceste scrisori – să nu crezi că mă laud –

O să-i placă, vă fi încântat de ele,
Că-n asta constă şpilul artei mele!...

Să ştii, prietene, iubite Țap, și despre tine
Am scris o vorbă bună, așa cum se cuvine,
Vasilică, fii sigur că eu nu te-am uitat,
Vorba asta o să-ți prindă bine la-mpărat.
Tu ești în grațiile împăratului, țin minte,
Dar vei fi și mai dihai de-aicea înainte!

Tu ești un Țap de treabă și cuminte,
Dar trebuie să fii mai îndrăzneț ca înainte,
Că-n luptă îndrăzneala e câștigătoare!
Spune-i Leului: „Uite, împărate, ai scrisoare
De la Mykyta. Dar să știi, luminăția ta
Că el le-a scris și cu contribuția mea.”. –

Când auzi acestea Țapul Vasilică
Tresări de bucurie, nu de frică,
Începu să Țopăie mărunț, pe loc,
Apoi sări la Vulpoi să-l pupe, Țoc-Țoc!...
– Abia acuma văd cu ochii mei aieveja
Cine mi-i prieten și binele îmi vrea!

Prietene și frate! Eu ca în rai mă simt!
O, talentul tău e cunoscut și prețuit!
De bucurie, Leul o să dea din coadă,
Iar aceste minunate scrisori când o să le vadă,
De onoruri mă voi bucura, de cinste
Și toată lumea va zice: uite Țapul ce stilist e!

Atunci eu o ținută demnă voi avea,
Căci am, de bună seamă, pe ce mă baza,
Cu toate că acest lucru îl știm doar noi.
Ei, acum rămâi cu bine, iubit Vulpoi!
Și poate va sosi o clipă, sosi-va neapărat,
Să-ți răsplătesc bunătatea cu vârș și îndesat!

– Cu bine! – îi ură și el la rându-i Țapului,
Dar după ce plecă acela, privi în urma lui
Și-și dădu pe față ura în vorbe pline de răutate:
„Și tontul ăsta, care-i un prost și jumătate,
E secretar onorific, domnilor, v-asigur,
Uf, simt acuma că mă ia cu friguri!

Ce orânduire-i asta? Și ce stat!
Prostul e la cinste și este lăudat,
Iar cel sărac din ghearele celui puternic
N-are cum scăpa! Iar acest Țap nemernic
Oare atunci nu făcuse și el parte
Din completul ce m-a condamnat la moarte?

Dar și eu acum m-am răzbunat!
Și pe tine, Țapule, și pe Leul-împărat!
Firma pe care ți-am lipit-o eu pe frunte
N-ai s-o speli cu ape oricât de multe
Și se va spune ca învățătură pentru orice cap
Și chiar ca zicătoare va rămâne: «Prost ca un Țap!»”.

În acest timp, Țapul s-a grăbit s-ajungă la palat
Și, mândru nevoie mare, în fața tronului s-a plecat

Și spuse tare: – Mă plec în fața ta, slăvite împărat!
Acum mă-ntorc de unde-am fost plecat.
Mykyta, cu plecăciune-adâncă, de pe drum
Îți trimite-acest pachet pe care l-am adus acum.

În pachet sunt trei scrisori destul de grele:
Stilul, limba și ideile sunt adevărate perle!
Și nu-i de mirare, căci eu i-am dat
Destule sfaturi și bine că m-a ascultat.
Să știi că stilul și compunerea i le-am dat eu,
Așa că în aceste scrisori e și meritul meu! –

Împăratul primește de la Țap pachetul
Și imediat dezleagă nerăbdător șiretul,
Apoi privește foarte uimit în traistă:
– Ce-i asta?! O scrisoare urechiată?
Țap afurisit! Creatură blestemată!
Mi-ai adus o scrisoare-nsângerată! –

Scoase apoi din traistă cu groază și silă
Capul sărmanului Iepurilă,
Încât Țapul căzu jos în nesimțire.
– Deci Vulpoiul-și bate joc de mine!
La o scrisoare care arată-atât de îngrozitor
I-a mai dat și Țapul o mână de-ajutor!

Ei, mă jur pe coama mea de împărat,
Că pe Vulpoi n-o să-l mai cred, s-a terminat!
Afurisitele lui minciuni prea sunt gogonate!
Dați fuga la-nchisoare! Imediat să fie eliberate

Slugile mele credincioase care-n lanțuri stau:
Ursul, Lupul și Motanul Miau!

Ah, mincinos netrebnic, blestemat!
Din cauza ta, cum văd, eu am întemnițat
Trei slujitori nevinovați. Dar iată:
Îi eliberez, le dau și o răsplată:
Pe Țap și pe tot neamul lui căpresc,
Cei trei cu toți să facă ce poftesc!

Iar pe Vulpoi, această blestemată fiară,
Care c-o minciună scăpase de spânzurătoare,
Îl lipsesc de orice drepturi eu acum:
Cine-l întâlnește în pădure sau pe drum
Poate să-l ucidă fără pic de remușcări
Și fără să se teamă de pedeapsă și alte urmări. –

Și uite-așa, Iepurele, apoi și Țapul
Ambii își pierdură, bieții, capul –
Vinovații fără vină, cum se spune;
Deși jertfe ale urii, puterii și minciunii,
În urma lor nu au lăsat niciunii
Nici fapte de eroi, nici un bun nume.

La bietul Țap să ne gândim acum mai ales!
Ce mulțumire și cu ce răsplată s-a ales?
Că pe lângă cei puternici s-a tot lingușit,
Că la palat avea loc călduț și liniștit,
Că o avea cumătră pe împărăteasă
Și toată ziua se-nvârtea într-o lume-aleasă?

Că ani mulți fusese șambelan³¹ la curte
Și secretar, și alte funcții, multe,
Și la tribunal judecător? Și ce folos?
Din cauza lui Mykyta, nu că l-au dat jos,
Ci pentru-o glumă nesărată cu coletul,
Țapul a plătit cu viața, bietul.

Dar cine azi din lumea creștinească
Cu o vorbă bună n-o să-l pomenească
Pe Țap și tragica lui întâmplare?
Și dacă cineva din răutate astăzi moare,
Nu se spune că, deși nu-i vina lui,
Piere și el, ca tot neamul Țapului?

Iar cel care se ridică sus, ca și alții,
Prin lingușeli și viclene speculații,
Prin ciubuc, aranjamente și propteli,
Iar oamenii-l cinstesc, vorbesc frumos cu el,
Oare și acesta va fi plâns de toată lumea,
Cum e plâns Țapul și tot neamul lui acum?

³¹ șambelan – demnitar de rang înalt. (C. Ir.).

Cântul IX

Vulpoiul Mykyta e acasă, în cetate,
Iar ca desert, după ce-a mâncat pe săturate,
Un pahar întreg de miere a golit.
Apoi pipa și-a aprins și stă-n fotoliu liniștit,
De parcă n-a făcut vreun rău el niciodată –
Nici usturoi el n-a mâncat, nici gura nu-i miroase.

Și deodată-aude poc!, poc! în poartă.
Cine-o fi? Sări și se duse imediat să vadă.
– A, Babai! Mă bucur să te văd iarăși la mine!
Bine-ai venit! Intră. Mă gândeam eu cine
Poate fi? Vii, desigur, de la împărat.
Ai vești bune? Sau poate Leu-i supărat?

– Puține lucruri bune! – zise oaspetele. –
În schimb, veștile cele mai rele,
Crede-mă, sunt o grămadă, zău!
Să știi că împăratul ți-a pus gând rău!
A mobilizar armata, asta sigur știi,
Și vor fi aicea în trei zile cel târziu!

– Doar atât? – se miră Vulpoiul-n gura mare. –
De-i așa, să știi, nu-i nicio supărare,
Iar tu, prietene Babai, nu te speria!
Amenințarea Leului nu-i chiar atât de rea!
Și pentru a te convinge, îți propun
Să mergem amândoi la curte chiar acum.

Te asigur: mă descurc eu c-o minciună!
Dar mai întâi, hai înăuntru la o masă bună,
Prietene, că acuși e vremea să cinăm,
O friptură prea gustoasă să mâncăm!
Nevastă-mea acuma o gătește,
Simți ce miros îmbietor plutește? –

Intrând, s-au așezat numaidecât la masă,
Cei mici au încetat joaca prin casă.
– Uite, Babai, – zise Vulpoiul, – ce spui?
Minka mea a început să prindă pui,
Iar Mițko ăsta mic, fiară isteată,
Ieri a reușit să prindă-o rață!

– Bravo! Ai cu ce te lăuda, se pare, –
Grăi Babai, – și nu e de mirare:
Au cu cine semăna; bineînțeles, cu tine!
– Așa e, talentu-i moștenit, desigur, de la mine,
Dar nici rolul educației nu trebuie uitat, –
Răspunse Vulpoiul peste măsură de înfumurat.

– Dar trebuie să ne grăbim acum,
Că-i timpul să pornim la drum.

– Ce? – ți pă Vulpea. – Iar pleci, după cum văd eu!
La palat? Mykyta, teme-te de Dumnezeu!
Călătoria asta, știu, orfani o să ne lase!
Vino-ți în fire și fă-ți ascunzătoare-n casă! –

Și amarnic Vulpea începu să plângă,
Măinile se apucă să și le frângă,
Apoi se agăță de el ca să-l oprească,
Dar Mykyta vrea s-o potolească,
O sărută și încet de lângă el o-mpinge:
– Liniștește-te, nevastă. Gata, nu mai plânge!

Eu cred că împăratul n-o să mă mănânce.
Să-ți spun ceva, dar nu mai plânge:
Primejdiei să-i ieși întotdeauna în întâmpinare,
Nu să te ascunzi în gaură, în vreo ascunzătoare,
Așteptând speriat nenorocirea ca să vie,
Așa că eu respect străvechea noastră filosofie:

Toată viața noastră e un permanent război,
Și se luptă cum se pricepe fiecare dintre noi:
Unul cu colții, altul cu aripi potrivite,
Al treilea cu gheare foarte ascuțite,
Altul sare iute ca un Purice...
Iar noi cu ce luptăm? Te-ntreb: cu ce?

Că noi nici forță nu avem prea mare,
Nici cu miile nu ne-nmulțim, ca peștii bunăoară,
Nici ochi de Bufniță, ca noaptea să vedem,
Nici pe Iepure la fugă să-l întrecem nu putem,

Noi avem un singur lucru, asta-i drept,
Cu care să luptăm: avem un cap deștept.

Noi capul trebuie oricând să-l folosim,
Mintea ca un brici neconținut s-o ascuțim,
Să judecăm totul iute, într-o clipă,
Să le-ntindem altora capcane-n pripă,
Dar cu grijă mare și fără tărațoi,
Ca nu cumva în ele să cădem chiar noi!

Iată, împăratul cu război ne amenință
Și chiar dacă, desigur, eu aș avea puțință
Să am cu armata lui o confruntare,
Tot cred că mai deșteaptă e o evitare
A bătăliei și să mă duc direct la Leu,
Decât s-aștept să fie ce-o vrea Dumnezeu.

Iar cum să-l iau pe împărat eu mă pricep.
Draga mea, eu simt că pot și sunt deștept!
Cu minciuni și șmecherii de-astea-s învățat
Și iute-l ameteșc pe blegul de-mpărat.
Când mă gândesc să-i torn minciuni cu nemiluita,
Îți spun drept c-a și-nceput să mă mănânce limba! –

S-au sărutat din nou ca mai-nainte,
Iar Vulpea-acum zâmbea cuminte;
Mykyta, însă, înainte de-a pleca la drum,
Porunci ca porțile să fie zăvorâte chiar acum
Și-ndată, fără-ntârziere, au și pornit
Vulpoiul și Babai așa cum s-au vorbit.

Afară-i cald și soare, cerul e curat,
Copacii din pădure foșnesc neîncetat,
Parfum de flori adie peste tot, ca-n rai!
Vulpoiul este vesel, dar însoțitorul său Babai
E abătut, e necăjit și chiar puțin speriat
La gândul că încă astăzi vor ajunge la palat.

– Bătrâne, te văd trist, spune-mi ce ai? –
Vesel îl întrebă Vulpoiul pe Babai. –
Scuipă-n sân și dă-o-ncolo de tristețe!
Privește-n jur: ia, uite câtă frumusețe!
Câtă libertate, soare, văzduhul împăcat!
Cine azi e viu, să știi, e împărat!

– Vai, nepoate, – zise Babai, – stai un pic,
Nu e cazul să fii vesel, să nu-ți pese de nimic!
Să știi că de pedeapsă tu oricum nu scapi!
Auzi poznă: să-l trimită el pe Țap,
Chipurile, cu scrisoare sau pachet la împărat,
Iar în traistă ce era? Capul Iepurelui retezat!

– Ha-ha-ha! – râse Vulpoiul-nveselit. –
Figura are haz, dar cred că n-a fost fericit
Împăratul. Eu însă mă mândresc cu-așa ceva.
Leului i-a trebuit, cred eu, un timp oricum,
Până să-și dea seama ce-am vrut eu să spun...
Iar de pedeapsă, vreau să-ți spun, Babai – mai va!

Cine vrea azi să trăiască, nu să moară,
Acela sfânt n-ajunge, să știi, niciodată,

Ca un călugăr în pustie, bunăoară.
Mereu să stai la pândă, cu atenția-ncordată,
Stăpân să fii pe tine, de necaz să nu te plângi,
Dacă nu vrei în colții altuia s-ajungi!

Iepurilă prin fața mea tot ȋopăia,
Tot râdea și ca un plod³² obraznic se zgâia,
De parcă vrea să mă-ntărâte: „Hai, prinde-mă!”.
M-a scos din minți și: „Ia stai, mă!” –
Îl înhaț la repezeală, nu care cumva să-l scap,
Și nu știu cum s-a întâmplat, de-a rămas el fără cap...

Dar și Țapul! Ia rogu-te, Babai, să-mi spui,
La tribunal, oare care-a fost purtarea lui?
„E vinovat! – striga. – Să fie spânzurat!”
Dar după ce de moarte minciuna m-a scăpat,
El sare să mă pupe, dar nicio vorbă despre vina lui!
Și ia mai dă-l și pe-ăsta dracului!

Așa că – eu cu păcatul, iar el cu paguba!
Iar azi uciderea și răzbunarea este moda
La animale, la noi și peste tot, să știi.
Și Leul ucide, dar nu cu mâna lui, ci mai degrabă
Pe alții-i pune să facă-această treabă,
Se folosește pentru asta de-obicei de Lupi și Urși. –

Se opri Mykyta, răs-n barbă, pe tăcute,
Priză puțin tutun ca să strănute.

³² plod – copil (astăzi, peiorativ: copil neastâmpărat. (C. Ir.).

Apoi se-nveseli și râse mai dihai:
– Eh, toate sunt povești, iubitul meu Babai!
Ascultă-acum să-ți spun o poveste și eu,
Că poveștile-s pline de învățături mereu.

Se-aude câteodată: pedeapsă pentru furt!
Dar ia ascultă-o întâmplare, ți-o spun pe scurt,
Despre un fârtat ce-a vrut să trăiască cinstit.
Marfă și bani are destui, că-i pricopsit,
Nu-i zgârcit, vrea să cumpere ceva neapărat,
Se roagă, dar târgul nu s-a aranjat.

Eu și Lupul Nesătulu într-o zi-nsořită
Ne-am abătut de pe șoseaua pietruită
Și-n hoinăreală am plecat hai-hui,
Trecusem de păduri, de ape spre-apusul soarelui
Și nicăieri nici case, nci sate sau gospodării,
Ci doar stepe, lunci și câmpuri pustii.

Aici tot mai tare soarele ardea
Și foamea tot mai mult ne chinuia.
Când deodată ce vedem? Un Mânz care păștea!
Și-i frumos, și gras, nevoie mare,
Că Lupul dinții și-i ascute, iar de nerăbdare,
Pielea-i tremură din ce în ce mai tare.

Se așază; să-și mai tragă sufletul ar vrea,
Iar lângă Mânz iată și Iapa, adică maică-sa,
Așa că ea n-o să ne lase să-l furăm.
Zice Lupul: „Mă Mykyta, du-te repede la Iapă

Și spune-i că avem cu ea o treabă,
Adică ce mai tura-vura: Mânzul vrem să-l cumpărăm.”

Eu m-am dus. Ajung și-i fac o plecăciune,
Că-s bine crescut adică sa-i arăt.
Apoi zic: „Vai, tanti, aveți aici pășune
Și ce iarbă deasă, ce mai!, o minune!
Și ce Mânz! O mândrețe, precum văd!
N-ai vrea să ni-l vinzi? Ești de acord?”

„Sigur, oameni buni, să-l vînd eu pot,
Numai prețul, stau acum și mă socot,
S-ar putea să nu vă placă, deși nu-i mare.
Du-te acuma la copita mea din spate,
Numere-ai să vezi pe ea-nșirate,
Citește-le: acela-i prețul de vânzare.”

Da' ce,-s bătut în cap, sunt hăpăuc,
Ca tâmpitul la copită să mă duc?
Plecăciune îi fac lepei dintr-o parte:
„Tanti, îmi pare rău, dar nu știu carte,
Așa că pe copită nu pot să citesc...”
Și numaidecât spre Lup eu o tulesc.

„Să știi că lapa asta e o doamnă,
Să vîndă Mânzu-i de acord, de bună seamă,
Și prețu-i mic, așa mi-a zis,
Pe copita dinapoi îl are scris,
Dar ce folos? Îmi pare tare rău,
Eu nu știu să citesc măcar o iotă, zău.”

Lupul chiar se supără: „Tâmpitule ce ești!
Câteva litere nu ești în stare să citești,
Pe care Calul pe copită și le-a însemnat?
Noroc cu mine că sunt învățat!
Am fost și la gimnaziu, și la academie,
Cinci ani de-nvățătură am, bădie!”

Așa că ce să facă Lupul? S-a dus la Iapă,
Pentru Mânzul ei anume să se târguiască.
„Sigur, – zice ea, – să procedăm negustorește:
Du-te-n spate-acuma și citește,
Pe copita mea-ai să vezi o însemnare,
Să știi că-acela-i prețul de vânzare.”

Lupul Nesătulu, fără să se târguiască,
S-a dus în spate prețul pe copită să-l citească.
Atunci Iapa, ca un trăsnet, i-a repezit pe dată
Lupului copita dinapoi direct în față!
Iar Iapa fusese potcovită de curând,
De aceea Lupul, ca mort, căzuse la pământ.

Atunci Iapa necheză un râs în hohot,
Își luă Mânzul și fugi, lăsând în urmă tropot
De copite ce se pierd treptat în zare,
Iar Lupul zăcea, ai fi zis, fără suflare.
Apoi, încet, părea că-n fire și-a venit,
Însă continua să zacă grav rănit.

După un timp, roti în jur privirea,
Amețit, încerca totuși să-și țină firea,

Dar observă că nici să se ridice nu-i în stare.
„Hai, Nesătulu, – îi zic, – oare mi se pare
Că ai mâncat tot Mânzul și nu te-ai gândit o clipă
Să-mi lași din el și mie-o bucățică?

Ești o fiară lacomă, ți-o spun pe șleau, așa!
Ai mâncat atâta și tot ai mai mânca!
Altădată să mai chemi prietenul la masă...
Eu am fost primul – dar ție nici nu-ți pasă –
Care-a-nceput cu Iapa târgul pentru Mânz
Și aș fi meritat și eu o halcă pentru prânz.

Dar măcar să-mi spui, te rog, adevărat
Adineaori, cam câți bani pe Mânz ai dat?
Că un preț bun fusese dinainte stabilit.
Dar am văzut, prea mult nici nu v-ați târguit
Și, cred, ați stabilit relații bune între voi,
De vreme ce Iapa a plecat râzând și-n pas vioi.

Și văd, prietene, și-un pui de somn ai tras,
E chiar bine după un prânz bogat
Și pentru stomac e foarte sănătos.
Însă ce mă miră, ți-o spun foarte serios,
Cât de bine știi tu să citești acele hieroglifice³³,
Adică alfabetul Cailor scris pe copite!...”

³³ **hieroglifică** – semn din scrierea vechilor egipteni, care reprezenta noțiunile prin figuri de ființe și de obiecte. (C. Ir.).

Și uite-așa, de Lup eu joc atuncea mi-am bătut,
El zăcea lungit, holbat și abătut
Și se văita întruna, tot au și au,
Cred că botul și toate oasele-l dureau.
„Spune-mi cinstit, – zice, – și jură pe toți sfinții:
Ce târg mai e acela, că nebuna aia mi-a spart dinții?”

– Uite ce-i, Mykyta, – zise Babai, – gluma asta
N-are niciun haz, e întocmai ca năpasta,
Care aduce doar durere și amărăciune,
Căci lângă alți dușmani, îți mai aduce unul:
Pe Nesățulu, un vrăjmaș de cel mai înalt rang –
Să știi, ăsta nu se lasă pân' nu te-o vedea în ștreang!

– Eh, – zise Vulpoiul, – Lupul merită-un scuipat!
Știu că-i plin de ură și-i tare supărat.
Dar ura mintea îți întunecă, știu asta eu,
Nesățiosul ăsta ar mânca și lumea toată,
Chiar dacă știe că-n burtă n-o să-ncapă,
Ura ne-mpăcată clocotește-n el mereu!

Cântul X

Vulpoiul și Babai mergeau agale,
Tot discutând de una și de alta-n lunga cale,
Nu se grăbeau deloc, nu aveau motiv anume.
Și deodată Mykyta-l înghionti pe Babai și-i spune:
– Bătrâne, uite-o groapă-ascunsă! Vezi coalea?
Hai să sărim și să ne-ascundem iute-n ea! –

Babai, speriat de moarte, repede fugi
Sub podețul care era în fața lor și se piti
De teamă să nu fie vorba de vreun vânător.
Vulpoiul după el nu zăbovi, sări de zor,
Trăgând speriat cu ochiul din ascunzătoare
Și tremura de frică: ce primejdie îi paște oare?

Că dinspre Lviv, din zare, pe șosea,
Un grup foarte numeros se-apropia,
De la proces se întorceau cu toții-acum.
Bătrânul Cocos era în fruntea tuturor pe drum,
În urma lui venea tot neamul lui cel mare,
Dar fără năsălia pe care-o purtaseră la plecare.

Durerea încercă să și-o ascundă fiecare,
Iar după ce-au băut și câteva pahare,
Cântecul „Țânțarul” toți s-au apucat să-l cânte:
„Hei, ce zarvă mare-i în pădure,
Că a căzut Țânțarul adineaori din copac!
Hei, chemați un doctor, chemați imediat!

A căzut tare de sus bietul Țânțar
Și și-a spart capul în rădăcina de stejar.”
(Un solo Cocoșul așa îl intonase.)
„Iar Musca de zor ieși din casă,
Cu gând în ajutor rănitului să-i sară.”
(Așa Găinile isonu-l îngânără.)

„Vai ce rău îmi pare de Țânțar,
De-acest stimat și vrednic gospodar”, –
O lungi Cocoșul cu glășcior subțire. –
„Tare vreau curând să te faci bine,
Să știi că leacuri îți căutăm, e grija tuturor!” –
Preluă și corul cântecul din zbor.

„Casa am s-o vând acum urgent,
Pentru tine ca să-ți caut medicament
Și pe doctor o să-l chem fuguța;
Am să vând și grebla, și căruța,
Am să plătesc ce trebuie la farmacie,
Doar Țânțarul sănătos să fie!

Iar Musca țipa atât de tare, deși-n zadar,
De căzură și bieteale Căpușe din stejar,

Dar Țânțarului sângerarea i-o oprire,
Musculițele-n cohortă năvăliră,
Sub cap i-au pus pernă moale
Și s-au bucurat văzându-l că adoarme.” –

Și uite-așa mergând pe cale binișor,
Cânta tot neamul Găinilor în cor,
Până ce-a ajuns Cocoșul de podeț aproape.
În acea clipă, iute ca un șarpe,
Vulpoiul Mykyta iese din ascunzătoare
Și drept la gâtul Cocoșului el sare.

– Eh, hoțomane, mi-ai căzut în labă! –
Strigă Vulpoiul și-l înhăță îndată,
Capul i-l mușcă, fără pe gânduri să stea,
Degeaba bietul Cocoș se tot zbătea,
Bătea din aripi și dădea din gheare,
Vulpoiul-l ține și cu el în groapă sare.

– Ah, nepoate, vai de mine și de mine,
Văd că nu mă pot baza pe tine,
Altă poznă mare iată ai făcut!
Pe Cocoș acuma să-l vânezi nu te-ai temut,
N-ai avut de el nici pic de milă,
Dar să știi că-i protejat de Mormăilă! –

Babai pe Mykyta să-l prevină așa-ncerca,
Dar Vulpoiului, vezi bine, nu-i păsa,
El vesel mai departe pe Cocoș îl jumulea:
– Mai bine te-ai gândi acum domnia ta

La prânzul delicios care ne-așteaptă
Și la care eu o să te poftesc îndată.

Iar pe-acest Cocoș, să știi, bătrâne,
Eu nu de-acum, ci de mult aveam un dinte,
Chiar și azi în inimă am multă ură,
Și nu pentru vreo stricăciune sau vreo pâra,
Ci pentru că-și bătuse joc de mine,
Încât să-mi și aduc aminte mi-e rușine.

Mergeam odată flămând și prăpădit
Și-atunci pe ne-așteptate l-am zărit
Pe Cocoș care cânta într-o răchită.
Eu stau să mă gândesc în acea clipă:
Oare cum să-l fac să coboare acum,
Ca eu laba pe el numaidecât s-o pun?

Și m-am gândit la un mod, poate unicul,
Să fac în fața lui pe pustnicul:
Mormăi eu ceva pe nas ca popii
Și-ncet de răchită-atunci m-apropii.
Cu ochi mijiți în sus eu am privit
Și-i spun ca un monah smerit:

„Ei, tu, minunată pasăre din rai,
Iubite fiu duhovnicesc, aici erai?
În ziua-aceasta, fii binecuvântat!
Pentru tine eu mă rog neîncetat,
Ca sufletul tău, fiule, să-l mântuiești,
Hai, vino jos cu mine să vorbești!”

Dar Cocoșul luă în râs vorbele mele:

„Hei, Vulpoiule Mykyta, părințele,
Nemâncat se pare ești și nesătul
Și-mi iubești tu trupul și nu sufletul!
Și ca să uit că ești un hoț nemernic,
Vrei să pari în fața mea cucernic.”

„Faci păcat tu, fiule, vorbind așa,
Eu carne nu mănânc de mult, nici n-aș mânca,
Mănânc doar rădăcini și miere,
Post aspru țin, cum pravila o cere,
Îmi duc zilele-n pustiu, în locuri părăsite,
În răgăciune permanentă și fără de ispite.”

Dar Cocoșul iar răsă de vorbele mele:

„Hei, Vulpoiule Mykyta, părințele,
Mieroase sunt astăzi vorbele tale
Și de pe limbă-ți picură tot miere,
Dar colții tăi cei răi acum ar vrea
Cât mai repede s-ajung în gura ta!”

Eu zic: „Vai, pasăre, frumoasă ești,
Dar când vorbești așa, din nou păcătuiești!
Să știi că pentru tine pustiu-am părăsit
Și degrabă eu aici la tine am venit.
Dar nu degeaba am bătut atâta drum,
Căci am un lucru important să-ți spun!

Într-o noapte, în vis o voce-am auzit:
«Scoală-te, Mykyta, destul ai tot dormit,

Trebuie să mergi acuma într-un sat,
Dar nu mai zăbovi și mergi ne-ntârziat.
Acolo vei întâlni din prima clipă
Un Cocoș suit într-o răchită.

Acest Cocoș, să știi, e-un mare păcătos,
Un poligam³⁴ și un nerușinat scârbos!
E și-un escroc, așa că du-te-n sat,
Ajută-l să se curețe de păcat,
Să-și moaie sufletul lui împietrit,
Să se căiască de tot ce-a săvârșit!»

Fiule, Cocoșel cu mândră creastă!
Te rog, ascultă-o minte înțeleaptă:
Tu ești gata sufletul să-l pierzi
Și-ajungi în iad. Dar încearcă să-l salvezi.
Coboară din răchită-aici în drum,
Că trebuie să te spovedesc acum.”

Iar Cocoșul râde și apoi răspunde:
„Mykyta, părințele, cu ce-am păcătuț și unde?
Oare ce păcat am eu atât de greu?
Păi ce, eu tâlhăresc sau poate fur mereu?
Ucid sau torturez? Mi-ar fi rușine!
Sau poate crezi că îmi bat joc de tine?”

„Ei, nepoate, – zic și-ncerc sever să fiu, –
Căiește-te acum, cât nu e prea târziu!

³⁴ **poligam** – bărbat căsătorit cu mai multe femei în același timp.(C. Ir.).

Din inimă trufia scoate-ți-o pe veci!
În păcate grele viața ți-o petreci
Și zici că nici nu știi care-i păcatul tău,
Iar asta e, desigur, lucrul cel mai rău.

Oare n-ai tu – recunoaște c-așa este! –
Zece, cinspe sau mai multe chiar neveste?
Și ce lege, te-aș ruga acum să-mi spui,
Și mai ales cu învoirea cui
În acest păcat trăiești tu până azi?
Ai s-ajungi în iad și-n pucioasă ai să arzi!”

Iar pe Cocoș îl văd că se muie îndată
La vorba mea aspră și înfuriată,
Căci, se vede,-a fost mișcat puternic.
„Vai, Mykyta, tăicuțul meu cucernic,
Văd acum că port în suflet un stigmat³⁵,
Acest mare și de neiertat păcat!

Dar de data asta, te rog, mai milos să fii!
De viață încă nu m-am săturat, să știi,
Căință încă n-am trezit în inima mea,
De aceea spovedania va fi prea grea
Și mi-e teamă, ferească Dumnezeu,
Și la spovedanie să nu mai fac păcate, zău.”

„Păcătosule! – am țipat eu cu asprime, –
Diavolul vorbește din gură de la tine!

³⁵ **stigmat** – semn defăimător. (C. Ir.).

Doar dracul fuge de spovedanie, știi bine!
Căiește-te! Pe diavol alungă-l de la tine!
Cu mărturisirea, fiule, nu e de joacă!
Coboară și vino lângă mine-ndată!”

Iacă-așa l-am strâns ca într-un clește,
Pe Cocoș îl văd că se codește
Și-atunci insist eu și mai tare
Și-l văd că-ncepe încet el să coboare,
Sărind din creangă-n creangă, încă timid,
Dar după-o clipă, lângă mine cu el m-am pomenit.

Și-l înhaț numaidecât și îl strâng bine:
„Aici erai, conașule? Ia vino lângă mine!
Că te spovedești sau nu tu credință,
Să știi: te-așteaptă o mare penitență³⁶,
De care nu scapi, asta pot să-ți spun,
Așa că de la viață tu ia-ți rămas-bun!

Uite, jur: să fiu Căine, nu Vulpoi,
De n-o să-ți curgă sângele șuvoi!
Iar haina asta de pene și roșie a ta
Am s-o jumulesc și-o voi împrăștia,
Ca trupul gol al tău, ca-ntr-un coșciug,
În burta mea eu să-l ascund.”

Când a-nțeles Cocoșul în ce a picat,
Nu s-a zbatut, ci liniștit a stat,

³⁶ **penitență** – canon (uneori, ca o pedeapsă) pe care i-l dă duhovnicul (preot sau episcop) cuiva după spovedanie. (C. Ir.).

Doar capu-n jos el l-a plecat
Și foarte trist așa a cuvântat:
„Vai, cuvioase părinte, ce să fac?
N-am încotro: mănâncă-mă, dacă îți plac!

Probabil că asta a fost soarta mea,
Să trec acum direct prin gura ta,
Pentru a ajunge-n altă viață.
Așa că vino, trupul mi-l înhață
Și între dinți să-mi ronțai os cu os,
Mănâncă-mă, Mykyta, și fii sănătos!

Iar haina asta roșie cu care m-am mândrit
Și zi de zi în ea eu țăntoș am pășit
Fudul printre Găini – am fost un nătărău –,
În bucăți poți să o rupi, nu-mi pare rău,
Dacă-mi promiți pe cuvânt de onoare
Că n-am să ajung în cazanul cu smoală.

Mai am eu un regret destul de mare,
Și o să-l iau cu mine, așa îmi pare,
În lumea-n care acuși eu voi pleca.
Iar azi tristețea îmi cuprinde inima,
Căci pentru tine va fi foarte rău,
Părințele, odată cu sfârșitul meu.

Vezi tu, glasul meu acesta minunat
L-a îndrăgit grozav acel bărbat

Care-n permanență are grijă de cobzar³⁷.

Urma să mă ia ucenic, dar în zadar
Acum mai sper; el și pe tine, drag Vulpoi,
Te-a vrut: să fim însoțitori noi doi.

Chiar acum, când ceasul ultim mi-a sunat,
Trei soli în pustie după tine au plecat
Să te caute cu un scop anume:
Rele să nu mai faci tu în lume
Și însoțitori să fim noi împreună;
Au luat cu ei să-ți ducă și-o arvună.”

– Eu, Babai, sunt un artist, știi bine,
Fiecare cuvîntel are la mine
Putere mare de-a mă impresiona.
De aceea, când acele vorbe-am auzit,
A început să-mi zburde imaginația, nebuna,
Și sufletul cu visuri mi l-a răvășit.

Dar am făcut și o greșeală fără rost:
De bucurie, am căscat gura ca un prost.
„Mare boier vei fi, Mykyta!” – eu îmi zic,
Și-n clipa-aceea Cocoșul a fugit,
A bătut din aripi și a zburat, s-a dus
Din gura mea pe o creangă sus.

³⁷ **cobzar** – în vremuri de demult, cântăreț popular, care se acompania la cobză; adesea, acesta era orb și era condus de un însoțitor. (C. Ir.).

„Hei, dragă Mykyta, părințele, –
Zice el de sus, umflându-se în pene, –
Ți-a trecut prin cap să boierești?
Vai, Vulpoiule, dar prost mai ești!
Erai gata la sihăstrie să renunți,
Iar pe mine m-ai avut deja în dinți!”

– Tpfu! Nici nu vreau să-mi mai aduc aminte,
Cum și-a bătut afurisitul ăsta joc de mine,
Cum sus pe creangă vesel Țopăia
Și pe seama mea în hohote râdea!
Pot ierta orice: bătaie, furt, o palmă peste bot,
Dar să râdă cineva de mine? Ei, asta nu pot! –

Iar după ce Vulpoiul povestea a-nșirat,
Împreună cu Babai Cocoșul l-au mâncat
Și sub podeț și-au luat o oră de odihnă.
Apoi, cu forțe noi și burta plină,
Drumeții noștri s-au văzut sătui acum
Și agale au pornit din nou la drum.

– Și zici, bătrâne, Cocoșul pe care l-am mâncat
Fusese al lui Mormăilă protejat
Și intrase în ale împărătesei grații?
Păi, azi la noi sunt mii de situații,
Când vezi că fără pile și un sprijin cât de mic,
Nu te descurci și nu poți face absolut nimic!

De ești învățător sau mare specialist,
Funcționar, industriaș, poate jurist,

De ești poet sau vreun meseriaș,
Chiar de ești cel mai bun, să zicem, din oraș,
Fără pile, proptele, fie chiar și-o vorbă,
Prietene, te-alegi numai cu praful de pe tobă!

Protecția boierului, un cuvânt de o femeie pus
De orice diplome, să știi, sunt mai presus;
Un cuvânt de la baron, de bună seamă,
Sau un bilețel discret de la o damă
Pot face ca munca ta de-o viață
Să se spulbere precum o ceață.

Așa că, dragul meu Babai, să știi
Că acea forță o cunosc, sigur să fii!
Și dacă o cunosc, nici nu mă tem de ea.
Doar nu-s căzut în cap, vezi bine,
Să nu am grijă și de mine,
Să am la curte protecție sau o proptea.

Știi că-mpărăteasa, deși nu-i în etate,
Are pe lângă ea o soră de caritate,
Care e chiar Maimuța Fruzea.
E văduvă și un pic pe doctorița o face ea,
Și pe ghicitoarea, și pe vrăjitoarea,
Și-i frumoasă ca o Bufniță, mânca-o-ar tata pe ea!

Cu toate că de mult nu-i domnișoară
Și-i emancipată și cu multă școală,
Pe bărbați ea deloc nu-i poate suferi,
Doar pentru mine în suflet i se cuibări

Un sentiment aparte, cum se spune,
Dar, se-nțelege, nu fără un motiv anume.

Iar la Leoaică, ție pot să spun,
Eu i-am aranjat locul acela bun
De felceriță și sunt tare bucuros acum.
Iar ea la curte astăzi multe poate,
Se descurcă de minune; tu socoate
Că ea pe degete învârte-acolo toate.

Și chiar de nu m-ar cunoaște ea,
Sigur c-ar fi tot de partea mea,
Căci pe Lup de mult are un dinte.
Iar de ce-l urăște, eu știu mai dinainte
Și-o să-ți povestesc, Babai, și ție,
Și astfel drumul mai ușor o să ne fie.

Încă de pe vremea când cu Lupul hoinăream,
Odată, într-o țară străină ne aflam,
În țara Maimuței, departe, peste mări și oceane
Și amândoi eram lihniți de foame.
Și oricât am alergat, dar n-a fost chip
Să prindem ceva de mâncare, absolut nimic.

Și deodată, între stânci o căsuță se zărea,
Asta era locuința Maimuței Fruzea.
Nesătulu zice-atuncea către mine:
„Ia du-te, Mykyta, și vezi cine
Stă acolo. Poate și pe noi ne-or omeni,
Că necaz și mare foame ne răzbi.”

Eu mă duc. Ajung și intru-n casă
Și văd o Maimuță ca un drac, urâtă și păroasă,
Iar în jurul ei – câțiva copilași tare urâți,
Ca niște drăcușori scârboși și sluți,
Că te-apuca și teama să te uiți
La aceste pocitanii de micuți.

Când în casa Maimuței am intrat,
Toți la mine dintr-odată s-au holbat.
Pe sub piele mi-a trecut fior de gheață,
Mă și gândeam: ăștia acuma mă-nhață!
Toți spre mine dinții și-i rânjeau;
Îmi ziceam: mă mănâncă, fără să zic au!

Dar Maimuța cea urâtă vine
Ca un nor negru către mine:
„Ce dorești? Și cine ești?” – mă întreabă cu arțag.
Iar eu o minciună m-am gândit să-i trag:
„Stimată doamnă, să mă ierți c-am îndrăznit
Să vin omagiile mele acuma să-ți prezint.

Eu tare de departe vin, stimată doamnă,
Sunt animal pașnic din zona submontană
Și cred că suntem un pic de rude, mi se pare.
Eu sunt sihastru și-acolo-n depărtare
Aud laude despre frumusețea și inteligența ta,
De aceea un omagiu să-ți aduc așa vrea.”

La aceste vorbe, Maimuța s-a-mbunat de tot,
De bucurie, chiar s-a lins pe bot.

„Ia loc, te rog. Și zici ceva c-ai auzit
Pe unde-ai fost că despre mine s-a vorbit?”
„Vai, doamnă, peste tot de bine se aude,
Numai vorbe bune, numai laude!

Dar îngerașii-aceștia încântători
Sunt copilașii tăi? Iar tatăl lor
O fi plecat s-aducă pentru ei păpică?”
„Ah, domnul meu, sunt văduvă, sunt singurică!
Dar ți-o fi foame, că vii de la drum,
Mă duc să-ți pregătesc ceva eu chiar acum!”

„O, doamna mea, îți mulțumesc!
(Iar mâțele îmi chiorăie de-nnebunesc
Și-n burtă tobele-mi bat ritmic!)
Eu, doamnă, n-aș mânca, îți spun, nimic!
Eu inima mi-aș umple mai curând
Cu vorba-ți caldă, glasul blând!”

„Văd, prietene, că ești cuminte, ești deștept,
Ești foarte plăcut și înțelept,
Adică ceea ce se cheamă: un oaspete drag!
Timp de vorbă o să avem destul, acum tac
Și te voi ospăta cum se cuvine,
Să mănânci pe săturate, să bei bine!”

Și-ntr-o clipă la cămară ea se rezezi
Și se întoarce de acolo cu trei farfurii:
Cu șnițele, cu carne și cu cârnăciori,
Toate mi le-a adus pe tavă binișor,

Apoi se așează și-ntruna mă-ndemna:
„Mănâncă! Hai mai ia, nu te jena!”

Eu mănânc, mă-ndop și tot aș mai mânca,
De zici că se bat turcii-acum la gura mea!
Iar Maimuța dă din gură, trăncănește
Despre cât de sensibile-s femeile, firește,
Că bărbații-s răi și tirani mai degrabă,
Că femeia în familie e-o roabă.

Apoi și-a amintit de răposatul ei bărbat
Și din adâncul sufletului a oftat:
„El nu m-a înțeles și-a vrut să-i știu de frică!” –
Zise, după care imediat sări la cultură,
La vrăjitorii și la literatură,
La guvern, politică și în sfârșit la muzică.

Eu o aprob și-mi văd de mâncare,
Dar de formă, mai pun câte-o-ntrebare,
Ba din când în când o contrazic;
Maimuța mă combate, se înfierbântă-un pic,
Dar când văd că nu termină trăncăneala
Și cum eram deja sătul, zic să-mi iau valea.

„Stimată doamnă, eu sunt tare fericit
Că o comoară aicea am găsit
Atât de prețioasă și neașteptată!
Ea sufletul și trupul mi le-a alinat pe dată.
Iar acum scuză-mă, te rog, că sunt grăbit,
Dar voi veni cât de curând, promit.”

Am auzit-o pe Maimuță că ceva îndrugă,
Dar n-am mai stat, am rupt-o la fugă
Și abia lângă Lup eu m-am oprit.
„Ah, Mykyta, mor de foame, sunt lihnit,
Iar tu stai atâta, de mine ai uitat!
Ei, mi-ai adus ceva? Iar tu-ai mâncat?”

„Am mâncat, – zic, – și încă foarte bine,
Dar n-am putut să iau nimic cu mine,
Mi-era rușine, crede-mă, nu se făcea,
Dar fă și tu ca mine, du-te tot așa
Și vei mânca pe săturate-n acea casă,
Că de oaspeți Maimuța-i tare bucuroasă.”

Lupul s-a dus. Îl văd că intră-n casă,
Dar îi cunosc eu bine firea firoasă.
Vin și eu s-ascult lângă perete,
Îl aud pe Lup că Maimuței îi dă binețe,
Ea îl întrebă ceva, se vede că îl iscodi,
Da Lupul, bădăran, pe laviță se trânti.

„Maimuță proastă, haide pune-mi masa!
Dar asta ce-i? De drăcușori e plină casa?
Uf, urâți îs, Doamne! Și tu ca o murătură
Ești de acră și urâtă ca o ciumă!
Cine vă vede trebuie să-și scuipe-n sân...
Dar ia să-mi spui: unde-i dracul cel bătrân?”

Așa vorbea prostul de Lup. Iar cu obidă
Maimuța apucă numaidecât o cărămidă
Și în Lup cu ciudă și furie o azvârli,

Pe Nesătulu drept în bot îl nimeri!
El urlă și patru dinți din gură
I-au zburat pe jos din acea lovitură.

Ar fi ucis-o el pe loc, vezi bine,
Dar, cum se știe, Maimuțele sunt sprintene.
Au sărit copiii și au luat ceva în mână:
Unul îi dă c-o piatră și-l dărâmă,
Altul la ochi îi sare, unul vrea labele să-i lege,
Iar alții pe Lup tăbărără cu ciomege.

Fără milă îl lovesc, aproape că-l ucid,
Iar eu mă apropiu, ușa o întredeschid
Și strig la Lup: „Hai, ieși acum din casă!” –
Iar el cu chiu, cu vai reuși să iasă,
Că dacă pe Lup eu nu l-aș fi chemat,
Maimuțele, cu siguranță, l-ar fi terminat.

De-atunci Maimuței Fruzea îi sunt drag,
Dar și eu știu cum să mă port și ce să fac.
Iar pe Lup nici să nu-l vadă, îl urăște!
Însă pe mine norocul mă urmărește:
În furtună, fulgere, când apele tot cresc,
Unii se îneacă, numai eu plutesc. –

Și tot vorbind pe drum ei îndeajuns,
Mykyta și Babai până la urmă au ajuns
În cetatea Lviv; și osteniți de-atâta drum
S-au oprit în piață, chiar în fața palatului acum.
Aici, de când e-mpărăția împărăție,
Se judecă împăricinații, după cum se știe.

Cântul XI

Qameni înțelepți care ne-nvață:
De ai minte, o să-ți fie bine-n viață.
Și Vulpoiul de asta era ferm convins,
Deși teama groaznic l-a cuprins.
Și totuși era iute în mișcări și curajos,
Călca drept, cu capul sus, fălos.

În public apăru, ținându-și firea,
Toți și-au ațintit asupra lui privirea
Și se așteptau cu maximă-ncordare
Că se va stârni furtună foarte mare...
Printre rânduri mute, cuprinse de-un fior,
Mykyta trecea aproape vesel și nepăsător.

– Ah, criminal afurisit și blestemat ce ești!
Să te prezinți în fața mea mai îndrăznești? –
Din tron strigă-mpăratul scos din fire, –
Priviți la el cum se-apropie fără rușine,
Domnilor, de parcă n-ar avea habar
Că acele scârboșenii mi le-a trimis în dar!

Ești un sac de minciuni și de trădare!
Nici să n-aștepți din parte-mi îndurare!
Pe Iepure l-ai ucis tu ca un laș,
Avându-l și pe Țap destoinic părtaș!
Și pentru asta el a fost făcut fărâme,
Așa se va-ntâmpla, desigur, și cu tine! –

Vulpoiul începu să tremure, păli,
De parcă niciodată nu mai auzi
Așa amenințare; se porni să plângă
Și mâinile speriat să și le frângă,
Lacrimi șiroaie-i curgeau pe obraz
Și-ndată urlă cu durere-n glas:

– Vai, vai, vai, ceasul cel rău!
Iepurele-i mort; fusese cumsecade, zău.
A crăpat și Țapul, blestemat să fie!
Câtă pagubă mi-a pricinuit el mie,
Comoara mea de mare preț au pus-o undeva,
Vai, vai, vai, și nu mai știu să dau de ea!

Am crezut că pot să am în Iepurilă
Și-n Țap încredere deplină.
De aceea prin ei eu ți-am trimis
O comoară în pachet pecetluit și-nchis,
Niște odoare scumpe, ce să spun,
Cum lumea nu mai văzuse până acum!

Era un diamant splendid și mare,
Noaptea lumina ca luna, ba mai tare,

Aș zice chiar ca soarele pe cer senin;
Era acolo și-un inel cu un imens rubin,
Care imediat pe toți îi făcea
Să-l iubească pe cel care-l purta.

Acestea erau pentru împăratul meu drag,
Iar pentru-mpărăteasă: o oglindă de smarald.
Oglinda aceea era fermecată:
Cine se privea în ea măcar o dată
Devenea frumos, scăpa de boli și de dușmanii toți,
Ba uneori, te putea scula din morți.

Și iată că aceste podoabe minunate
Lui Iepurilă i le-am dat pe toate
Degrabă să le ducă la împărție.
Dar oare putea cineva să știe
Că Țapul pe Iepure o să-l omoare
Ca să-i fure minunatele podoabe?

Însă acum, of, Domne Sfinte Savaot³⁸,
Bietul Iepure e mort și Țapul e tot mort,
Iar eu unde să caut podoabele mele?
Aici, văd, s-au năpustit toate gurile rele
Să mă ponegrească la-mpărat,
Ca să mă piardă, iar pe el să-l bage în păcat.

Tu, împărate și împărăteasă Doamnă,
Nu băgați, vă rog, acum în seamă

³⁸ **Savaot** – numele liturgic dat de creștini lui Dumnezeu (ca, de ex., în imnul „Sfânt, Sfânt Domnul Savaot”, cântat de îngeri la nașterea lui Iisus Hristos). (C. Ir.).

Bănuielile și bârfele răuvoitoare,
Ca urmașii noștri, generațiile viitoare
Să nu vă judece că ați pedepsit sângeros
Pe supusul vostru cel mai credincios! –

Vulpoiul tăcu. Împăratul se încruntă mofluz,
Iar împărăteasa oftă și izbucni în plâns:
Se știe doar că-i foarte simțitoare,
Mai ales că avu la cină de mâncare
Un sfert de Bou (și alături cu ce se mai cere),
Pe care mai întâi tot ea îl jupuisese de piele.

– Nu, – zise Vulpoiul după o tăcere scurtă, –
Dușmanii mei deloc nu se încurcă
Și-mpărăteștii voștri ochi cu bârfe i-au legat!
De aceea eu de viața asta chiar m-am săturat!
Căci supușii simt puterea-n ei cum crește
Din dragostea cu care împăratu-i ocrotește.

Acum eu mă voi despărți de-această lume!
Iar voi, dușmanii mei și orice spurcăciune,
Cei care mă urâți, nu de acum, ci de o viață,
Aveți atâta bărbăție și ieșiți în față,
Ca să ne batem pe viață și pe moarte!
Iar în luptă, mie nimeni n-o să-mi țină parte.

Nu ieșiți, fricoșilor? Așa că vă e teamă?
Doar pe la spate voi, de bună seamă,
Sunteți buni să șușotiți, iar în față să ieșiți
Și bărbătește părerea voastră s-o susțineți

Chiar cu prețul vieții, dacă-ar trebui,
N-apare nimeni! Unde s-or piti?

– Minți! Șarlatane, blestemat să fii! –
Urlă Lupul și curajos în față el ieși
Din mulțimea de animale ce s-au adunat. –
Cu tine vreau acuma să mă bat,
Să-ți tai eu limba aia otrăvită
Cu care râzi de noi și ne minți clipă de clipă!

În fața împăratului și a lui Dumnezeu,
Îți spun că vreau să lupt cu tine eu!
Dar pe moarte, nu pe viață,
Ca să le dovedesc celor de față
Că ești un mincinos, un ticălos și-o cutră mare
Și tot ce-i sfânt mereu calci în picioare!

Te-nvinuiesc nu pentru ce mie mi-ai făcut,
Ci altor animale: crime, păcăleală, furt,
Înșelăciuni, minciună, adică nimic bun!
Deci nu pentru mine vreau să mă răzbun,
Ci pentru ceea ce Lupoica mea a pățimit
De la un nemernic ca tine-afurisit.

Ia ascultați ce i-a făcut acest nenorocit,
Că ea toată viața va avea de suferit,
Orice-ar face de acum nevastă-mea, săraca.
Într-o zi, ea ședea pe malul unui iaz, când iaca
Trece Vulpoiul și ceva tot molfăia,
Adică, vezi bine, cu pește proaspăt se-ndopa.

„Ce mănânci, Mykyta?” – îl întreabă ea.
„Mănânc pește”, – hoțul de Vulpoi îi răspundea.
„Dă-mi și mie”, – îl roagă nevastă-mea.
„A, tanti, – zice el, – mata vrei pește?
Uite-n iazul ăsta, unde stuful crește,
E atâta pește, că nici nu-l poți căra!”

„Ei, în iaz! Știu și eu și încă de când!
Dar ce folos, dacă eu nu pot să-l prind?”
„Nu-i nimic, mătușă, că nu știi, te învăț eu,
Că în iazul ăsta eu pescuiesc mereu:
De cum îmi las năvodul în apă,
Prind cu zecile de pești deodată!”

„Ce năvod?” – curioasă Lupoica întreabă.
„Ai să vezi acuși ce bună treabă
O să facem amândoi. Vino cu mine!” –
Ningea de mult, vântul ridica troiene,
Iazul era înghețat și doar o copcă se vedea,
Pe care în mijlocul iazului o făcuse cineva.

Vulpoiul acolo a condus-o îndată
Pe nevastă-mea și uite ce-o învață:
„Tanti, pești aici, să știi, sunt o mulțime!
E destul să bagi coada în apă.
O ții așa și stai un timp pe lac
Și-ai să prinzi la pești să umpli-un sac!” –

Atât de sincer a vorbit el și s-a arătat,
Încât Lupoica pe gânduri n-a mai stat

Și pe gheața iazului s-a dus după Vulpoi,
Iar când la copcă au ajuns amândoi,
Lupoaica-n copcă coada și-a băgat
Și a stat ca proasta până i-a-nghetat!

„Vulpoiule, – zice, – parcă ceva mă pișcă!”
„Stai așa, e peștele care se mișcă.” –
Dar era coada care-i îngheța de tot.
„Vulpoiule, ce zici, poate s-o scot?”
„Nu, stai tot așa, să nu te miști,
Ține coada-n apă cât reziști.”

„Vulpoiule, ceva mă strânge, mă smucește!”
„Stai cuminte, e vreo știucă sau alt pește,
Mare cât un Berbec sau cât un Țap!” –
Însă de fapt coada bocnă i-a înghețat.
„Vulpoiule, o scot!” „Încă nu, mai stai puțin,
Să prinzi și Crapă, poate și-un Lin!” –

Dar ea, se-nțelege, n-a mai avut răbdare
Și a tras de coadă, dar nu prea tare,
Vede însă că-i zadarnic, nu se poate.
„Ce mă fac acum, – zice, – nepoate?”
„Acum trage. E mult pește în această apă,
Trage, trage repede, că altfel scapă!” –

Atunci nevastă-mea a tras mai tare,
Dar coada a-nțepenit fără scăpare.
Trage iar și iar la îndemnul Vulpoiului.
„Tanti, – zice el, – mulțumește-i Domnului,

Că uite câți oameni vin acuma dinspre sat,
Acuși o să te-ajute, că pe mine tot ei m-au ajutat!” –

Când Lupoaica, speriată, asta a auzit,
N-a mai ținut cont atuncea de nimic
Și a-nceput să urle prelung și disperat,
Iar oamenii au venit în fugă dinspre sat
Și, văzând Lupoaica-n gheață-nțepenită,
N-au mai stat pe gânduri nicio clipă.

Au început s-o bată, care unde nimerește,
Iar nevastă-mea, săraca, se smucește,
Se învârte, se sucește, iar ăia continuă s-o bată,
Apoi ea se smuci mai tare înc-odată,
Coadă s-a rupt, jumătate a rămas în gheață,
Iar ea fugi, bucuroasă c-a rămas în viață! –

Atunci Mykyta a spus foarte sigur:
– Da, e-adevărat, așa a fost, desigur,
Dar în ce ai spus, e și ceva minciună!
De lăcomia neveste-ti, Lupule,-ai uitat?
Tot ce spune ea tu n-o lua de bună,
Ca numai să mă scoți pe mine vinovat.

De-ar fi fost o damă cumpătată,
Trebuia să-și scoată coada de îndată.
Ar fi prins și pește, și coada și-o salva,
Dar ea nu, din ce în ce mai rău se lăcomea:
Ar fi vrut să prindă tot peștele din iaz!
Și culmea! Pentru toate, mă dă pe mine de necaz! –

Adunarea a izbucnit în hohote de râs,
Iar Lupul crăpa de ciudă și, urlând, a zis:
– Ah, mincinos și șarlatan ce ești!
Văd că o tot sucești și-o învârtești,
Ba o dată-i neagră, ba-i albă altă dată,
Numai și numai să ieși basma curată!

Dar stai, afurisitule, că n-o să poți
Să-ți bați joc de noi de toți!
Că fărădelegi ai săvârșit o mie!
Dar ia să-mi spui acum tu mie
În întâmplarea petrecută la fântână
Lupoaica mea sau tu ai fost de vină?

Două ciuturi erau la o fântână,
Pe lanțul de pe val ele așa atârână:
Când o ciatură cu apă-n sus urca,
Cealaltă, goală, în fântână cobora.
Vulpoiul însetat în ciatură se urcă,
Se lăsă în adânc, iar cealaltă sus se ridică.

Bea pe săturate, setea-și potolește,
Dar se sperie deodată și așa gândește:
„Doamne! În fântână să cobor am reușit,
Dar cum mă-ntorc? Nu-i ușor de-aicea de ieșit!
Cine să mă tragă cu ciutura în sus?” –
Și de frică, Vulpoiul pe urlat s-a pus.

Atunci prin preajmă se-ntâmplă
Să treacă chiar Lupoaica mea

Și cum a auzit urletul disperat,
De fântână ea pe dată s-a apropiat.
„Ce faci, Vulpoiule, acolo? – ea întreabă
Cu glăsciorul ei, – ai cumva vreo treabă?” –

Iar Vulpoiul îi răspunde din fântână:
„Vai, tanti, apa de aici e de pește plină
Și de raci; eu de-un ceas mănânc pe săturate,
Am umplut și ciutura pe jumătate,
Dar mai stau, că-i tare bine,
Barem să mă ghiftuiesc cum se cuvine!

Păcat c-o să mai rămână o mulțime.
Dacă vrei, poți coborî aici la mine,
Urcă-te în ciatură și ea te-aduce jos,
Mănânci cât poți, îți aranjezi burta frumos,
Ba mai duci și-acasă pentru ăl bătrân!” –
Așa o tot mințea acest Vulpoi hapsân.

Ei, un lucru pe care-l știe fiecare
Că Lupoica e mereu flămândă tare,
La nevastă-mea e-un lucru obișnuit.
Iar când de pești și raci a auzit,
În găleată iute s-a urcat
Și-n fântână cu ea s-a lăsat.

O ciatură pe Lupoică a dus-o-n jos,
Iar cealaltă binișor l-a scos,
Se-nțelege, din fântână pe Vulpoi.
„Ei, tanti, ce bine ne-nțelegem noi!

Rămâi sănătoasă, eu aici te las,
Că trebuie s-ajung degrabă la oraș.

Mi-ai aranjat ieșirea ca pe-o scară,
Ciutura mea urcă, iar a ta coboară.
Așa se-ntâmplă-n lumea asta, să știi.
În fântână pești și raci nu vei găsi,
Dar vreme vei avea destulă, bunăoară,
Să te gândești cum să ieși de-acolo-afară.” –

Când a auzit nevastă-mea așa,
S-a speriat îngrozitor, draga de ea!
Și a căzut imediat cu ciutura în apă,
De unde a crezut că nu mai scapă.
Derbedeul ăsta a luat-o la picior,
Iar ea de spaimă a urlat îngrozitor.

Urletul ei oamenii l-au auzit din sat
Și la fântână toți atunci au alergat.
Poate credeți că vreunul dintre ei
S-a milostivit de pățania ei
Sau s-a gândit că e nevastă și e mamă?
Nu! Nu le pasă, poți să mori, de bună seamă!

„Un Lup! Un Lup e în fântână la noi!
Pentru Mânji, pentru Viței și pentru Oi,
Avem acum ocazia să i-o plătim!
Să-l scoatem cu grijă, să nu ne pripim,
Dar altoiți-l zdravăn pe spinare, peste cap,
Până-o să rămână Lupul lat!”

– Oameni buni, vă dați voi seama,
Cum în suflet i se strecurase teama,
Când din fântână o scoteau încet?
Jos era apă și pericol de înec,
Iar sus, mulți săteni furioși
Și toți în mână cu pari destul de groși!

De cum a ajuns sus la lumină,
Cu strigăte s-au repezit vreo duzină:
O loveau și o tocau mai mulți deodată,
Iar biata Lupoaică s-a ghemuit în găleată,
Cu inima doar cât un purice de mică,
Că o s-o omoare îi era tare frică.

Dar frica i-a dat putere și-ndrăzneală,
S-a opintit și din ciutură a sărit afară,
Unde erau cele mai multe ciomege,
Și fiecare o pocnea cu sete și fără a alege!
Câte lovituri a încasat și unde-anume,
Nici ea nu știe și nici că se poate spune!

Dar pân-la urmă cum a reușit să scape
Lupoica din pericolul de moarte
Asta, drept să spun, nu știu nici eu.
Numai tu, un mincinos și derbedeu,
Cu răutatea și vicleniile tale,
Ai pus totul, ticălosule, la cale!

– Vai, Lupușorule, tu nu fi prost,
Dacă-ai ști cât de recunoscător i-am fost

Lupoaicei tale pentru gestul ei mărinimos,
Că adică a acceptat ea bucuros
S-o ia pe coajă atunci în locul meu,
S-o răsplătească pentru asta Dumnezeu!...

Lupoaica-i tare milostivă, să se știe!
Iar asta-ar trebui să fie pentru tine o mândrie.
Dar meritul, să știi, este și-al meu...
Că doar mă știi, cam slăbănog am fost mereu
Și n-aș fi rezistat la-atâtea strașnice bătai,
Așa că pentru asta tot mai bună-a fost spinarea ei!... –

Astfel Mykyta-și bătea joc de Lupoaică,
Toți râdeau. Numai Lupul urla încă:
– Mincinosule, canalie, limba-am să ți-o tai!
Șarlatane, pic de obraz văd că nu ai!
Ne protesti în față, nemernic pervers,
Că ce e alb e negru și apoi că-i invers!

Dar nu în vorbe-o să ne batem ca nebunii,
Ci cu colții, cu ghearele, cu pumnii,
Așa o să ne batem! Și de-o fi să mor,
Nu mă las, o spun în fața tuturor,
Până nu-ți sparg botul ăla mincinos
Și-ți rup, trădătorule, și cel din urmă os! –

Atunci Vulpoiul îi strigă: – Mă, bădărane,
Crezi că ocările și vorbele murdare
Să-ți curețe onoarea oare pot?
La ocări tu ești mai tare, eu așa socot,

Dar dacă astăzi vrei duel neapărat,
Ai să simți pe pielea ta cum știu să bat!

– Ei, gata cu ciorovăiala, că m-ați plictisit!
Dracu' știe care dintre voi e hoț și care e cinstit! –
Ridicându-se din tron, împăratul îi opri. –
După bătaia de mâine dimineață noi vom ști
Care-i bun și care-i rău dintre cei doi,
Lupta o să-l arate pe Lup ori pe Vulpoi!

Cântul XII

Soarele se trezi de dimineață,
Cu boabe de rouă se spală pe față
Și le râde tuturor, nu dogorește...
Vulpoiul încă doarme, întins boierește
În tot patul, sforăie și nici nu-i pasă,
Când deodată simte-un ghiont în coastă.

– Hei, somnorilă, e timpul să te scoli deja,
Uite, ziua te privește prin fereastra ta;
Și știi ce importantă ziua asta are?
Ea va hotărî dacă tu vei învinge oare
Sau cu necaz și moarte, se-nțelege,
În urma luptei tu te vei alege! –

Așa-i vorbea în șoaptă lângă pat,
Când cu grijă de mână l-a luat
Maimuța Fruzea pe un ton neliniștit.
Ea toată noaptea deloc nu a dormit,
S-a dus ba la unul, ba la altul să le spună
Că pentru Mykyta o vorbă vrea să pună.

Vulpoiul prin somn mormăi bosumflat,
Apoi s-a trezit, cu pumnii la ochi s-a frecat
Și pe Maimuță a zărit-o lângă pat.
– Fruzea, tu ești? – strigă el bucuros
Și imediat din pat sări grabnic jos. –
Domnul te-a adus, îți mulțumesc frumos! –

Fruzea-i spune: – Ah, Mykyta, dragul meu,
De lucrurile de demult îmi amintesc mereu
Și le păstrez în inimă eu viața toată,
Căci inima femeii nu uită niciodată
Și chiar dacă a fost ea părăsită
De cel pe care l-a iubit, ea tot nu uită.

Sunt foarte îngrijorată pentru tine
Și mă străduiesc să fac ceva să-ți fie bine,
Deși de asta nimeni n-are cunoștință.
Dar iată lupta crâncenă ce va urma
M-a adus acum, să știi, în fața ta,
Căci un gând îmi provoacă mare suferință!...

Vai, Mykyta, Lupul e puternic, ce te faci?
Chiar dacă ești șmecher și dibaci,
Iar la vorbă ești meșter ne-ntrecut,
Totuși s-ar putea (de asta mereu m-am temut)
Astăzi tu să pieri de mâna lui anume,
Că Lupului, vezi bine, nu-i arde de glume!

De asta sunt îngrijorată tare,
Prietene, ai grijă ce faci în continuare,
Iar eu o să te-ajut cum oi putea.

Știi că e o vorbă: și babele sunt bune la ceva.
Așa că procedează după capul tău,
Dar, rogu-te, ascultă și de sfatul meu! –

Vulpoiul râde: – Vai, Fruzea dragă,
Ce ți-a venit să te faci babă?
Văd că astăzi ai chef de glume
Sau poate ai vreun alt motiv anume?
Doar nu ești nici știrbă, nici gheboasă,
Ba dimpotrivă: ești deșteaptă și frumoasă!

Gestul tău, Fruzea, e mărinimos,
Iar sfatul o să ți-l urmez eu bucuros
Și sunt nerăbdător acuma să-l aud. –
Atunci Fruzea din palme a bătut
Și până a numărat ea: unu-doi-trei,
O mulțime de Maimuțe au venit în jurul ei.

– Ho-ho-ho, – zise Mykyta încântat, –
Văd că aici tot neamul tău s-a adunat!
Dar spune-mi, Fruzea, ce ai pregătit? –
Fruzea-i spune: – Tu stai liniștit,
Uite, poți să te-ntinzi puțin colea,
Iar restul lasă fără grijă-n seama mea! –

Și deodată trei Maimuțe sprintene-au venit,
Pe Vulpoi ele repede-au sărit:
L-au udat, l-au frecat, apoi l-au săpunit
Și cu grijă tot corpul i l-au bărbierit.
Au adus apoi ulei Maimuțele în oală,

În care i-au muiat stufoasa coadă.
Zice Fruzea: – Ei, Mykyta, să-ți explic:
Ai fost tuns, frezat și bărbierit,
Iar pe coada stufoasă cu ulei ți-au dat,
Ca atunci când Lupul foarte înfuriat
Să nu poată să te-apuce de nimic,
Nici de cap, de piept, de mijloc sau buric.

Iar când vei vedea că Lupul peste tine pică,
Atunci tu să te faci că mori de frică
Și să fugi! Dar încet, nu cine știe ce
Și când o fi Lupul gata să te-apuce,
Tu coada prin nisip s-o tăvălești
Și peste ochi iute pe Lup să-l plesnești!

Asta Lupului cu siguranță n-o să-i placă
Și din furie o să-i mai scadă-oleacă;
Iar câtă vreme ochii o să ți-i șteargă,
Tu urcă-te în cârca lui degrabă
Și cară-i la pumni, pe gânduri nu mai sta,
Până ce pe Lup dracul l-o lua!

Iar acum stai în genunchi puțin,
Să-ți fac farmecele care se cuvin,
Ca în luptă să învingi deplin:
„Irgen iihco tnus iâtnid lucemraf,
Aeliod la e ăralc aetnim,
Aerițmis e cemraf cinretup iam lec rad.”³⁹

³⁹ Fiecare rând trebuie citit de-a-ndoaselea. (Nota lui Ivan Franko.).

Ridică-te acum, prietene, de jos,
Nu pierde vremea, du-te sănătos
Și vei învinge, ascultă-mă ce-ți spun!
Iar voi, Maimuțelor, duceți-l pe Vulpoi acum
Lângă pădure, chiar pe maidanul mare,
Unde toate animalele au adunare. –

În această aleasă companie
Pășește Mykyta cu mare mândrie
Și drept în fața tronului el s-a oprit.
Iar împăatul în râs a pufnit,
Când a văzut Vulpoiul în ce hal arată.
Se gândi: „Ești șmecher, fiară blestemată!”.

Dar Vulpoiul demn și foarte serios,
I-a făcut împăratului o plecăciune până jos
Și-apoi în fața împărătesei tot așa,
După care s-a dus la locul unde va lupta,
Loc de-o mare mulțime înconjurat,
Acolo Vulpoiul liniștit s-a prezentat.

Privi în jur și îl văzu pe Lup nerăbdător,
Ca un nor negru, mare, amenințător,
Cum iese dintre animalele cuminiți,
Mârâind aprig și scrâșnind din dinți,
Ochii-i scăpărau ca două lumânări,
Iar Lupul pufnea furios pe nări.

Atunci dădu din cap împăratul
Și-n fața tuturor ridică scepтрul,

Semn că lupta poate să înceapă.
Și toate trâmbițele răsunară-ndată,
Apoi tăcură toți, și-n liniște deplină,
Așteptau să vadă cine o să-nvingă.

Lupul se repezi primul la luptă,
Vrând pe Vulpoi în colți să-l prindă
Și să-l termine chiar imediat,
Dar Vulpoiul fugi tare speriat.
Însă Lupul îl văzu unde se duce,
Se luă după el, gata-gata să-l apuce!

Dar Vulpoiul, sprinten, se feri nițel,
Nici Lupul nu se lăsă, alergă după el.
Atunci Mykyta codoiul prin nisip târăște
Și, fleoșc!, peste ochi pe Lup îl plesnește!
Lupului i se întunecă vederea de tot
Și, amețit, cât pe ce să cadă-n bot.

– Ah, hoț viclean ce ești în toate! –
Strigă Lupul, dar s-alerge nu mai poate;
Se opri: nisipul din ochi să și-l scoată.
– Hai, Lupule, ce stai, nu vii odată
Să ne batem? Sau poate că vrei pace?
Spune, Lupule, și-așa vom face! –

Se suci Mykyta într-o clipă, iute,
Pe Lup de beregată să-l apuce
Și n-a lipsit mult să reușească,
Dar Lupul sări în lături ca să-l păcălească

Și în același timp cu dinții-l apucă de labă,
La pământ trântindu-l pe Vulpoi îndată.

– Deh, javră mincinoasă, n-ai scăpat!
De-acum, să știi, s-a terminat:
Ai să seceri ceea ce ai semănat!
Acum că-n mâna mea tu ai picat,
Vei răspunde astăzi pentru tot:
Hoții, minciuni, înșelăciuni, bătaie de joc!

„Ei, – gândi Vulpoiul, – văd că nu-i de joacă,
Aici eu s-ar putea să mor îndată,
Ia s-o iau încet spre împăcare!”
Și ca s-o mai lungească un timp oarecare,
Începu Vulpoiul să se jelească
Și astfel Lupului să îi vorbească:

– Bătrâne, teme-te de Dumnezeu!
Doar știi că sunt un neam de-al tău!
De ce ești astăzi atâta de pornit?
Că doar nu-i un lucru nemaipomenit
Și nu-i o faptă de cinste și onoare,
Că Lupul și Vulpoiul se bat să se omoare!

Tu, bătrâne dragă, îmi ești acuma ca un tată,
Rogu-te, mai iartă-mă de astă dată
Și crede-mă că-ți jur în clipa asta eu,
Împreună cu tot neamul numeros al meu,
Cu cinste toată viața să-ți slujim
Și credincioși, supuși și-ascultători să fim.

În locul tău voi face munca cea mai grea,
Orice treabă voi lua asupra mea.
Voi flămânzi și somn nu voi avea,
Până ce nu voi aduce în cămara ta
Și rațe, și găște, o mulțime de pui,
Pește și raci, de n-o să ai unde să-i pui.

Și adu-ți aminte, fii bărbat:
Ce, eu am vrut cu tine să mă bat?
Atât de mult am stat la îndoială!
Și acum m-am străduit, nu-mi fac din asta fală,
Să nu te lovesc eu, Lupule, prea tare
Sau să nimeresc în vreun loc ce doare!

De la mine poți să ceri orice acum
Și o să fac! Chiar să ies în față și să spun
Tuturor oamenilor că sunt un mincinos!
Au, mă doare! Bătrâne, te rog frumos!
Fii cu mai multă milă azi măcar,
Să n-am impresia că te rog în zadar.

– Nu! – mârâi Lupul. – Atât ți-a fost!
Știu prea bine cât ești de mincinos,
Escroc, tâlhar de drumul mare!
Să-mi promiți o pungă cu aur ești în stare,
Iar pe urmă eu, ca ultimul calic,
Să mă aleg doar cu gaura de la covrig.

Pe toți sfinții să juri acuma poți
Că în aur o să ne îmbraci pe toți,

Eu nu te cred, nu cred nimic!
În luptă te-ai purtat ca un netrebnic,
Când în ochi nisip mi-ai aruncat
Și pe loc vederea mi-ai întunecat!

Nu, oricum ai suci-o și orice-ai minți,
Viața ta acuși se va sfârși!
Nu mă mai las eu păcălit de-acuma.
Iar tu închină-te, fă-ți rugăciunea
Și-n ceasul de pe urmă poate te căiești,
Că te duci lângă strămoșii tăi pe veci! –

Nesătulu, mândru, așa tot mârâia,
De gât pe Vulpoi ar fi vrut să-l ia,
Dar în gură doar laba lui avea,
Iar Mykyta-n timp ce se tot văicărea
Și prima spaimă de-acum îi trecuse,
O nouă șmecherie își propuse.

El, chipurile, la Dumnezeu se ruga,
Dar pe nesimțite sub burta Lupului-și băga
Laba dinapoi. Și când i-a fost la îndemână,
Cât a putut de tare, l-a lovit direct în splină!
Lupul, de durere crâncenă, neașteptată,
Nu mai știa, bietul, pe ce lume se află.

– Au! – în gura mare Lupul urlase. –
Vulpoiul-atunci din gura lui laba și-o scoase,
Iar cu cea din spate înc-o dată în splină îl izbi,
Încât Lupul de durere la pământ se prăbuși.

Atunci Vulpoiul îl încălecă îndată
Și-l apucă strâns pe Lup de beregată.

– Ei, Lupule, acum să ceri tu îndurare!
Acum răsplată vei primi pentru trădare! –
Striga Vulpoiul cât putea de tare.
Lupul, cu spume la gură, abia gâfâia,
Se sucea-ntr-o parte,-n alta, se zbătea
Și, cu puterile tot mai slăbite, horcăia.

Dar Mykyta nu e prost, se știe,
Își adună forțele și în furie
De găt pe Lup îl strânge ca-ntr-un clește;
Îl scutură, îl bate și-l târăște,
Până ce Leul strigă: – Ajunge! Gata!
Vulpoiul a câștigat azi lupta! –

Când a auzit anunțul făcut de împărat,
Vulpoiul pe Lup din strânsoare l-a eliberat.
– Împărate, – zice, – la a ta poruncă mă supun!
Nu vreau moartea Lupului, sincer o spun,
Am vrut doar să șterg o pată și să fiu curat,
Căci pe slabi eu nicicând nu mă răzbun. –

Atunci strigăte de bucurie-au răsunat!...
Prin mulțime, Maimuța abia s-a strecurat,
Ea o coroniță de laur în grabă a adus
Și bucuroasă pe creștetul Vulpoiului a pus.
S-au adunat prietenii și îl felicitau în cor,
Că este un atât de vajnic luptător!

Erau destui și cei care până de curând
L-ar fi mâncat; acum „Ura!” se-auzeau strigând
Și „Să trăiești, Vulpoiule, mulți ani pentru națiune!”.
Tuturor le mulțumi el cu o plecăciune,
Apoi îngenunche smerit în fața tronului
Să asculte hotărârea împăratului.

– Ridică-te, Mykyta! – grăi Leul-împărat. –
Astăzi, văd, grozav te-ai descurcat
Și-n luptă cinstea ta ți-ai apărat!
Ce-a fost înainte e bine să uităm,
Noi, împăratul, pentru toate te iertăm,
Orice-ai greșit în seamă nu mai luăm.

Certurile și ura astăzi se sfârșesc,
Iar pe tine între sfetnici te numesc,
Să te-ngrijești de binele obștesc!
Vei răspunde de treaba consiliului
În calitate de cancelar împărătesc
Și totodată, păstrător al sigiliului.

Precum în viață tu te-ai descurcat
Și de necazuri mereu te-ai apărat,
Așa să aperi și țara tu mereu!
Ce sfat vei da, eu primi-l-voi bucuros,
Ce vei scrie, nu voi șterge eu,
Numai ce vei face să fie cu folos! –

Vulpoiul zise: – Împărate-al meu și tată,
Pentru o cinste atât de mare și neașteptată,

Oare cum voi reuși să-ți răsplătesc vreodată?
Dar acum pot să promit din toată inima
Că puținele mele puteri le-oi dedica
Binelui împărăției, în onoarea ta!

Dar mai am o rugămintă către tine:
Să mă-nvoiești doar o zi pe mine,
Ca să mă reped neapărat până acasă,
Acolo nevastă-mea și copilașii lacrimi varsă,
Mă jelesc, desigur, și suspină-ntruna.
Lasă-mă pe mine să le duc vestea cea bună. –

Zise împăratul: – Bine, prietene, poți porni!
Eu și-mpărăteasa bucuroși vom fi,
Dacă supărarea lor o vei risipi.
Trei zile te-nvoiesc, dar apoi neapărat
Cu toată familia înapoi să vii,
Iar eu v-aștept cu nerăbdare la palat. –

Și-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea-așa.
Cine cu plăcere a ascultat istorisirea mea
Dumnezeu ani mulți să-i dea!
Și toată supărarea noastră să se risipească!
Iar celui care totdeauna rău ne vrea
Dumnezeu, cum socotește, răul să i-l răsplătească!

LYS MYKYTA – UN SUPEREROU UCRAINEAN

Recitind celebra creație a lui Ivan Franko, *Lys Mykyta*, de această dată în limba română, datorită scriitorului și traducătorului Corneliu Irod, mi-am adus aminte de Luigi Pirandello și de piesa lui de teatru, *Șase personaje în căutarea unui autor* în care Tatăl spune: „Cine are norocul să se nască personaj viu poate să-și bată joc de moarte. Nu mai moare! Va muri omul, scriitorul, instrumentul creației; creatura lui nu mai moare!”

Interesant este faptul că pentru a trăi veșnic, personajele nu au nevoie nici măcar de vreo minune sau de nu știu ce puteri supranaturale sau haruri extraordinare... și totuși ele trăiesc veșnic, asemenea unor semințe vii care au căzut într-un pământ roditor, iar fantezia a știut să-i crească, să-i hrănească, să-i facă să trăiască veșnic.

Un asemenea personaj nemuritor este Vulpoiul Mykyta și nu cred că există ucrainean pe lumea asta care să nu fi auzit de el.

În anii '80, în Ucraina Sovietică, apărea chiar o revistă *Lys Mykyta*; primul spectacol al Teatrului de Păpuși din Kiev a fost *Lys Mykyta*; în stațiunea montană Slavske există un hotel *Lys Mykyta*; o marcă de jucării de pluș a fost înregistrată cu numele lui; există câteva rubrici în diferite reviste denumite cu numele lui, compozitorii și cântăreții i-au dedicat cântece, pictorii l-au pictat în zeci de tablouri, coregrafii au realizat baletе, regizorii

au montat piese de teatru și au făcut filme de desene animate, politicienii se tem de el ca necuratul de tămâie ca numele lor să nu fie asociate cu numele lui.

Într-un cuvânt, Vulpoiul Mykyta este un supererou.

Un Popeye Marinarul sau un Scooby Doo ucrainean, dacă vreți.

Vulpoiul Mykyta locuiește undeva în Ucraina de Vest, în apropierea orașului Lviv (orașul Leului), unde regele este chiar Leul, personaj întâlnit și în alte povești ale lui Ivan Franko.

Este un personaj cumpătat, bun gospodar care se gândește la ziua de mâine, curajos, șiret, dar hoțoman și trădător, îi place să-și bată joc de dușmanii săi, creându-le tot felul de neplăceri, însă este un familist convins care își iubește foarte mult copiii și soția.

Pârât de către „binevoitorii” săi, Vulpoiul Mykyta este chemat la curtea regelui să dea socoteală pentru toate „binefacerile” sale.

El încearcă prin tot felul de șiretlicuri să scape de judecata care-l așteaptă și prin înșelăciuni ispititoare reușește să-i atragă pe trimișii regelui în tot felul de capcane complicate și periculoase.

Ajungând în fața regelui, își acuză dușmanii de complot împotriva tronului și reușește să scape de pedeapsă, promițându-i Regelui Leu comoara inexistentă a Regelui Horoh. Pentru un timp, este salvat de talentul său de orator public, însă când șiretlicul iese la iveală, este obligat să se bată pe viață și pe moarte cu Lupul cel Nesătu, pe care îl învinge, tot printr-un șiretlic.

În povestea *Vulpoiul vopsit*, Mykyta, prin tot felul de viclenii, ajunge să ocupe funcții mari și onorante, însă minciuna are picioare scurte și adevărul iese la iveală, iar bietul Mykyta este sfârșit de către mulțimea furioasă.

În afară de aceste povești, Vulpoiul Mykyta este un mare politician activ în fabula politică a lui Ivan Franko, *Parlamentul animalelor*.

Mă bucur nespus de mult că această poveste va ajunge la publicul cititor român în anul în care se împlinesc 160 de la nașterea și 100 de ani de la moartea marelui scriitor ucrainean Ivan Franko. Corneliu Irod a mai tradus din Ivan Franko și cartea de povești ***Pe vremea când animalele vorbeau***, în care veți găsi, alături de alte povești minunate, și povestea ***Vulpoiul vopsit***.

Toate aceste povești sunt poveștile copilăriei noastre pe care orice om o trăiește de două ori: o dată în copilărie și a doua oară amintindu-și despre ea.

Mihai Hafia TRAISTA

Cuprins

Ivan Franko

– *crochiu biobibliografic* – 5

Cine e „Vulpoiul Mykyta”

și de unde se trage? 13

Vulpoiul Mykyta

Cântul I 25

Cântul II 39

Cântul III 51

Cântul IV 61

Cântul V 73

Cântul VI 88

Cântul VII 98

Cântul VIII 111

Cântul IX 128

Cântul X 140

Cântul XI 160

Cântul XII 175

Lys Mykyta –

un supererou ucrainean 189

Această poveste în versuri, pe care, voi iubiți frați, ați și citit-o, de care cineva poate doar a râs, iar altcineva poate a judecat mai profund, gândindu-se că și la noi, între creștini, nu o dată se întâmplă aceleași lucruri, precum cele descrise în această poveste, care nu este o plăsmuire a mea, ci își are istoria sa, și încă una destul de interesantă. Deși e o chestiune științifică, pur cărturărească – istoria unei cărți pe care o citești, apoi o uiți –, cu toate acestea, eu cred că nu e de prisos să vă povestesc, fie și pe scurt, această istorie – poate unora dintre voi ea o să placă, iar celor care nu, sunt liberi, se înțelege, să n-o citească.

Ivan FRANKO

Editura RCR Editorial
București - 2016

ISBN 978-606-745-003-3

9 786067 450033